

Título: Les eleccions legislatives i municipals a Barcelona 1810-1986. Context polític i resultats electorals.

Autor: Eugènia Salvador;Albert Balcells;Ramon M. Canals;Joan B. Culla Clara;Jesús Mestre Campí;Eugènia Salvador;M. Rosa Virós;Conxita Mir;Rosa Toran

Fecha: 01/01/1987

Número: 0528

LES ELECCIONS LEGISLATIVES I MUNICIPALS A BARCELONA 1810-1986
Context polític i resultats electorals.

Autors:
Albert Balcells
Ramon Ma. Canals
Joan Culla
Jesus Mestre
Conxita Mir
Eugènia Salvador
Rosa Toran
Rosa Virós

Coordinació a cura de: Eugènia Salvador

Ajuntament de Barcelona-Fundació Jaume Bofill

LES ELECCIONS LEGISLATIVES I MUNICIPALS A BARCELONA 1808-1986
Context polític i resultats electorals

Vol.I . Eleccions legislatives i municipals

Pàgina

0. Introducció. (Eugènia Salvador) (*Una pàg. 12*)
1. La transició del liberalisme a la democràcia. Les eleccions generals al segle XIX. (Jesus Mestre)
- 1.1. El marc històric: el liberalisme
 - 1.1.1. Característiques dels règims liberals
 - 1.1.2. Legislació electoral a l'Estat espanyol (1808-1890)
 - 1.2. El marc sociològic de les eleccions censitàries (1836-1867)
 - 1.2.1. Els districtes electorals
 - 1.2.2. Població i cens electoral
 - 1.2.3. Participació i comportament electoral
 - 1.3. Els partits polítics
 - 1.3.1. La formació de les candidatures
 - 1.3.2. Els partits polítics a Barcelona
 - 1.3.3. Conclusions generals
 - 1.4. Annex. Resultats de les eleccions de Diputats a Corts a la ciutat de Barcelona (1810-1899)
2. El fracàs de la consolidació d'un règim democràtic (1901-1939).
- 2.1. Les eleccions generals (1901-1923). (Albert Balcells, Joan Culla, Conxita Mir).
 - 2.1.1. Les eleccions legislatives de 1901 a 1923. Panoràmica global
 - 2.1.2. Les eleccions legislatives del 19 de maig de 1901
 - 2.1.3. Les eleccions del 26 d'abril de 1903
 - 2.1.4. Les eleccions del 10 de setembre de 1905
 - 2.1.5. Les eleccions del 21 d'abril de 1907
 - 2.1.6. Les eleccions del 13 de desembre de 1908 (complementàries)
 - 2.1.7. Les eleccions del 8 de maig de 1910
 - 2.1.8. Les eleccions del 8 de març de 1914
 - 2.1.9. Les eleccions del 9 d'abril de 1916
 - 2.1.10. Les eleccions del 27 de febrer de 1918
 - 2.1.11. Les eleccions del 1 de juny de 1919
 - 2.1.12. Les eleccions del 19 de desembre de 1920
 - 2.1.13. Les eleccions del 29 d'abril de 1923

2.2. Les eleccions municipals (1901-1922). (Rosa Toran)

- 2.2.1. Nota introductòria
- 2.2.2. Les eleccions del 10 de novembre de 1901
- 2.2.3. Les eleccions del 8 de novembre de 1903
- 2.2.4. Les eleccions del 12 de novembre de 1905
- 2.2.5. Les eleccions del 2 de maig de 1909
- 2.2.6. Les eleccions del 12 de desembre de 1909
- 2.2.7. Les eleccions del 12 de novembre de 1911
- 2.2.8. Les eleccions del 9 de novembre de 1913
- 2.2.9. Les eleccions del 14 de novembre de 1915
- 2.2.10. Les eleccions de l'11 de novembre de 1917
- 2.2.11. Les eleccions del 8 de febrer de 1920
- 2.2.12. Les eleccions del 5 de febrer de 1922
- 2.2.13. La darrera etapa de la Monarquia Restauracionista: la dictadura de Primo de Rivera i la transició al canvi de règim (1923-1931)

3. La Segona República (1931-1936)

3.1. Noves condicions polítiques i canvis en la legislació electoral (Ramon Ma. Canals i Rosa Toran).

3.2. Les eleccions municipals (Rosa Toran)

- 3.2.1. 12 d'abril de 1931
- 3.2.2. 14 de gener de 1934

3.3. Les eleccions generals i autonòmiques (Ramon Ma. Canals i Rosa Virós).

- 3.3.1. 28 de juny de 1931
- 3.3.2. 20 de novembre de 1932 (autonòmiques)
- 3.3.3. 19 de novembre de 1933
- 3.3.4. 16 de febrer de 1936

4. La dictadura franquista (1939-1975) (Ramon Ma. Canals i Eugènia Salvador).

5. La reanudació de la vida democràtica (Eugènia Salvador).

5.1. Els inicis de la transició: la Llei per a la Reforma Política (12 de desembre de 1976)

5.2. Vers la normalització democràtica (1977-1986)

- 5.2.1. Les eleccions del 15 de juny de 1977 (generals)
- 5.2.2. Les eleccions del 1 de març de 1979 (generals)
- 5.2.3. Les eleccions del 3 d'abril de 1979 (municipals)
- 5.2.4. Les eleccions del 20 de març de 1980 (autonòmiques)
- 5.2.5. Les eleccions del 28 d'octubre de 1982 (generals)
- 5.2.6. Les eleccions del 8 de maig de 1983 (municipals)
- 5.2.7. Les eleccions del 29 d'abril de 1984 (autonòmiques)
- 5.2.8. Les eleccions del 22 de juny de 1986 (generals)

6. Bibliografia
7. Relació de quadres i mapes de resultats
8. Evolució de la composició de les Corts, del Parlament de Catalunya i de les Diputacions catalanes (1977-1986)
9. Els alcaldes de Barcelona (1835-1986)
10. Les divisions administratives de Barcelona. Cronologia i mapes guia.

1.1. EL MARC HISTORIC: EL LIBERALISME.

El liberalisme, en la seva excepció àmplia, és una doctrina social i una presa d'actitud ètica. Comporta una concepció individualista que substitueix a la concepció social de l'Edat Mitjana: una concepció utilitària que anirà reemplaçant gradualment la idea de la sanció divina per les regles de conducta. Així, ja des del segle setze s'inicia una batalla per aconseguir el domini de la natura, que va aparellada amb la creença que la recerca dels béns econòmics per ells mateixos implica necessàriament el bé social; la propietat privada s'enfronta a la noció de propietat comunal, i del seu sentit tradicional. Era inevitable que aquestes noves idees s'oposessin a l'Església, i és per mitjà de la Reforma que s'ajuda a obrir el camí de l'individualisme i es dona a l'home la possibilitat de disputar a Déu el dret de decidir el seu destí, establint les bases perquè emergeixi un estat secular que permetés el desenvolupament de les relacions de propietat sense la intervenció eclesiàstica. Amb el mercantilisme, l'estat secular fa el primer pas envers la realització de la doctrina liberal, en establir que aquest serà més poderós com majors siguin les riqueses de la burgesia. Aquestes primeres formulacions ètiques i econòmiques del liberalisme evolucionen en els segles disset i divuit, fins que la burgesia -que ja controla el poder econòmic- també s'ha de fer amb el poder polític de l'estat: és la revolució liberal.

* Aquest treball es basa en les següents obres de recerca del autor: Una ciutat emmurallada en temps de la revolució industrial. Barcelona: ciutat, societat i política, 1823-1859. Tesi Doctoral inèdita, Universitat de Barcelona juny de 1985 -exactament part III, pp. 305-486 i Annexs 5 i 6, pp. 659-724- i Liberalisme, burgesia i diputats a Corts a la província de Barcelona, inèdit, Barcelona 1982, treball encarregat per la Fundació Jaume Bofill. Remitim a aquestes obres on es trobarà informació més àmplia sobre els temes tractats. En el text present s'han reduït les notes a peu de pàgina a les cites directes; tanmateix hi ha una presentació de les fonts utilitzades a l'Annex i, al final del treball, una relació de la bibliografia imprescindible.

1.1.1.- Característiques dels règims liberals.

Ens situem entre finals del segle divuit i principis del dinou. En la majoria dels estats europeus el sistema polític més estès és la monarquia absoluta, però aquests règims ja es troben en franca decadència: a Anglaterra la monarquia és adjectivada de constitucional i diverses cambres electives limiten el poder del monarca. A França, la Revolució de 1789 també va acabar amb la monarquia absoluta: la burgesia es col·loca com a líder dels moviments populars i, per mitjà d'aquests, es farà amb el poder. Tant a Anglaterra com a França i en altres estats del continent, el triomf de la Revolució liberal-burgesa s'exemplaritzarà en les execucions dels monarques absoluts, execucions que s'han d'analitzar amb tota la seva càrrega simbòlica; a l'Antic Règim, el rei assumia la sobirania de la nació directament de mans divines, se'l considerava com el cap d'aquesta i el pare de tots els seus súbdits. La desaparició del monarca i d'un règim polític moldejat per segles d'experiència va ser difícil de pair per les rígides mentalitats dels camperols -que eren la major part de la població-, allunyats físicament i espiritual dels nuclis urbans on es va preparar i es va estendre la Revolució liberal-burgesa. És la fi de l'Antic Règim; el Liberalisme dona un contingut ideològic al nou règim burgès.

És difícil de concretitzar exactament el període de vigència del liberalisme, ja que la seva cronologia varia segons els esdeveniments polítics interns de cada estat. Al llarg del segle divuit es defineix com a sistema polític i en el dinou els règims liberals caracteritzen políticament tot el segle, i en el vint, després de la primera Guerra Mundial, la democràcia s'anirà estenent progressivament en la majoria dels estats europeus. S'ha de relacionar íntimament el liberalisme amb la burgesia, la classe social que és el motor de la re-

volució i que recull el poder en detriment de les classes privilegiades de l'Antic Rèim: la noblesa, l'aristocràcia i l'Església.

Els règims liberals es distingeixen per tenir les següents condicions: sobirania popular, monarquia limitada, constitució escrita i parlament electiu; progressivament i davant la pressió popular, s'anirà garantint la llibertat de premsa, d'associació, de creences, etc. . Són precisament els mecanismes de representació popular els més caracteritzadors del sistema liberal, tant per significar una evolució important en relació a períodes anteriors com per ser la clau que fa més distingible el liberalisme de la democràcia. El sistema electoral amb més vigència a l'Antic Rèim parteix de la representació universal indirecta: tots els veïns o caps de família de sexe masculí tenen dret a elegir uns representants que seran els encarregats de nomenar altres juntes o cossos electius, en una proporció piramidal de manera que finalment una reduïda colla de notables són els que tenen en les seves mans la possibilitat d'escollir els membres del govern municipal o els diputats a Corts. El liberalisme introdueix el sistema d'eleccions directe i censitari: només una part limitada de la població -els que s'identifiquen com a classe social amb la burgesia-, té dret a participar en les consultes electorals però, i aquesta és la novetat més important, poden votar directament els candidats a diputat pel Parlament o pels governs locals.

L'herència legislativa liberal és fonamental pels règims democràtics perquè ha definit les principals institucions polítiques, fins i tot el sistema electoral que, paradoxalment, és on trobem una diferència important entre liberalisme i democràcia: el règim liberal només concedeix el dret de vot a una categoria de ciutadans, mentre que en els democràtics aquest dret és considerat natural. La pràctica de les eleccions en el període liberal, que en alguns països va durar més d'un segle, permet a la societat un aprenentatge polític gradual; una continuïtat parlamentària ajuda als governs i forces polítiques a establir unes determinades regles i a aconseguir d'integrar harmoniosament el major nombre de ciutadans en la participació pública. En el segle vint s'aconsegueix la representació popular en fer-se les eleccions segons el sufragi universal, sense que això signifiqui una transformació important de les institucions públiques.

id tesi

El liberalisme pren diverses aparences que es deuen a l'equilibri social i a com es reparteix la propietat a cada estat. Cal assenyalar que un dels objectius prioritaris de tot règim liberal és el de posar en venda les terres amortitzades, la majoria de les quals es trobaven des de temps immemorials en propietat de la noblesa, de l'Església o dels municipis; naturalment els nous propietaris de terres seran, en una part important, membres de la burgesia urbana. En els estats on ja existeix a finals del divuit una burgesia forta, el comerç floreixent i, en definitiva, on el capitalisme ja és arrelat, el liberalisme troba un camp adobat on desenvolupar-se; revolució brugesca, liberalisme i industrialització són termes complementaris i tots tres fenòmens els trobem en les nacions més avançades a principis del dinou. Contràriament en estats d'arrelat caràcter rural on l'aristocràcia i els propietaris de terres tradicionals mantenen una forta influència sobre el poder, el sistema liberal serà més difícil d'introduir.

Es pot parlar de dos models principals en l'evolució del règim liberal, models que no s'han de considerar rígics, sinó amb un caràcter purament indicatiu. El primer model és l'anglosaxó, caracteritzat per ser un moviment de llarga durada i que tendeixen a evitar la conflictivitat. Ja des de meitats del segle divuit podem dir que Gran Bretanya té un règim liberal, i aquest, al llarg de més d'un segle i mig d'experiència, s'anirà moldejant; successives reformes del sistema electoral permeten anar integrant a la població en el joc de les eleccions, joc que sempre és limitat en ser un sistema bipartidista: els electors només poden votar a una de les dues opcions, o als conservadors o als liberals. El sistema electoral és de majoria relativa i els districtes uninominals. El pas del liberalisme a la democràcia s'ha de veure com una reforma més del sistema polític i s'esdevé després de la primera Guerra Mundial, al 1919, i en part com a conseqüència d'ella: l'estat que havia demanat la col·laboració de tots els ciutadans per guanyar la guerra, no podia marginar-los de la representació en el poder. Similar a l'evolució britànica és la d'Estats Units i la majoria dels països anglosaxons, Bèlgica i Holanda.

En contrast amb el model britànic, en altres estats el liberalisme s'imposa per la força mitjançant una revolució que implica un canvi brusc a nivell polític i social, i igualment la seva fi ve determinada per un nou gir de timó, i no per reformes legislatives. França ens exemplaritzava aquesta evolució: el règim liberal és un dels resultats de la Revolució de 1789 i significa una total ruptura amb l'Antic Règim. El 1848 el règim liberal ja és totalment contestat i el govern republicà convoca unes eleccions amb sufragi universal masculí -eleccions que van ser un complet fracàs de participació i en els resultats-, per tornar a tenir vigència el liberalisme fins a la Comuna de París el 1870, quan s'implanta definitivament el règim democràtic. El sistema electoral és de majoria absoluta, que, en existir el multipartidisme, és freqüent recórrer a les eleccions en dues voltes; els districtes són uninominals amb un cert desequilibri que afavoreix els districtes rurals davant dels urbans/ industrials, cosa que permet la continuïtat dels governs conservadors. El període de vigència del règim liberal és més curt que a Gran Bretanya, cosa que pot mediatitzar l'evolució democràtica posterior; l'evolució liberal a Dinamarca és molt similar a la del model francès.

S'ha confeccionat el Quadre 1 per completar la visió dels règims liberals a diversos estats occidentals; aquí es pot comprovar l'evolució gradual a Gran Bretanya, Holanda i Bèlgica, o altres evolucions que difereixen de les línies generals anteriorment esmentades. A Itàlia, per exemple, la creació del règim liberal va paral·lela a la unitat política i a la plena independència respecte a l'Imperi Austro-húngar. Similar és el cas dels Estats germànics, que no recull el quadre, ja que és un sistema molt peculiar; la unitat d'Alemania el 1871 no implicarà un règim liberal pur, ja que es vol definir un règim democràtic que, igualment, és imperfecte: tota la població masculina pot votar, però no tots els vots tenen un mateix valor (vot plural). La raó d'aquesta inexistència d'un règim liberal a Alemania és implícita a l'organització social, ja que al canceller Bismarck li calien tots els vots de la població urbana per poder encarar-se a les potents classes de terratinents que dominaven en els sectors rurals. En el quadre també es senyala la cronologia en la concessió del sufragi universal, que es generalitza després de la Primera Guerra Mundial, en ple segle vint. El dret de vot a les dones es cedirà en el període d'entre guerres i es generalitza definitivament després de la II Guerra Mundial.

QUADRE 1.- Cronologia de l'evolució del règim liberal a varis estats de Europa i als Estats Units d'America.

període de vigència del règim liberal

antecedents	principals reformes	sistema electoral	sufragi	% electors en relació a la població	districtes	sufragi universal
GRAN BRETANYA Revolució de 1688	1832 1867	majoria relativa "	censitari directe "	7 % 15 %	uninominals "	1919: masculí i femení
FRANCA Revolució de 1789	1830 1848	majoria relativa majoria absoluta a dos voltes	censitari directe universal masculí	0,5 % -	uninominals "	1945: masculí i femení.
HOLANDA finals segle divuit (amb Belgica fins 1930)	1815 1870 1887	majoria absoluta " "	censitari directe " "	- 12 % 27 %	- - -	1917: masculí 1922: masculí i femení.
BELGICA Independència i revolució de 1830	1831 1848 1893	majoria relativa " proporcional	censitari directe " vot plural	1 % 2,2 % 21,3 %	plurinominals " "	1919: masculí. 1948: masculí i femení.
DINAMANRCA revolucions de 1830	1831 1849	majoria relativa "	censitari directe universal masculí	- -	- -	1915: masculí i femení.
ITALIA Unitat italiana 1860 (excepte Roma i Venecia)		majoria absoluta a dos voltes	censitari directe	4 %	-	1919: masculí. 1946: masculí i femení.
ESTATS UNITS Independència 1789		majoria relativa	censitari directe	-	uninominals	1828: masculí pobl. blanca. 1869 a 1920: masculí i fem. 1965: vot a la pobl. negra.

Fonts: Ed. by G. HAND, J. GEORGE, Ch. SASSE; European Electoral Systems Handbook, F. de CARRERAS y J.M. VALLES: Las elecciones.

4.1.2.- Legislació electoral a l'Estat espanyol (1808-1890).

L'evolució del règim liberal a l'Estat espanyol és mou en les tendències generals de la resta d'Europa, encara que té peculiaritats distintives. En primer lloc, hi ha un notable retard en la plana aplicació de les normes bàsiques característiques de tot sistema polític liberal. L'evolució històrica ens mostra que va existir un llarg període previ a la definitiva formació del règim liberal; les Corts de Càdiz (1812-1814), el Trièni Liberal (1820-23) i el règim del Estatut Reial (1834-36) són els antecessors que minen gradualment la resistència del règim absolutista. La definitiva Revolució Liberal s'ha de situar en el període 1833 a 1845, subdividit en diverses fases de major o menor intensitat rupturista, i coincidint amb la 1a. Guerra Carlina (1833-40) que, en una perspectiva global, hem d'interpretar com un enfrontament entre partidaris del absolutisme i del liberalisme.

La Constitució de 1837 defineix a un estat plenament liberal: constitució escrita, monarquia limitada i representació popular. Hi ha dues cambres electives, el Congrés i el Senat, i el sistema electoral reuneix les característiques de majoritari a dues voltes i sufragi censitari directe. Amb sensibles modificacions legislatives, el règim liberal es manté fins el 1890, exceptuant el període 1869 a 1877 quan, al introduir-se el sufragi universal masculí, s'experimenta formalment un règim democràtic.

L'evolució del sistema representatiu és una peça clau per comprendre la definició i el funcionament del règim liberal espanyol. Cal dir que hi ha diverses modalitats d'eleccions: per diputats a Corts (a partir de 1834), per senadors (entre 1837 i 1844), per diputats provincials (a partir de 1836) i pels membres del govern municipal (a partir de 1845). La manca de concreció del sistema electoral en les constitucions -descriu en trets molt generals- obligava a decretar lleis electorals complementaries per cada modalitat; no va existir cap reglamentació general que definís concretament la política d'eleccions. Això, junt amb la inestabilitat governamental que caracteritza el segle dinou, va provocar una extraordinària

proliferació de la legislació específica sobre cada modalitat electoral. De fet, difícilment trobaríem més de cinc o sis consultes celebrades sense que es modifiquessin les condicions per accedir al dret electoral o el disseny de les línies generals del traçat dels districtes. Varietats lleis electorals tan sols van servir per convocar una única o dues eleccions. Aquesta diversitat legislativa ens aconsella el limitar l'anàlisi del marc legal en els decrets i lleis que fan referència únicament a les eleccions de diputats a Corts que, per altre banda, són l'objectiu d'aquest treball.

S'ha elaborat el Quadre 2 per tenir una idea de la complexitat legislativa del règim liberal espanyol; el quadre també ens permet conèixer les variacions de les característiques més representatives: tipus d'elecció, sufragi, districtes, etc. En els següents apartats s'analitzarà i es situarà cada un d'aquests decrets en el context històric. Ara, adaltem una hipòtesi general: el règim liberal no evoluciona equilibradament sino a partir de constants sotregades. Els percentatges de la representació popular (% d'electors en relació a la població) tenen, en general, una tendència regressiva entre 1837 i 1867 per accedir, de sobte, al sufragi universal masculí el 1868. No es doncs una evolució armònica similar al model britànic, sino que té més semblances amb l'evolució francesa.

Hi ha una llarga etapa de definició del liberalisme abans que aquest cristalitzés en un règim polític. Un primer antecedent important és en el segle divuit, quan el liberalisme queda desconectat de la Il·lustració, cosa que el va cenyir més en el seu caràcter burgès i urbà. La Il·lustració espanyola ja fou per ella mateixa incompleta, ja que va ser incapaç de treure el govern de la dependència de l'Església i de l'aristocràcia. Amb aquest antecedent, el 1808 hi ha un veritable esclat dels sectors liberals que s'identificaran amb les Corts de Cádiz i, paradoxalment, aconseguirà una gran popularitat en enfrontar-se amb els exèrcits bonapartistes a la Guerra del francès. En convocar-se les Corts, els parlamentaris elegits reflecteixen la composició heterogènia de la mateixa oposició als bonapartistes ja que, en ser exclosos momentània-

QUADRE 2.- Evolució del sistema electoral a l'Estat espanyol al segle XIX. Eleccions legislatives.

Legislació		Característiques del sistema electoral					Nº de diputats¹			Barcelona²	
data del decret	període en vigència	sistema electoral	sufragi	districtes	canvies electives	total al Congrés	Barcelona		població en vells	% d'electors	
							provincia	ciutat			
1-I-1810	1810-12	majoritari	universal indirecte	plurinomial: circumscripcions regionals	Corts	308	17	-	-	-	
23-V-1812	1812-14	"	"	"	"	185	12	-	-	-	
22-III-1820	1820-23 1836	"	"	"	"	247	12	-	-	-	
20-V-1834	1834-36	"	censitari indirecte	plurinomial: circ. provincials	Estament de Procuradors	188	6	-	-	-	
24-V-1836	1836	majoritari a 2 voltes	censitari directe	"	-	136	9	-	26.284	6,0	
12-VII-1837	1837-44 1854-56	"	"	"	Congrés i Senat	241	9	-	28.987	16,8-22,8	
18-III-1846	1846-54 1857-65	"	"	uninominals	Congrés	349	13	4	32.516	7,1-18,8	
18-VII-1865	1865-67	"	"	plurinominals	"	-	16	6	41.074	17,2-18,7	
9-XI-1868	1868-69	"	universal masculí	"	Congrés i Senat	362	16	6	43.510	100	
20-VIII-1870	1870-77	"	"	uninominals	Congrés	391	18	5	48.612	100	
28-XII-1878	1878-90	"	censitari directe	uninominals i 3 plurinominals	"	391	18	5	55.321	17,4-18,7	
26-VI-1890	1890-99	"	universal masculí	"	"	400	19	5	60.551	87,0-100	

Notes: 1.- Aquestes dades s'han de considerar com orientatives ja que d'una a altra legislatura podien canviar el nombre de diputats en el Congrés. En la columna de la "provincia de Barcelona" advertim que fins el 1834 s'indiquen els diputats corresponents a Catalunya. En la columna de la "ciutat de Barcelona" només es possible indicar el nombre de diputats quan les eleccions és cel .lebrn per districtes uninominals; entre 1865 i 1870 la circumscripció de Barcelona comprenia també els municipis del Partit Judicial de Barcelona. 2.- Hem preferit fer una evaluació de la representativitat electoral només a partir de dades de Barcelona; la utilització de dades de veïns (caps de família majors de 25 anys) per ser un index amb menor possibilitat d'error que el dels habitants. Per cada veï corresponen 4,5 habitants. 3.- En las grans ciutats es formen circumscripcions plurinominals.

ment els partidismes, absolutistes i liberals s'asseuen plegats a Cádiz. Naturalment és difícil que l'obra legislativa legada per aquestes Corts tingui un codi liberal pur, encara que els diputats liberals van tenir la suficient força com per imposar unes condicions mínimes: monarquia limitada, constitució escrita i parlament electiu.

La Constitució de Cádiz de 1812 és el primer codi liberal espanyol i sorprèn per ser molt avançat en certs aspectes, cosa que fins i tot permet que influèncii a altres constitucions europees, com la de Bèlgica de 1831. El 1810 i el 1813 es van dictar com a complement de la Constitució, unes Instrucciones que van servir com a llei electoral en la convocatòria de les primeres Corts i on es troba una limitació important en escollir-se el sufragi universal indirecte com a sistema per elegir els diputats. El sistema electoral es basa en les Junes de Parròquia -integrades per tots els parroquians de més de 25 anys amb casa oberta-, que elegeixen les Junes de Partit, de les quals finalment en surten les Junes provincials compostes per 35 electors. S'assigna un diputat per a cada 50.000 ciutadans. El sistema electoral es nodreix de l'experiència de les eleccions estamentals de l'Antic Règim i manté el caràcter comunitari tradicional; per això no s'exclou a cap ciutadà de sexe masculí encara que aquesta universalitat en sufragi queda mediatitzada en haver-se d'escollir diverses Junes d'electors que cada cop són més restrictives. Amb la tornada de Ferran VII es van dissoldre les Corts i es restaura la monarquia absoluta, per les Instrucciones de 1813 tornen a tenir vigència durant del Trienni liberal (1820-1823) i en les eleccions de l'octubre de 1836.

Fins el 1834 no hi ha cap més norma electoral. Aquesta, establerta paral·lelament al Estatuto Real, és el decret de 20 de maig de 1834 i té un caràcter més restrictiu que les Instrucciones; tant el text fonamental com la llei electoral reflecteixen la inseguretat dels liberals "doceañistas" que es troben de nou en el poder però són incapaços d'imposar-se als absolutistes o estructurar un règim polític a la mida de la burgesia urbana. Es manté el sistema d'eleccions indirectes però el dret de

vot es limita a la participació dels membres de l'Ajuntament i els majors contribuents dels municipis més importants, exactament 421 dels 21.500 existents. Es calcula que en les eleccions de febrer de 1836 només podia votar entre el 0,05 i el 0,06 % de la població, constituent el cos electoral més reduït de l'Espanya moderna. Aquesta debilitat dels governs del Estatuto Real va provocar un fort enfrontament entre els sectors absolutistes, ara identificats amb el carlisme, i els liberals que tenen la seva força a les Juntas urbanes; les revoltes d'aquestes Juntas a l'estiu de 1835 provocarà la caiguda del govern i una acceleració important en l'evolució cap a un règim plenament liberal.

La preparació d'una Constitució i llei electoral purament liberals va ser iniciada per govern Mendizábal a principis de 1836, però no va quedar definitivament redactada fins el 1837. La llei electoral de 1837 s'ha de considerar com la més representativa del règim liberal, directament inspirada en la llei electoral francesa de 1831 i de la Reform Law anglesa del 1832. Es defineix un sistema majoritari a dues voltes i s'introdueix el sufragi censitari directe, amb unes normes flexibles que permeten successives ampliacions del cens electoral que, en un principi, representa el 2,2 % de la població per augmentar fins a un 4,3 % el 1844. Com la Constitució de 1837, aquesta llei electoral ha de complaure per igual a moderats i progressistes, les dues branques de la família liberal que ara ja s'han situat en el poder.

En el pròleg que precedeix a la llei de 1837 s'afirma que " en todas las naciones de Europa que nos han precedido en el camino del gobierno representativo la propiedad privada ha sido considerada como la única indicación adecuada de la capacidad electoral ", deixant ben nítids els interessos liberals. Per tenir dret electoral caldrà una de les següents condicions:

R

1.- pagar anualment un mínim de 200 rals en contribucions directes, tant en concepte de subsidi industrial i comercial, com per subsidi territorial.

2.- justificar una renda líquida anual d'un mínim de 1.500 rals, que s'obté com a sou d'un treball o professió.

3.- pagar en qualitat d'arrendament o aparceria de finques rústiques, tant en diners com en fruits, un mínim de 3.000 rals a l'any.

4.- habitar una casa o habitació que valgui almenys 2.500 rals de lloguer anual a Madrid, 1.500 a les ciutats de més de 50.000 ànimes -i en aquest cas Barcelona-, 1.000 rals a les de més de 20.000 ànimes i 400 rals a la resta de municipis.

La condició que havien de reunir els electors del primer i segon punt permet assegurar la participació dels propietaris de terres i de la burgesia urbana. Els del tercer i quart punt permeten votar a gent que no són necessàriament propietaris, especialment a classes mitges urbanes i a pagesos que conreen terres en arrendament.

S'elegeixen els diputats per circumscripcions provincials, a raó d'un diputat per cada 50.000 habitants; a la província de Barcelona s'elegeixen un total de 9 diputats i la circumscripció es divideix en 33 districtes o seccions, 5 dels quals corresponen a la ciutat de Barcelona. Les eleccions duren cinc dies per afavorir els desplaçaments dels electors al col·legi electoral que els correspongui. Els candidats a diputat han de treure la majoria absoluta dels voits per ser elegits, i les vacants es completen amb una segona volta o en eleccions parcials. La llei electoral el 1837 té vigència entre 1837 i 1845 i, més tard, durant el Bienni Progressista (1854-56), perfones claus en l'evolució històrica de l'Estat espanyol en el segle dinou. Es en aquests anys quan s'estructuren els partits polítics i s'aferma el liberalisme, malgrat la inestabilitat dels governs, que canvien i es succeeixen molt ràpidament, a voltes provocada per l'actuació de la corona o els regents a qui es guarda un cert protagonisme al cap de l'executiu.

Aquest període és de major influència dels progressistes que, tot i comptar amb homes de gran valor polític, van ser incapaços de crear un sistema polític que els donés majors possibilitats d'accedir al poder.

El cop d'estat del general Narvaez el 1844, va tornar els moderats al govern i, fora de breus períodes especialment conflictius, aquests s'hi mantindran durant tot el segle. Els moderats imposen una nova Constitució i amb la llei electoral del 18 de març de 1846, una rectificació important en el sistema representatiu liberal: es redueix bruscament el cens electoral, que passarà de comptar de més de 500.000 electors a només 97.100 a tot l'Estat, i s'implanta la fórmula de districtes uninominals que facilita al govern la manipulació de les eleccions i assegurar una àmplia majoria a les Corts; a la província de Barcelona s'elegeixen 13 diputats i es subdivideix pel mateix nombre de districtes, 4 dels quals corresponen a la ciutat de Barcelona. A moltes zones de l'Estat espanyol les eleccions són un veritable frau, mentre que en els centres urbans es limita a un formal enfrontament entre sectors molt concrets de les classes dominants; les classes mitges en queden marginades. La llei electoral de 1846 té vigència entre 1846 i 1864, exceptuant el breu parèntesi del Bienni Progressista. Els seus resultats es reflecteixen en el "retraimiento" dels progressistes -es neguen a participar en les eleccions- a finals de la dècada dels anys cinquanta, per denunciar el frau polític en què viu el país. El desinterès de cara a les eleccions és generalitzat tant entre la població -incloent els pocs que tenen dret a votar- com entre els mateixos polítics, que veuen com a diversos estats europeus es comença a introduir mesures democràtiques a partir de 1848. Els aixecaments urbans de 1854, que col·loquen els progressistes al poder, entren dins aquest context. La burgesia urbana volia una major participació en els afers públics i no va dubtar en recolzar un "pronunciamiento" militar capitanejat per homes de tendències tan contradictòries com Espartero i O'Donnell. L'experiència fou breu

i el temor a una revolució social va fer més acceptables per la burgesia les estretes condicions de la Constitució de 1845; el 1858 hi ha una petita reforma de la llei electoral que permet un sensible augment del cens, però això no va solucionar el problema de fons: no hi ha possibilitat d'una alternativa en el poder.

La llei electoral del 18 de juliol de 1865 és un pobre recurs per salvar la credibilitat del règim liberal. Va ser aprovada a correu pel darrer govern O'Donnell, sense consultar ni demanar la conformitat de les Corts, amb el propòsit d'atraure la participació dels progressistes a les eleccions del mateix any. En aquest sentit recull velles reivindicacions dels liberals exaltats, com un nou augment del cens i una distribució dels districtes en circumscripcions plurinominals; la província de Barcelona queda dividida en tres circumscripcions; les de Barcelona, Manresa i Vic, on 17.305 electors -el 2,4 % de la població- envien 16 diputats a les Corts. Es redueixen els requisits per ser elector, concretament rebaixant el nivell de les contribucions i donant facilitats especials als sectors de professions liberals, militars i eclesiàstics. Els progressistes, que ara tenien un fort partit democràtic a la seva esquerra, van seguir fermes en la seva decisió de mantenir-se allunyats de les eleccions; en el Manifest de novembre de 1865 contestaven al govern: "la nueva ley electoral es una concesión, pero concesión que en el ejercicio de la ley se convertirá en sarcasmo (1)".

Un nou "pronunciamiento" militar porta a un canvi de govern i, sobretot a una modificació important del règim polític. La conspiració per enderrocar la monarquia d'Isabel II uneix a sectors de militars i a la burgesia, i compta amb l'impuls de les classes mitges urbanes que pressionen a partir de revoltes i formant Junes de govern a les principals ciutats; són procediments que ja s'han utilitzat anteriorment per enderrocar un govern. El nou govern revolucionari ha d'acceptar la in-

1.- Citat a M. ARTOLA; La burgesia revolucionaria (1808-74). Madrid 1973, 6a. ed. revisada, p. 234.

clusió del sufragi universal masculí, una de les condicions per la dissolució de les Juntres populars que han provocat la radicalització d'un moviment que en un principi tenia objectius molt més limitats.

El decret del 9 de novembre de 1868 és una llei electoral completa i estableix les normes pròpies d'un règim democràtic: el sufragi universal masculí, directe i secret. Només va ser utilitzada en les eleccions de gener de 1869 quan es va elegir Corts constituents, però aquestes passen per ser una de les consultes electorals més netes de tot el segle dinou; els resultats reflecteixen la composició de la societat espanyola, on es destaquen dos pols antagònics: a la dreta s'apleguen els sectors monàrquics des del carlisme més integrista fins als monàrquics liberals, mentre que a l'esquerra els demòcrates i els republicans compten amb una àmplia base popular formada per les classes mitges i baixes de les ciutats. La Constitució de 1869 admet el sufragi universal com a dret natural de les persones, i no com una funció que delega l'estat, i especifica que els diputats representen la nació i no els electors, ni tenen cap obligació respecte a aquests, mantenint una característica bàsica de la teoria liberal de la representació. La llei electoral de 1870, complementària a la Constitució de 1869, ratifica el sufragi universal; l'edat mínima dels electors és de 25 anys, encara que el 1873 -quan la 1a. República convoca eleccions- aquesta s'ha rebaixat fins els 21 anys. Ara poden votar més de 4,5 milions de persones. S'introdueixen diverses limitacions, la més important és el retorn als districtes uninominals, que d'alguna manera significa un anunci de que les eleccions difícilment no seran manipulades, com ens confirma la presència de Sagasta i de Romero Robledo en el ministeri de governació; la ciutat de Barcelona es divideix en cinc districtes on s'elegeix el mateix nombre de diputats. Aquesta llei electoral encara s'utilitzarà en les eleccions de 1876, en plena Restauració borbònica i amb Canovas com a jefe del govern, però ara els resultats són controlats pel govern i manipulats pels governadors civils locals.

L'any 1878 s'aprova un nou text fonamental i una llei electoral que torna a implantar el sufragi censitari. La llei és inspirada, en molts aspectes, en la de 1865 i contempla dos tipus d'electors: els contribuents -entre els quals tenen més pes els propietaris rurals que la burgesia urbana- i les capacitats -funcionaris, militars retirats, professions liberals, etc...- quedant un cens electoral que en un principi representa menys del 5 % de la població i, en una evolució descendent deu anys més tard sols el 2,1 %. Es manté el sistema de districtes uninominals en els sectors rurals i a les grans ciutats es formen circumscripcions plurinominals on s'elegeixen diversos diputats: vuit a Madrid, cinc a Barcelona... Aquesta rectificació del règim polític cau aviat en descredit, ja que en relació a 1865 encara s'han limitat més les llibertats públiques essencials i el sistema representatiu és dels més retrògrades de l'Europa occidental. Les reformes ara es promouen des del mateix govern, i el partit liberal és el que aprova el 1890 una nova llei electoral, on el més destacat és la restitució del sufragi universal masculí: "son electores para diputados a Cortes todos los españoles varones, mayores de 25 años, que se hallen en el pleno goce de sus derechos civiles y sean vecinos de un municipio en el que conste dos años de residencia" (1); el cos electoral passa de comptar 800.000 electors a 4.300.000.

Malgrat aquesta important reforma, el règim espanyol ja havia agafat altres vicis, i amb més de 50 anys d'experiència en l'exercici de les eleccions, els governs ja coneixien com calia preparar-les. En substitució de les restriccions d'un règim liberal, el caciquisme serà el mètode per evitar les sorpreses en unes eleccions formalment democràtiques.

1.- Citat a F. de CARRERAS i J.M. VALLES; Las elecciones. Barcelona 1977, p. 214.

4. 2.- EL MARC SOCIOLÒGIC DE LES ELECCIONS CENSITÀRIES (1836-1867).

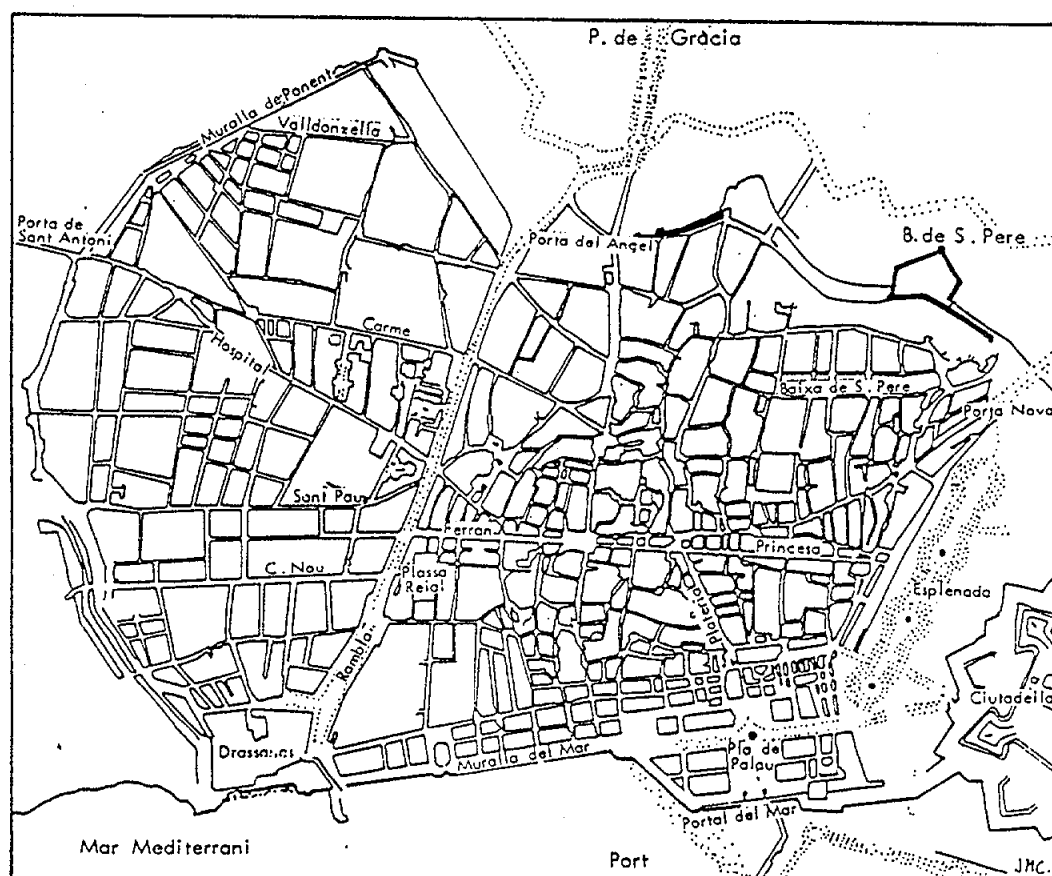
Les eleccions censitàries reuneixen unes característiques molt diferents a les eleccions democràtiques. Com ha dit Adeline Daumard, "fonder les droits politiques sur le cens c'est plus qu'un système politique";⁽¹⁾ efectivament, el liberalisme ens simbolitza un sistema social. Liberalisme i burgesia són uns termes que s'omplen de significat reciprocament. En aquesta part del treball, es farà una anàlisi del funcionament intern del sistema electoral, a partir dels següents aspectes: disseny dels districtes, cens electoral i participació popular.

4.2.1.- Els districtes electorals.

El ^{traçat}~~disseny~~ dels districtes electorals es basa, per una banda, en un territori i, per altre banda, en uns criteris administratius i polítics. Limitem l'anàlisi en el territori que compren la ciutat emmurallada, la Barcelona de mitjan segle dinou que es pot veure en el Mapa 1. Era una ciutat amb unes característiques molt concretes; va mantenir la qualitat de 'plaça forta militar' fins a finals dels anys cinquanta, qualitat que incloïa ^{els}~~les~~ següents desavantatges: manteniment de les muralles (que seguien l'actual traçat de les Rondes i del passeig de Sant Joan), prohibició d'edificar en el territori immediat fora de les muralles, i manteniment d'una guarnició militar molt nombrosa (cap els 5.000 soldats). Les muralles no van ésser enderrocades fins l'any 1859, quan també s'aprova el pla d'eixamplament de Ildefons Cerdà. La presència de les muralles en un període de fort creixement demogràfic va provocar una densificació demogràfica molt elevada i un empitjorament generalitzat de les condicions de vida; la ciutat tendia a créixer en altura i l'aparició de les primeres fàbriques amb calderes de vapor, a partir dels anys trenta, ~~van~~ ^{en} amenaçar seriosament les condicions higièniques. Tanmateix també es va emprendre la reforma

1.- A. DAUMARD; La bourgeoisie parisienne de 1815 a 1848. Paris 1963, p. 30.

MAPA 1.- La ciutat de Barcelona cap a mitjans segle dinou.

Fonts: Mapa de F. Coello i de P. Madoz, escala 1: 10.000. AHCB (I.G. 10397/15.2(1)/A-IV).

El mapa, corresponent a l'any 1862, ens mostra la topografia de la Barcelona tradicional en el moment que s'enderroquen les mural·les; encara queden restes de la muralla de Ponent, del baluart de Sant Pere i de la Ciutadella, que serà enderrocada pocs anys després. L'espai urbà tenia en la Rambla el seu eix central; un eix que assenyala del mar cap el Pla de Barcelona que, a partir d'ara, serà la zona natural per l'eixamplament de la ciutat.

interior de la ciutat, que va moldejar unes zones de residència al gust de la burgesia de l'època; les principals reformes urbanístiques es van fer a la franja marítima entre la plaça de Palau i les Drassanes, a la Rambla i la plaça Reial, i en l'obertura de l'eix transversal: carrers Unió i Ferran, plaça Sant Jaume i carrers Jaume I i Princesa. Malgrat la densificació de la ciutat, es poden distingir unes zones burgeses -que acabem d'esmentar- rodejades per altres de perifèriques on, per terme mitjà, el nivell de vida és més popular. Al Raval, entre les noves fàbriques de vapor, es construeixen els primers barris obrers.

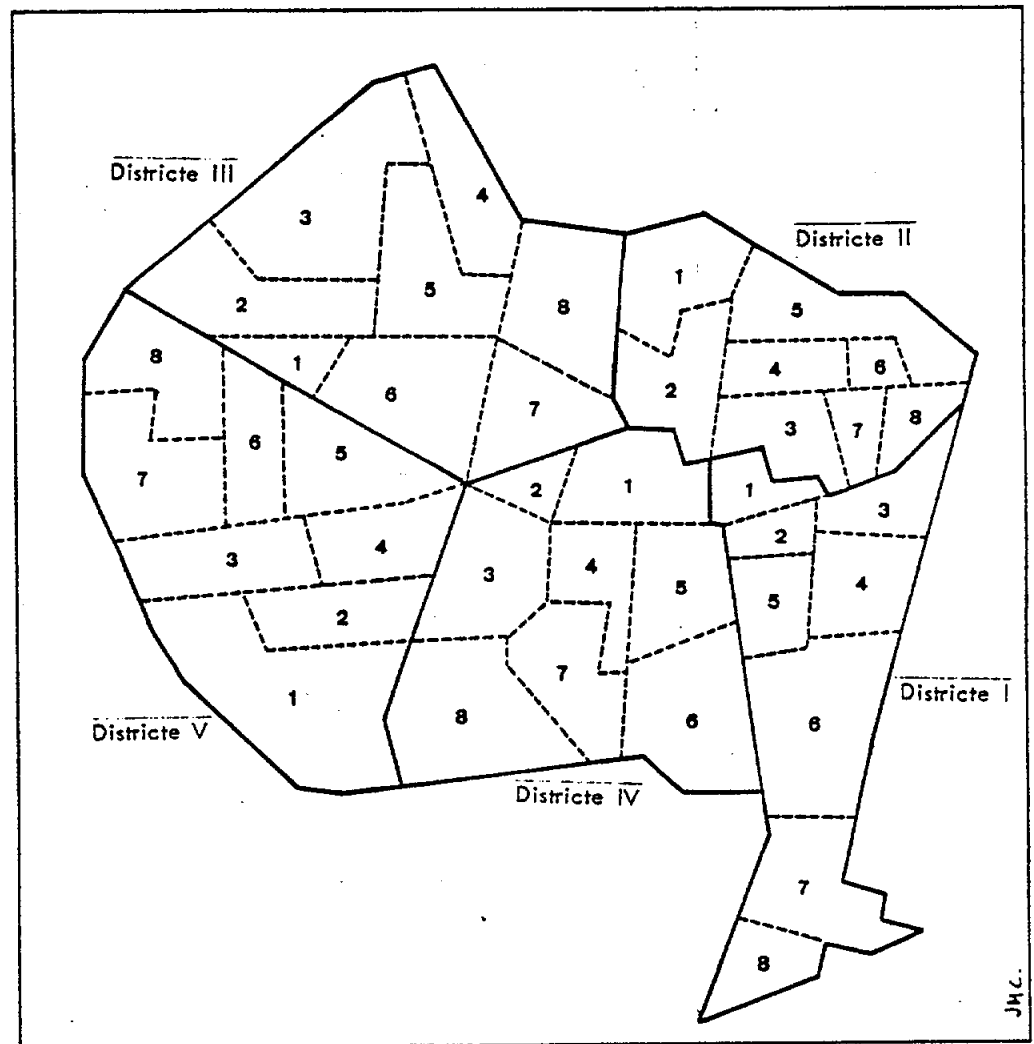
La distribució dels districtes electorals es basa en les distribucions administratives, concretament en les municipals, que s'han representat en els Mapes 2 i 3. Entre 1837 i 1844, quan les eleccions de diputats a Corts es celebren segons la fórmula de circumscripcions provincials plurinominals, Barcelona queda dividida en 5 districtes o seccions, que segueixen el traçat dels districtes municipals (Mapa 2). Es una distribució significativa ja que s'ens diferencia dos districtes essencialment burgesos -el I i el IV, amb majoria de propietaris i comerciants- i els restants amb un tipus d'electorat on predominen les classes mitjanes -menestrals, botiguers, fabricants i professions liberals-; entre aquests darrers el més caracteritzat és el districte V (el Raval), conegut popularment com el dels industrials.

A partir del 1846, les eleccions es disputen segons la fórmula de districtes uninominals: cada districte elegix a un diputat. El traçat dels districtes (veure el Mapa 4), dissenyat pels moderats, ara té una clara intencionalitat política ^{en} a barrejar-se zones amb electors burgesos (per exemple, secció dels Trinitaris, en el districte IV) i zones amb un electorat més popular (secció de la Patacada, del mateix districte). El disseny dels districtes segueix la pràctica 'jerryandering' (1) ^{en} a incorporar els electors dels pobles del Pla en els districtes II i III. Aquest traçat té unes lleugeres modificacions l'any 1857, com es pot observar en el Mapa 5, però mantenint-se l'actitud de compensar les zones de major presència d'un electorat esquerrà amb altres de clar signa conservador. Es pot afirmar, doncs, que el disseny dels districtes esdevé una

1.- S'utilitza aquesta terminologia en la sociologia electoral per emfatitzar la manipulació en el traçat dels districtes; en aquests casos, els districtes prenen aparences molt irregulars.

amb finalitats partidistes

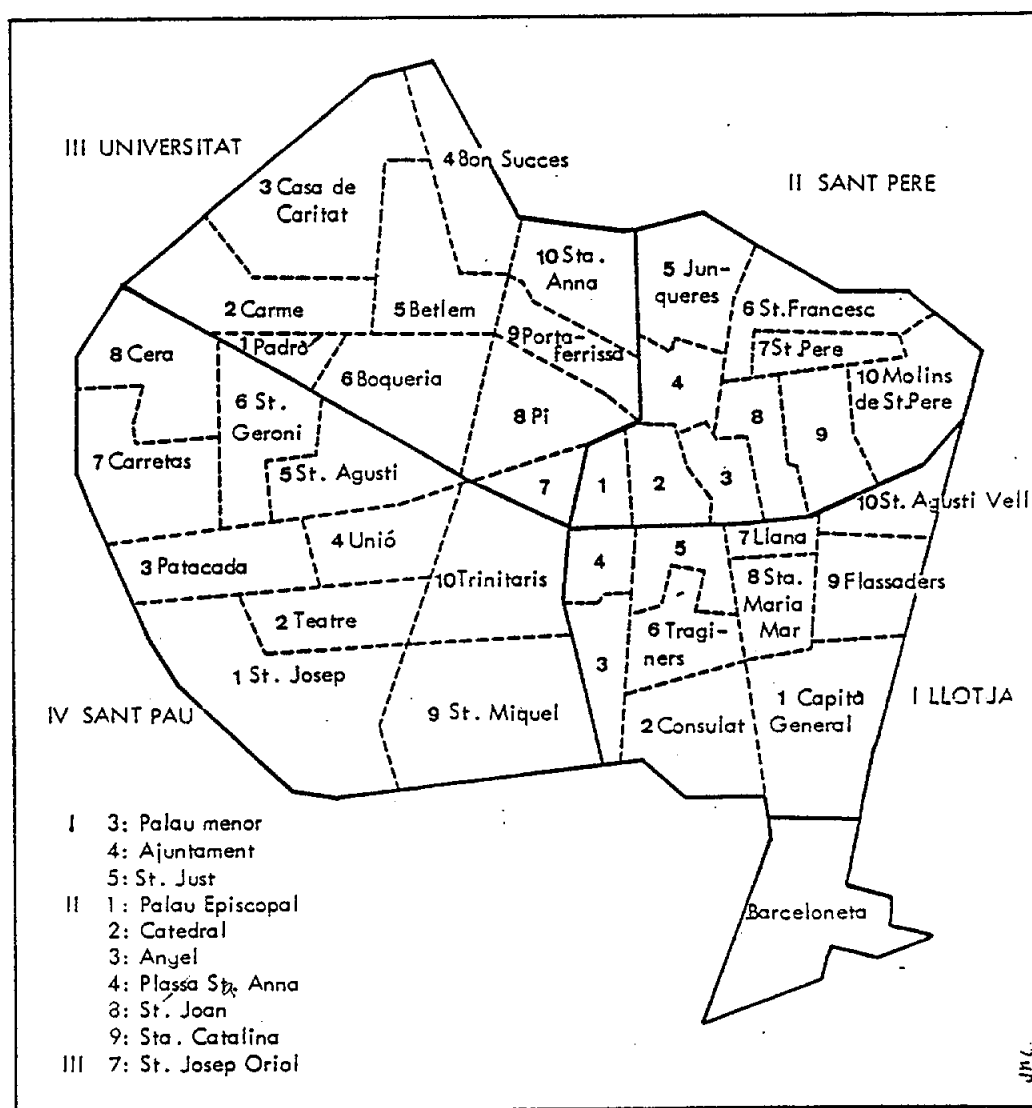
MAPA 2.- Divisió administrativa i electoral de Barcelona fins el 1846.

— demarcació dels districtes municipals
 ---- subdivisió dels districtes en barris

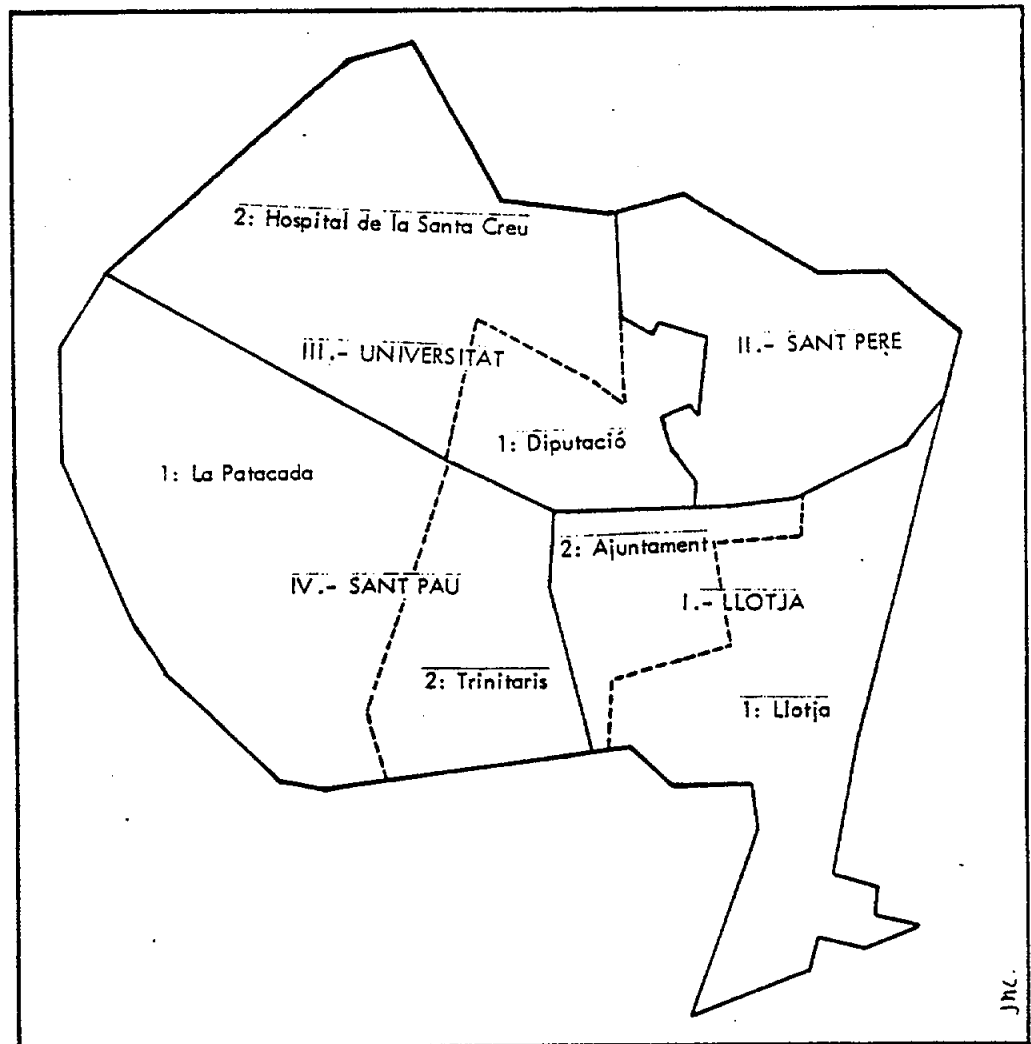
Entre 1837 i 1844 la distribució administrativa coincideix amb la electoral; hi ha cinc districtes a Barcelona, que formen part de la circumscripció provincial.

MAPA 3.- Divisió administrativa de Barcelona, per districtes i barris, a partir de 1846.

Fonts: Full volant "Subdivisión civil de esta ciudad", editat per Antoni Brusi, Barcelona 1946

MAPA 4.- Divisions electorals de Barcelona entre 1846 i 1853.

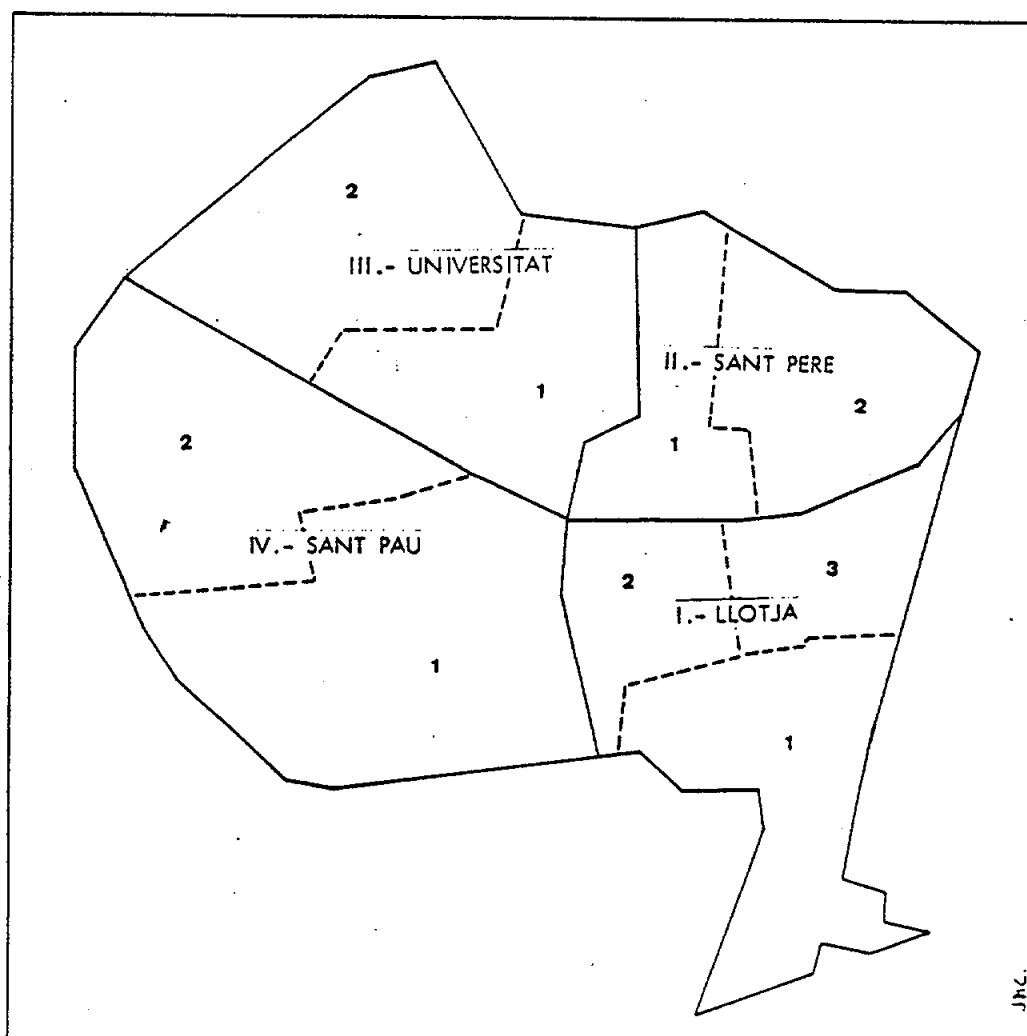
— límits dels districtes electorals
 ---- límits de les seccions censals (per exemple, 1: Llotja)

En el districte II.- Sant Pere, s'inclou els electors de Badalona, Santa Coloma de Gramanet, Sant Martí de Provençals, Horta, Sant Andreu del Palomar, Montcada i Reixac, i Sant Adrià del Besòs.

En el districte III.- Universitat, secció 1, Diputació, s'inclou els electors de Gràcia, Sarrià i Sant Gervasi de Cassoles.

En el districte III.- Universitat, secció 2, Hospital de la Santa Creu, ^{inclou} ~~voten~~ els electors de Les Corts i de Sants.

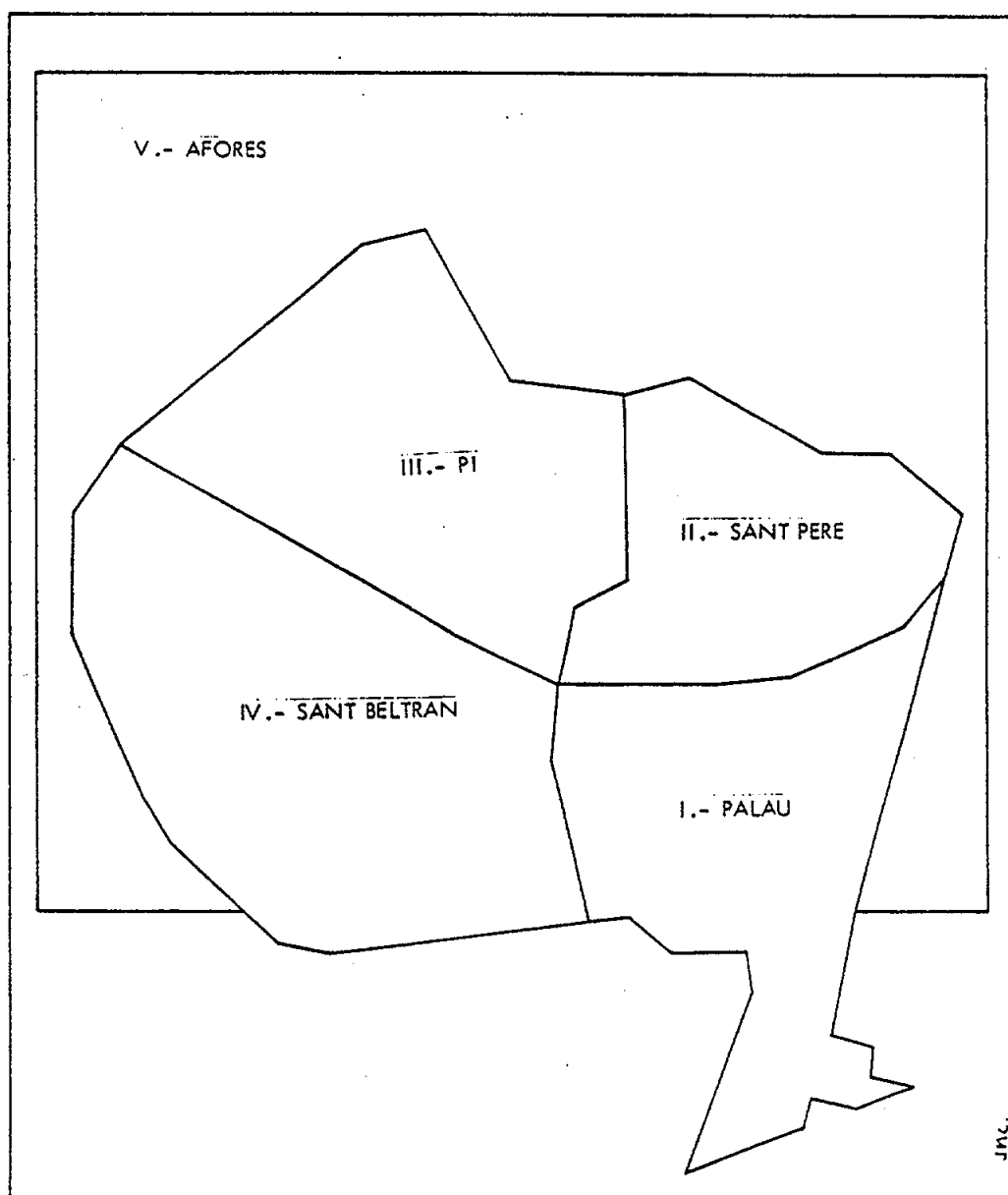
MAPA 5.- Divisió electoral de Barcelona entre 1857 i 1863.

— límits dels districtes electorals
 - - - límits de les seccions censals (en numeros aràbigos)

Els electors dels pobles del Pla de Barcelona s'inclouen en els districtes II, secció 2a., i III, seccions 1a. i 2a., repartits de la mateixa manera que durant el període 1846-53 (veure Mapa 4).

MAPA 6.- Divisió electoral de Barcelona entre 1865 i 1867.

Els electors dels pobles del Pla de Barcelona s'inclouen en el districte V.- Afores.

questió política ja desde les primeres pràctiques electorals.

La darrera distribució es dissenya paral·lelament a la reforma electoral de 1865 (veure Mapa 6). Ara hi ha 5 districtes que comprenen el territori del Partit Judicial de Barcelona -ciutat i pobles del Pla- i que formen una circumscripció plurinominal on s'elegeixen 6 diputats. La principal novetat és l'incorporació del districte de les Afores on es recullen tots els electors dels pobles del Pla i els dels nous barris que, tot plegat, comencen a edificar-se en els voltants de la ciutat que, definitivament, s'ha alliberat de les muralles.

1.2.2.- Població i cens electoral.

Barcelona és, en el context europeu de l'època, una petita ciutat comercial i manufacturera; hi ha moltes altres ciutats d'Europa, sense tenir de recórrer a les grans capitals, que l'amenten en població. Però la demografia barcelonina experimenta un gran creixement en aquest període, ja que passa de tenir 130.000 habitants l'any 1835 als 185.000 de l'any 1863; la població augmenta un promig anual de 2.000 habitants, increment que es deu en ^{la seva} major part a l'^{immi}gració. Es l'inici d'una arrencada demogràfica que, en poques dècades, convertirà a Barcelona i les rodalies en una de les principals aglomeracions urbanes de la Mediterrània.

El primer element de l'anàlisi és comprovar el pes qualitatiu dels electors sobre la població, i la seva evolució al llarg del període (veure el Quadre 3 i la Gràfica 1). Segons els índexs de població, com a màxim van fruir del dret electoral el 4,4% dels habitants; però els índexs de veïns són més precisos ja que eliminen a la població infantil, femenina i no-veïnal o flotant, ja que prop del 10% dels habitants 'de fet' de la ciutat eren

QUADRE 3.- Població i electors a Barcelona, 1836-1867.

	Electors	% població	% veïns ¹
1836.....	1.427	1,2	6,0
1837.....	4.368	3,4	16,8
1839.....	5.732	4,4	22,8
1840 ²	4.872	3,7	18,7
1841.....	4.836	3,7	18,7
1843.....	4.926	3,8	18,9
1844 ³	4.000	3,1	15,4
1846.....	3.428	2,3	11,4
1850.....	3.758	2,5	12,5
1851.....	3.757	2,5	12,5
1853.....	2.400	1,4	7,1
1854.....	5.992	3,6	17,8
1857.....	4.414	2,4	12,1
1858.....	6.873	3,7	18,8
1863.....	5.931	3,2	16,2
1864.....	6.050	3,3	16,5
1865.....	6.863	3,7	18,7
1867.....	6.301	3,4	17,2

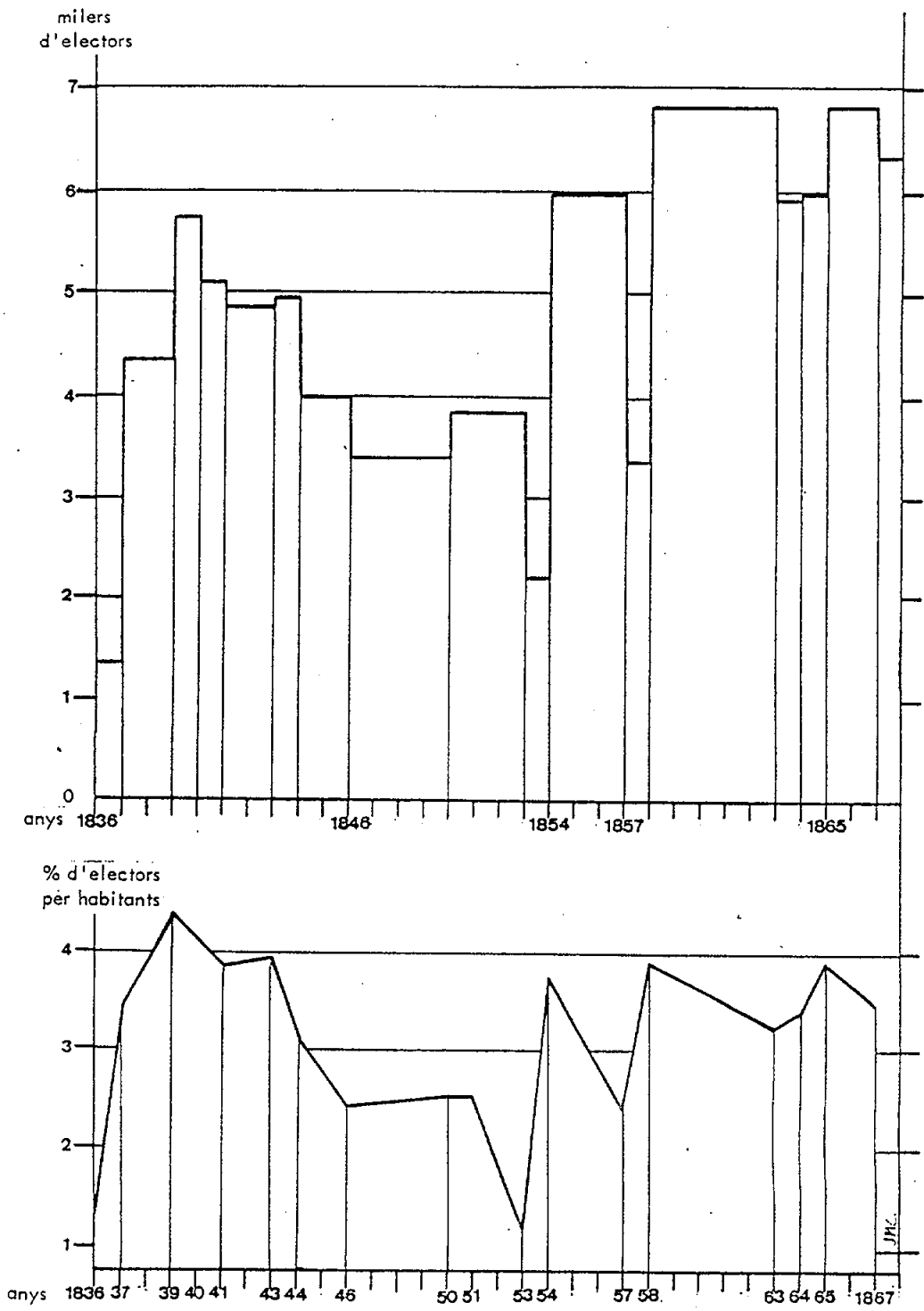
Fonts: Les dades sobre els electors s'han tret de varies fonts; veure en el Annex 6 els quadres amb els resultats de les eleccions.

Les dades sobre població son aproximades, basades en Laureano FIGUEROLA; Estadística de Barcelona en 1849, Madrid 1968, pp. 39-45, i Ildefonso CERDA; Teoría general de la Urbanización, Madrid 1968, Vol. II, p. 265.

Notes:

- 1.- Els vains s'han calculat segons la proporció 1:5 habitants.
- 2.- S'inclouen en el cens de la ciutat els electors de St. Andreu, Moncada i Reixac, Horta i St. Martí de Provençals.
- 3.- En els períodes de vigència de la llei de 1846- 1846/ 53 i 1857/ 64- també hi ha els electors del Pla -Gràcia, Sarrià, St. Andreu, etc.

GRAFICA 1.- Evolució del cens electoral de Barcelona entre 1836 i 1867.

passavolants de tota mena: militars, rodaments, estrangers i, en definitiva, una massa d'^{immigrants} ~~emigrants~~ en fase d'estabilització. En els índexs dels veïns s'observa com en molts casos prop del 20% dels homes majors de 25 anys tenien dret a vot; és un percentatge força significatiu.

En la Gràfica 1 s'expressa l'evolució del cens barceloní; la característica més notable és el desequilibri i discontinuïtat d'aquesta evolució, tant si ens fixem en els índexs absoluts (nombre d'electors) com en els relatius (percentatge d'electors sobre la població). Una evolució positiva suposaria una gradual incorporació dels ciutadans en el procés electoral; contràriament, a Barcelona s'observa com entre 1839 i 1853 hi ha una constant recessió: per virtut de la legislació, s'usurpa a un nombros sector dels ciutadans un dret ja adquirit. L'evolució entre 1853 i 1867 es desigual i, finalment, s'aconsegueix situar l'índex en els percentatges del període 1837 a 1843. El balanç es negatiu: en trenta anys d'experiència electoral no s'incorporen nous sectors socials al cens i, per tant, a la dinàmica política liberal.

La composició social del cens ens senyala els límits del sufragi censitari. Com s'^{indica} ~~explica~~ en el Quadre 4, tant sols les categories socio-professionals relacionables amb les classes dominants i les classes mitjanes ^{janes} són representades en el cens; les classes treballadores (~~els~~ criats, jornalers, peons i obrers amb una qualificació professional, que en conjunt són el 30% de la població total i el 80% de la població activa), en queden al marge. El cens electoral és dominat pels propietaris que, tots sols, ja representen una tercera part; però es important destacar que la base essencialment burgesa (els comerciants, els fabricants i les professions liberals) el 1840 en prou feines reuneix al 30% dels electors. Finalment s'ha de mencionar a les classes mitjanes ^{janes} ~~es~~ de pagesos, pescadors, menestrals i botiguers que ~~que~~ també representen un terç del cens. Les diferències entre els censos de 1840 i 1865 són poc importants, però mostren el reforçament dels propietaris i de les categories burgeses en detriment de les classes mitjanes ^{janes} ~~es~~ que, l'any 1865, són poc més del 25% dels electors.

Els censos electorals del període liberal són interessants ja que ens indiquen la composició i formació de la burgesia del segle dinou. En el

QUADRE 4.- Cens electorals de Barcelona, 1840 i 1865.

Cat. socio-professionals	1840		1865	
	nombre	%	nombre	%
Pagesos i pescadors	75	1,5	69	1,0
Menestrals	693	14,1	895	13,1
Fabricants	184	3,7	474	7,0
Botiguers	862	17,6	867	12,9
Comerciants	496	10,1	709	10,4
Professions liberals	702	14,3	724	10,7
Funcionaris	130	2,6	296	4,4
Propietaris	1.610	32,8	2.541	37,5
Militars	150	3,1	76	1,1
Clergues	-	-	133	1,9
Total	4.902	100	6.784	100
% electors sobre població veinal	17,0		16,5	
% electors sobre població total	3,8		3,7	

Fonts: Cens de 1840; estimacions a partir de les següents fonts:
ADP, Lligall 108; "Lista de Bienes Propios urbanos con renta superior a 1500 reales vellón...(1838)". Lligall 111; "Noticias electorales sacadas de los libros Subsidio de Comercio e Industria, o facilitadas por varias corporaciones (deseembre de 1839)" i Lligalls 112 a 116: "Expedientes de reclamaciones de inclusiones y exclusiones en las listas...(gener 1840)". Cens de 1865; BOP. Bar., n.º 276 i següents, novembre i desembre de 1865 (es reproduïxen les llistes electorals, senyalant l'ofici dels electors).

³
T per una banda,
I s'ha de

cas barceloní hi ha un cert equilibri entre els sectors econòmics i els rendistes o passius. Es un equilibri que ^Treflexa les activitats econòmiques de la ciutat que ^Idiferenciar entre el comerç i la indústria dels grans empresaris i les manufactures tradicionals i el comerç al detall dels petits i mitjans contribuents, i, per altre banda, el constant increment de la propietat urbana.

4.2.3.- Participació i comportament electoral.

Els darrers aspectes per completar l'anàlisi de les eleccions censitaries són la participació dels electors i els resultats dels partits en els diferents districtes. Els objectius que perseguim són, respectivament, esbrinar l'acceptació del sistema polític per part dels electors i comprovar si es defineixen algunes constants en els resultats, a partir de cada secció o subdivisió electoral.

Abans de parlar de la participació o de l'abstenció, ens sembla apropiat fer unes reflexions generals del context de l'època. Hi havia molts elements que afavorien l'existència d'una nombrosa abstenció tècnica: els desplaçaments són lents i insegurs, probablement hi havia molts errors en la confecció del cens electoral i en moltes consultes hi ha una 'abstenció activa' ja que algun partit polític recomana de no participar o, senzillament, no presenta candidatures alternatives. També s'ha de recordar que la propaganda política era pràcticament inexistent: es reduïa a unes reunions privades, a dos o tres mitings i als comentaris que dedicava la premsa -i un percentatge elevat de la població no ^{Sabia} llegir. Per participar en la política calia, doncs, una actitud oberta i activa, i es lògic suposar que no tots els electors hi estaven interessats.

Amb aquestes precisions es pot comentar el Quadre 5 i la Gràfica 2. Els inicis de l'experiència electoral no poden ser més optimistes ~~ja que~~

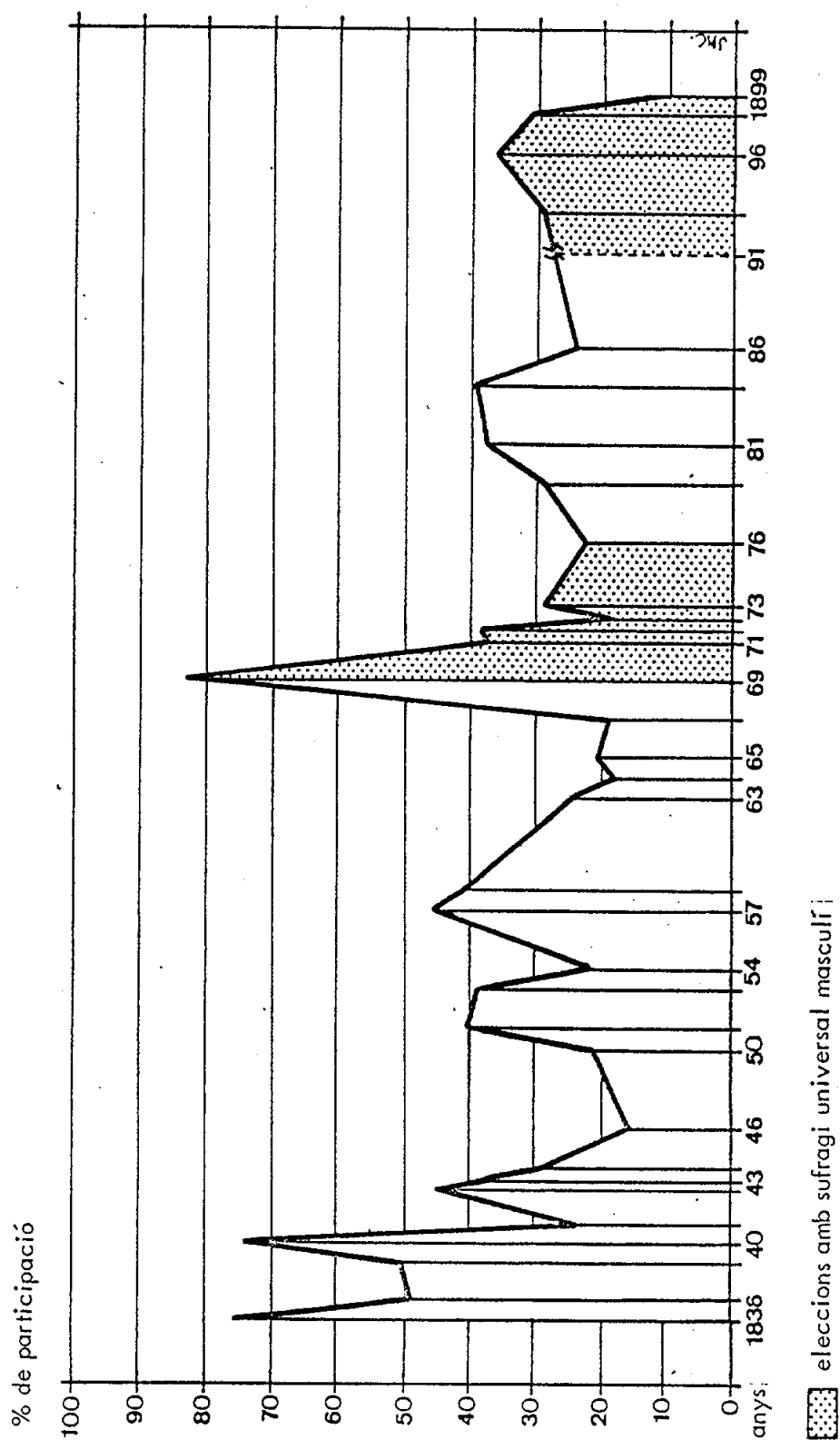
QUADRE 5.- Participació electoral a Barcelona, 1836-1899.

Anys	Electors	Votants	%	Anys	Electors	Votants	%
1836.	1.427	1.076	75,4	1863.	5.931	1.412	23,8
1837.	4.368	2.115	48,4	1864.	6.050	1.044	17,3
1839.	5.732	2.903	50,6	1865.	6.863	1.414	20,6
1840.	4.872	3.605	74,0	1867.	6.301	1.191	18,9
1841.	4.836	1.131	23,4	1869.	(63.296)	52.098	(82,3)
1843 (1a Volta) .	4.926	2.191	44,8	1871.	54.199	19.574	36,1
1843 (2a Volta) .	4.989	2.159	43,3	1872 (abril) .	49.464	18.455	37,3
1843 (desembre) .	3.633	1.314	36,2	1872 (agost) .	50.308	9.430	18,8
1844.	3.956	1.109	28,0	1873.	(60.000)	17.221	(28,6)
1845 (parcials) .	3.956	881	22,3	1876.	(59. 46)	12.805	(21,4)
1846.	3.428	525	15,3	1879.	10.348	2.944	28,4
1850.	3.758	779	20,7	1881.	9.915	3.682	37,1
1851.	3.757	1.512	40,2	1884.	9.783	3.890	39,8
1853.	2.400	933	38,9	1886.	9.614	2.209	23,0
1854 (1a Volta) .	5.992	1.315	21,9	1891.	-	-	-
1854 (2a Volta) .	5.990	1.263	21,1	1893.	52.673	15.144	28,8
1855 (parcials) .	5.954	716	12,0	1896.	59.094	21.663	36,6
1857.	4.414	2.007	45,5	1898.	54.456	17.312	31,8
1858.	6.879	2.764	40,2	1899.	92.384	9.222	10,0

Fons: Les series de dades de 1836 a 1867 s'han extret de les Actes originals, de les còpies que és conserven a l'Arxiu de la Diputació Provincial de Barcelona, i s'han còmparat amb les que hi ha a l'Arxiu de les Corts, Madrid, seria "Expedientes de credenciales de los diputados".

Les series de 1869 a 1899 provenen de A. BALCELLS, J.B. CULLA i C. MIR; Les eleccions generals a Catalunya de 1901-1923., Apèndix 3, pp. 620-622, que també s'han elaborat a l'Arxiu de les Corts. Les dades entre parentesis, que completan les series malgrat diferir bastant de les series de la Conxita Mir, son de M. MARTINEZ CUADRADO; Elecciones y Partidos políticos de España (1868-1931), Apendices documentales, Vol. I.

GRAFICA 2.- Evolució de la participació electoral a Barcelona, entre 1836 i 1899 (eleccions de diputats a Corts).

ja que s'observa un gran interès per part dels electors: es registren índexs que varien entre el 50 i el 75 % del cens, percentatges molt elevats per l'època. Però a partir de 1841 s'inicia una tendència a la baixa i a la ^{la} estabilització de la participació electoral entre el 20 i el 40 % que, exceptuant la consulta electoral de 1869, es manté al llarg de tot el segle. S'han de destacar dos períodes: el de 1837 a 1843, les primeres experiències amb sufragi censitari; i el de 1869 a 1876, les primeres consultes electorals amb sufragi universal; en tots dos períodes l'evolució és similar ja que a uns inicis amb molta participació -i, per tant, d'acceptació popular- els segueix un gradual desencís de l'electorat. A la resta del segle, tan sols s'aconsegueix sortir de l'apatia generalitzada en comptades ocasions i per motius molt concrets. En els anys 1850, 1851 i 1853 l'Institut Industrial de Catalunya (IIC) presenta o recolza unes candidatures clarament antigovernamentals; en els anys 1857 i 1858 apareix la Unió Liberal i els progressistes es reorganitzen després d'una llarga dècada de vacil·lacions, i finalment, el 1888 i 1884 hi ha una competència entre conservadors i liberals. Són moments conjunturals ja que, en general, es localitzen uns altres períodes cíclics -1844/50, 1863/70 o 1872/76- on el desinterès dels electors és notable i no vota més del 25 % del cens. El retorn al sufragi universal el 1893 tampoc no aconsegueix animar a uns electors ~~amb~~ l'experiència al llarg del segle ~~de~~ ha fet perdre la confiança en el sistema d'eleccions.

als quals

In

Les conjuntures polítiques concretes van influenciar la dinàmica electoral que mai no es va aconseguir estabilitzar. El poc respecte dels polítics ~~en~~ les lleis fonamentals i ~~amb~~ la normativa electoral provoca continus canvis de les "regles del joc", i els freqüents boicots d'uns o altres partits polítics minyen gradualment el sistema polític. Però tanmateix, la pràctica electoral ens va descrivint unes constants en els resultats de les eleccions. La legislació electoral, en definir un sistema majoritari, facilita el bipartidisme que, des de bon principi, és assumit pels progressistes i moderats, els dos grans partits de la família liberal.

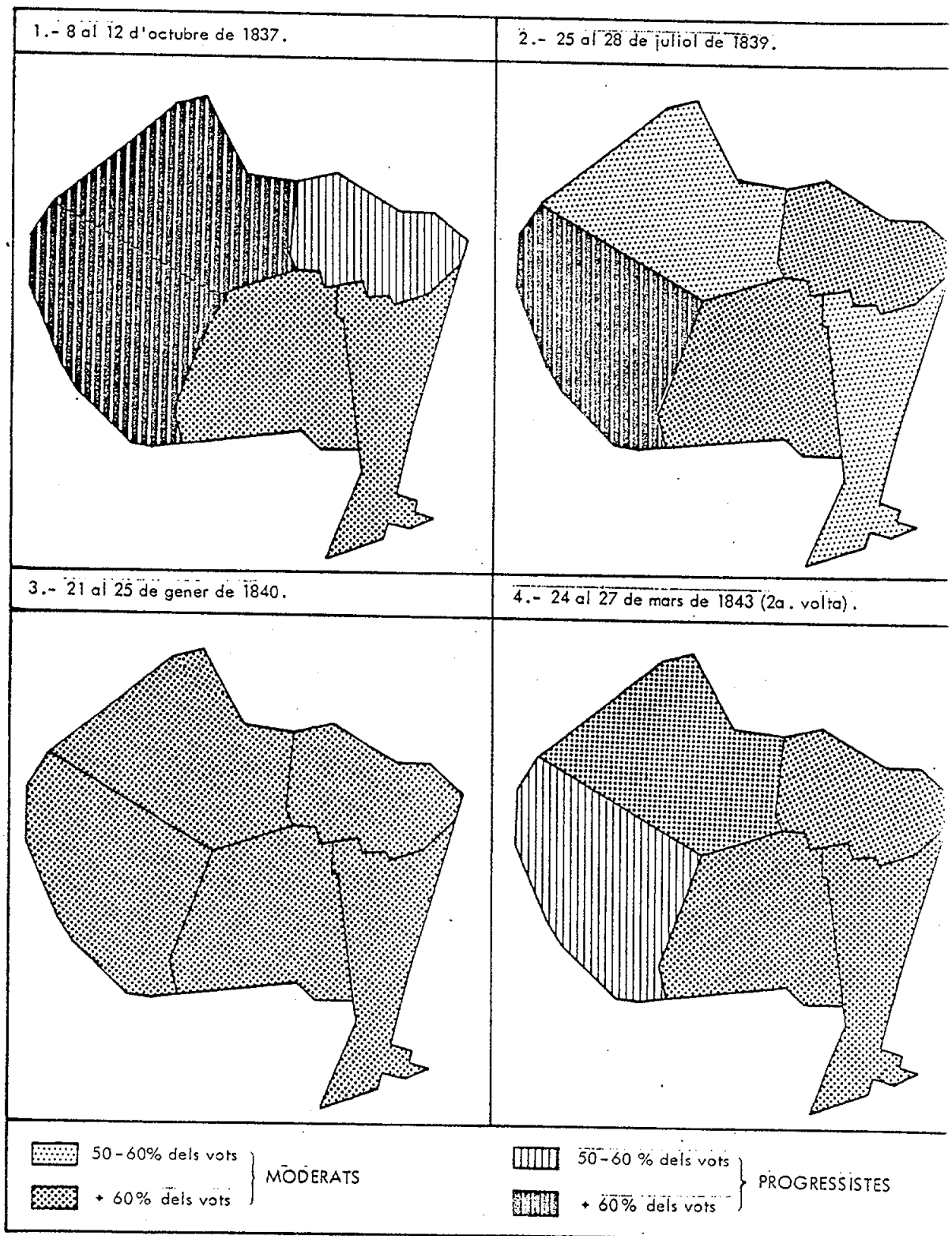
A Barcelona també s'observa una polarització en dos grans blocs polítics però amb una marcada tendència de l'esquerra cap el fraccionament; en aquest cas, és més precís parlar de "bipartidisme imperfecte".

L'evolució de les tendències polítiques al llarg del període censitari es segueix a partir dels Mapes 7 i 8.

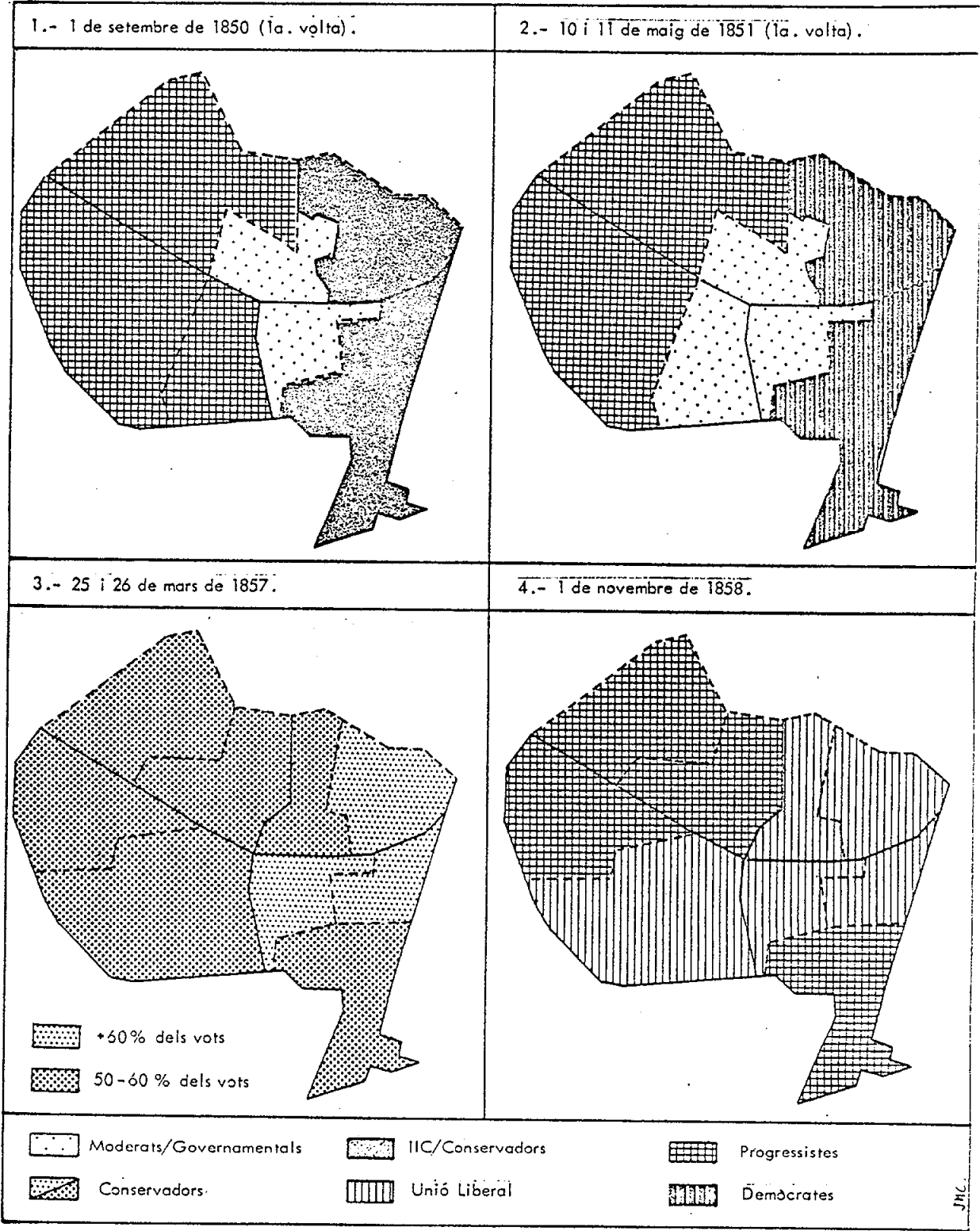
En el Mapa 7 es pot apreciar clarament la tendència dels electors barcelonins a decantar-se cap els moderats; el 1837 els districtes "perifèrics" voten pels progressistes però, a les següents consultes els moderats van guanyant terreny. El 1840, quan s'enregistra l'eloqüent participació del 74 % del cens, els moderats vencen per una llarga majoria a tots els districtes. La primera conclusió és òbvia: la burgesia barcelonina des de bon principi dona suport a l'opció més conservadora. L'afirmació té més relleu si comprovem que els districtes I i IV, on hi ha major presència de comerciants i grans propietaris, sempre guanyen els moderats amb més del 60 % dels vots. A l'altre extrem, el districte V, -part sud del Raval- és on els progressistes treuen les millors votacions; és el districte més popular, amb major presència de petits propietaris, botiguers i fabricants. Si estenguéssim l'anàlisi als districtes del Pla de Barcelona, observariem com un cinturó progressista envolta la ciutat; efectivament, els districtes del Pla acostumen a votar els progressistes i cal destacar el de Sant Andreu del Palomar on pràcticament tots els electors voten aquesta tendència política.

El Mapa 8 té una lectura més complexa ja que les opcions polítiques es multipliquen. S'ha de tenir en compte la integració dels electors dels pobles del Pla als districtes de Sant Pere i Universitat, encara que aquests són una minoria. En les eleccions de 1850 i 1851 el comportament dels electors és molt similar; els candidats progressistes guanyen a les zones del Raval, els moderats governamentals són majoritaris en els barris del centre de la ciutat, i en els districtes de Llotja i de Sant Pere, és on s'enregistren les victòries dels candidats de l'IIC i dels demòcrates, coalicionats respectivament amb els progressistes. En aquests

MAPA 7.- Resultats de les eleccions de diputats a Corts a Barcelona els anys 1837, 1839, 1840 i 1843. Partit guanyador a cada districte.

MAPA 8.- Resultats de les eleccions de diputats a Corts a Barcelona els anys 1850, 1851, 1857 i 1857. Partit majoritari a cada secció.

darrers districtes predominen els electors per contribució d'indústria i comerç, els botiguers i els menestrals.

En els mapes de les eleccions de 1857 a 1858 les forces polítiques i els districtes electorals s'han reestructurat; el 1857 els conservadors no governamentals són majoritaris, assenyalant un gir cap a la dreta després de l'experiència del Bienni Progressista. L'acceptació dels conservadors és generalitzada a tota la ciutat en una consulta que té un valor testimonial: es recolza la restauració d'un govern moderat però reformista. L'any següent els progressistes han recuperat la popularitat a la zona del Raval i, curiosament, també guanyen en el barri comercial del Pla de Palau, mentre la burgesia conservadora del centre de la ciutat vota a la Unió Liberal. Aquest darrer mapa té, malgrat que les distribucions dels districtes són diferents, moltes semblances amb el mapa de l'any 1837 (Mapa 7, 1).

En general, els mapes ens mostren unes constants: els sectors de la ciutat amb un electorat de classes mitjanes -petits propietaris fabricants, botiguers i menestrals- es decanta cap a l'opció més progressista al llarg de vint anys, mentre que la burgesia -propietaris, comerciants, professions liberals- és conservadora. Així, la contrastació de les tendències polítiques en les zones de la ciutat on es localitzen unes diferències socials ens permeten afirmar que en la base electoral de les dues principals tendències polítiques hi ha unes masses socials diferenciables. Aquests aspectes són importants en el moment d'analitzar la formació i evolució dels partits polítics:

4.3.- ELS PARTITS POLITICS.

La característica més important del sistema d'eleccions censitàries és que tan sols un reduït grup de la població té dret a vot: els notables. Ja hem examinat de quina forma s'accedia a aquest dret, però les eleccions en el període liberal tenen altres trets diferencials que cal tenir en compte. El mecanisme electoral segueix una dinàmica molt específica.

Un cop el Govern central ha convocat eleccions, s'han de revisar les llistes electorals i traçar la demarcació dels districtes i col·legis electorals, tasca de la qual s'encarregava la Diputació provincial. Aquesta corporació, generalment dominada pels moderats, entrava freqüentment en conflicte amb l'Ajuntament de Barcelona, on els progressistes tenien major influència, com el 1840 quan la Diputació va fer excessives retifications en els censos electorals -que van passar de comptar de 5.732 a 4.872 electors a la ciutat- i va modificar gratuïtament el lloc de diversos col·legis electorals: els electors de Sant Andreu del Palomar, el poble del Pla de militància més radical, van haver de desplaçar-se a Barcelona i votar en un districte de predomini conservador (). Accions com aquesta, clarament partidistes, tenien un ampli ressó a la premsa i entre l'opinió pública, i tenien els períodes pre-electorals amb un matis d'apassionament o crispació, molt propis de l'època romàntica.

4.3.1.- La formació de les candidatures.

Els mateixos electors eren els qui decidien la composició de les candidatures, almenys fins que els partits polítics no van assumir una estructura i organització interna. En aquest sentit, les reunions d'electors per discutir i/o programar els candidats a diputat, són un antecedent immediat a la definició dels partits. En els periòdics sortien aquest tipus d'anunci: "Los electores progresistas del Cuartel 12 y Barceloneta se reunirán hoy 12 (de gener de 1841) en casa de Francisco Puigmartí, calle Moncada, a las siete en punto de la noche, para tratar de las próximas elecciones de diputados a Cortes" (1). Les reunions podien tenir lloc en locals públics, tavernes o cases particulars, fins que es convocava una reunió plenària -que els progressistes havien fet diverses vegades a les sales de l'Ajuntament i els moderats a la Llotja- en les que es solen tractar els següents punts: primer, com controlar la mesa electoral, ja que el primer dia de les eleccions s'elegeix el president i escrutadors de cada taula amb els vots dels electors que es troben presents; segon, es proposa la candidatura discutida anteriorment pels electors i que ha estat formada definitivament per un comitè o Junta de comissionats, i es distribueixen les paperetes, sovint amb els noms dels candidats ja col·locats, per donar una orientació més unitària a les votacions, i finalment es procura animar els electors ^{que} participin en la consulta.

A vegades era difícil que s'acceptés la candidatura proposada per la Junta de comissionats i altres electors en proposaven d'alternatives. En general, es procurava evitar les divisions, ja que si es presentaven diverses candidatures d'una mateixa tendència política, es dispersaven els vots i es facilitaven les coses a l'altre partit o, com a mal menor, haver de disputar-se una segona volta; els candidats havien de reunir la majoria absoluta dels vots -la meitat més un.

1.- El Constitucional, Barcelona 12 de gener de 1841.

L'estructura de les candidatures a la província de Barcelona segueix la norma d'incloure representants dels principals sectors econòmics: propietaris, comerciants i fabricants, a més de polítics o personatges que s'han distingit pel seu 'patriotisme'; la composició de les candidatures és un reflex de la situació política del moment, tant a nivell local com estatal. La majoria dels candidats són catalans, però no s'exclou la possibilitat d'introduir un cap de govern o un ministre que segurament sortirà també elegit en altres districtes, però que permet que els suplents accedeixin a l'escó de diputat. Hi ha equilibri en el lloc de residència dels candidats entre Madrid, Barcelona i ciutats de la resta de la província.

La premsa tenia un paper destacat en els dies anteriors i durant les eleccions, quan les notícies i altres informacions sobre el tema omplien pràcticament tota l'extensió del periòdic. Aquí es publicaven i es difonien les candidatures i programes dels partits afins, es recollien les proclames i bans oficials, i sobretot, s'entaulaven batalles dialèctiques entre els diaris, com El Constitucional i El Guardia Nacional, amb intercanvis d'insults i acusacions, però també són freqüents els articles irònics i humorístics sobre candidats o partits. L'efímera vida de la gran majoria dels periòdics del segle dinou fa inútil confeccionar una llista de diaris afins a un o altre partit.

El moviment polític més important de la base social és el dels obrers, que a partir de 1841 van creixent gradualment. La política política de la revolució política (1841-1843) s'estructura a partir de la base social i política per a la creació d'un partit polític.

4.3.2.- Els partits polítics a Barcelona.

(Els partits polítics a Barcelona)

Els partits polítics del període liberal eren molt diferents dels partits actuals. La seva organització era precària. S'estructuraven a partir d'una Junta central que recomanava unes línies d'actuació conjunta als comitès locals; aquestes juntes tan sols es reunien en els períodes electorals. En aquesta organització les personalitats individuals tenien més influència que l'estructura del partit i els electors, que tenen llibertat de votar a qui els plagués; elegien als representants pel que simbolitzaven més que per la tendència política de la candidatura. Així, per conèixer l'origen i evolució dels partits, cal anar a cercar els diputats i polítics més influents.

La prehistòria dels partits polítics es remonta a l'experiència del Trienni i en les nombroses societats secretes que, almenys fins l'any 1837, mantenen una influència subterrània i concloent en la formació i definició dels primers grups polítics. Malauradament hi ha poca documentació sobre aquestes societats i, per tant, seguim l'evolució política a partir de la punta que sura en aquest iceberg. En el Trienni ja apareixen uns homes importants: Antoni Puigblanch, Guillem Oliver, Josep Melcior Prat, Joan Antoni de Llinàs, Antoni de Gironella i Francesc Raull. Són una ^{grup} ~~colla~~ de comerciants i intel·lectuals il·lustrats, d'idees avançades i tots ells nascuts en els anys setanta i vuitanta del segle di-

La vuit. Participen activament en la política i són elegits diputats a Corts o membres de l'Ajuntament constitucional. Aquests homes simbolitzen una burgesia conscient de la necessitat de fer la revolució per instaurar un règim liberal, representatiu, i apartar els absolutistes del poder. També hi ha un altre grup liberal que s'estructura a l'entorn de la Sociedad Filosófica, i que agrupa a Bonaventura Carles Aribau, Ramon Muns i Serinyà, Josep Ferrer i Subirana i a Ignasi Sanponts i Barba. Són homes de formació intel·lectual, joves i de tendència més conservadora que el grup de Puigblanch i Oliver.

La restauració absolutista i l'obligat exili de molts polítics entre 1823 i 1833 obre un període buit d'activitats polítiques. Tanmateix aquest exili a Londres o al sud de França deuria influir decisivament en la conscienciació de molts d'aquests homes, en poder observar directament fenòmens com el del creixement urbà, la industrialització, el desenvolupament de l'economia capitalista, o l'experiència política liberal a altres països.

Entre 1833 i 1835 els liberals recuperen la iniciativa política: Oliver, Gironella o Llinàs tornen a ser elegits en càrrecs municipals o com a Diputats a Corts. Però ara també hi ha una nova generació: Pau Torrents i Miralda -fill de fabricants de Manresa i vinculat a un dinàmic sector del comerç barceloní- o Josep Roviralta i Isern -d'orígens menestrals, metge, cosí de l'hisendat Gaietà Roviralta i emparentat amb el comerciant Marià Borrell i Miralpeix-; tots dos són homes estretament lligats a la burgesia barcelonina. Fixaran la residència a Madrid, des d'on mantindran l'activitat comercial o professional, ar més d'intervenir activament en la política. Però un home important a Barcelona és el magatzemista de bacallà Marià Borrell, que s'ha fet molt popular com a oficial de la Milícia tant per les intervencions armades a la guerra civil com per les revoltes urbanes. Borrell és l'home clau en la primera organització del partit progressista a Barcelona que, a l'estiu de 1836, ja és capaç de presentar una candidatura molt definida ~~el nostre home farà una no gens despreciable fortuna en la compra-venda de béns desamortitzats,~~

Els progressistes.

id 450

Oliver, Torrents i Miralda, Borrell, el fabricant de Sallent Joan Vilaregut i l'advocat Jacint Felix Domenech són els polítics barcelonins més identificables en les línies del partit progressista que Mendizabal estructura a Madrid entre 1836 i 1840. Però per aquests mateixos anys sorgeix una fracció més radical, no tant burgesa, més o menys influenciada per Llinàs, Raül i el republicà Ramon Xaudaró. L'home més interessant és Rafael Degollada, un advocat que entre 1836 i 1836 pateix quatre persecucions i les successives deportacions; el mateix Degollada ens deixa entreveure les influències en la formació política:

'La persecución por sí sola no presupone criminalidad, mayormente siendo por opiniones políticas o religiosas; no envilece, no infama: honra no pocas veces al perseguido, como honraron a Fenelon, a Rousseau, a Lamennais, a Cabet y a vuestro mismo Jovellanos las que sufrieron; como honra a Porlier, Lacy, Riego, Torrijos, Xaudaró y otros la muerte que les condujo su amor a la libertad' (1).

De la generació de Degollada -nascuts cap el 1800- s'ha de citar als també advocats Pau Palachs i Ramon Ferrer i Garcés, tots ells homes que s'han format políticament a la Milícia a l'administració municipal abans de ser elegits diputats a Corts. I al costat d'aquests homes, compartint la mateixa formació política, hi ha un ^{grup} de joves -nascuts als voltants de 1810- entre els quals sobresurten els mietges Pere Felip Monlau i Pere Mata i Fontanet, el químic Josep Oriol Ronquillo i el literat Magí Pers i Ramona. Mata és qui segueix una més sòlida carrera política, però Monlau és qui més es vincula amb els sentiments de la ciutat: la introducció del corrent higienista coincideix ^{amb} un moment bàsic en la definició del futur de la ciutat. Ronquillo és l'home pont entre Xaudaró i les noves generacions republicanes i Pers se l'ha

1.- R. DEGOLLADA; Memoria del abogado... en defensa de su honor ultrajado. Marsella, 1839, pp. 31-32.

de situar entre els precursors de la Renaixença.

Entre 1841 i 1843 hi ha el definitiu divorci entre la fracció burgesa i la fracció radical/populista. Les revoltes urbanes d'aquets anys evidencien la poca correspondència entre els líders radicals i l'acció popular, quedant aquells primers desfesats en la revolta de la Jamància a la tardor del 1843. A partir d'ara, la repressió acabarà de dispersar els nuclis radicals que, encara en el Bienni Progressista (1854-56) fruiran d'un momentani protagonisme polític. Abans, cap a principis dels anys cinquanta, Marià Borrell va aconseguir resucitar la fracció burgesa que, amb el suport d'homes com Pascual Madoz, Joan Vilaregut, Laureà Figuerola i Joan Prim, i mitjançant coalicions amb els candidats del Institut Industrial de Catalunya (IIC) o els demòcrates d'Estanislau Figueres, tornaran a animar les eleccions i reviure la popularitat dels progressistes entre els electors barcelonins.

La darrera etapa del partit progressista s'inicia cap a l'any 1858. Ara els animadors són Pacià Massades, Salvador Maluquer i Víctor Balaguer; la presència d'aquest darrer es indicativa de que els progressistes tornaven a preocupar-se per les qüestions nacionalistes que, veladament, en els anys quaranta havien mantingut homes com Llinàs, Monlau o Pers. En els anys seixanta els progressistes decideixen no intervenir en les eleccions de diputats a Corts ('retramiento'), però es mantenen com a principal força política en les eleccions locals, tant en les de diputats provincials com a les municipals. El Sexenni Revolucionari (1868-74) representa el darrer triomf dels progressistes, que van apoyar decididament el pronunciament de la Gloriosa, però l'immediata introducció del sufragi universal minarà definitivament el seu futur com a partit polític. La competència dels republicans federals és molt forta i els obliga a ~~coalitzar-se~~ amb l'Unió Liberal i altres partits burgesos. D'aquestes coalicions apareixerà, a la Restauració, el partit liberal de Sagasta, en el qual trobarem a antics progressistes com Laureà Figuerola o Víctor Balaguer.

destacar entre els precursores de la Renaixença (53).

Entre 1841 i 1843 hi ha el definitiu 'lavorat' entre la fracció burgesa i la fracció radical/populista. La primera es recuperarà a partir d'homes com Vilaregut, Domenech - que de seguida es passa als moderats governamentals-, Pascual Madoz i Joan Prim, però ara segueixen les consignes de la central a Madrid i es distancien de la base popular; de fet, els progressistes fan política burgesa i es recolzen en uns electors interessats en demostrar el rebuig a la política del govern. El corrent populista de Degollada té una revifada -nostàlgica- durant el Bienni Progressista, però ara ja són els republicans i demòcrates els que comencen a tenir suport entre les classes mitges barcelonines.

- Els moderats i els conservadors.

La primera notícia dels moderats la tenim l'estiu de 1836, quan a les eleccions es presenta la candidatura 'Torremejía'. A partir d'aquesta candidatura trobem a Albert Baldrich, un dels nobles més influents en la ciutat, a diversos hisendats i a Ignasi Sanponts. En les properes candidatures de diputats, i sobretot, de senadors, van apareguent els membres de l'aristocràcia barcelonina ~~que, per ells,~~ la Dècada Ominosa ha estat una transició ideològica cap al liberalisme; el comte de Santa Coloma, el marquès de Lió, Josep Maria de Cabanes han mantingut fins el 1835 càrrecs municipals i a partir d'ara seran diputats, senadors i dignitats de l'administració local i provincial. Amb ells hem de relacionar els militars Josep M. de Gispert i Josep Manso de Juliol, els intel·lectuals Felix Torres d'Amat, Jaume Balmes, Joan Agell i Félix Barba, i, a partir dels anys quaranta, a comerciants i industrials com Tomàs Coma i Miró. El partit dels hisendats, de l'aristocràcia, es va convertint gradualment en el partit de la burgesia.

Un moment clau pels moderats és el període 1837 a 1840 quan coincideixen, en la recent restaurada Universitat de Barcelona, amb homes com

Sanponts, Agell, Barba i les noves generacions: Francesc Permanyer, Joan Illas i Vidal i Manuel Duran i Bas; Ramon Martí d'Eixalà, nascut el 1807, és qui fa de pont entre la generació de Sanponts i els joves nascuts als voltants de 1820. La ideologia positivista, influenciada per la filosofia escocesa, evoluciona en R. Martí fins a elevar a categoria filosòfica el tòpic del seny català. Martí és junt a Balma i Llorens i Barba els principals filòsofs catalans de l'època; tots tres comparteixen els orígens a la Universitat de Cervera i una profunda religiositat cristiana. Martí d'Eixalà es posa a l'oposició de les Corts Constituents de 1845 i, a partir d'aquest moment, evoluciona cap a una posició política que el distanciat dels moderats governamentals. Aquesta actitud és parcialment compartida pels homes de l'Institut Industrial, però les tendències polítiques són encara pel 1850 i 1851 massa distants. Un moment important és el de 1853 quan es presenta per primer cop la candidatura 'conservadora catalana': Martí, Agell i Joan Güell i Ferrer.

Entre 1857 i 1858 es formalitza la unió entre el grup de Martí i els seus deixebles -Permanyer, Illas i Vidal, Manuel Duran i Bas- amb els industrials. Amb la Unió Liberal la burgesia barcelonina s'integra en un moviment polític conservador, força conscient de les diferències que la separen de la política de Madrid però, alhora, disposada a col·laborar amb el govern i a defensar els seus interessos materials. Amb la mort prematura de Martí d'Eixalà -tan sols tenia cinquanta anys- els conservadors catalans perden una figura decisiva en la seva definició ideològica. Tanmateix, una nova generació ja havia pres el relleu.

↑
↓
- Republicans, democrates i socialistes.

L'altra tendència política barcelonina en el període liberal és la republicana. És molt significatiu que la Junta d'emergència creada el 6 d'agost de 1835 ~~per~~ ^{per iniciativa de} el Marquès de Lió junt a Joan Antoni de Llinàs i a Ramon Xaudaró. Els primers nuclis republicans venen també de lluny i Xaudaró és sens dubte l'home més significatiu en la prehistòria de les tendències políti-

id 651
ques més esquerranes. Però Xaudaró no va deixar deixebles; va influenciar a homes com Degollada, Monlau o Ronquillo però, en canvi, és difícil de vincular-lo al grup empordanès d'Abdó Terrades i al nucli barceloní de Francesc de Paula Cuello, Josep Anselm Clavé, els germans Montaldo i Antoni Ribot i Fontserè: quan Xaudaró és executat el 1837, aquells encara són uns ^{adolescents} ~~menors~~, ja que han nascut en els anys vint. Tanmateix la llavor ha estat plantada i els republicans barcelonins tenen oportunitat d'experimentar l'acció directa en les revoltes de 1842 i 1843.

Al llarg de la propera dècada aquests joves arrauxats d'extracció social menestral, populars entre sectors de les classes mitges i obreres més conscientzades, tenen ocasió d'establir contacte amb una colla d'homes amb una sòlida base intel·lectual: Estanislau Figueres, Narcís Monturiol, Ildefons Cerdà, i especialment, Francesc Pi i Margall. Naturalment és un grup ideològicament obert: Clavé i Monturiol coincideixen en adoctrinar als obrers en el socialisme utòpic en uns moments de 'govern fort' i d'escasses possibilitats de maniobres polítiques; el 1851, quan enregistren el primer triomf polític, en ser elegits Figueres i Cerdà com a diputats per Barcelona, ja han introduït la definició de demòcrates.

Pi i Margall és l'home més important dels republicans barcelonins a partir de 1854 i la seva definició de 'republicanisme federal' és essencial en l'evolució d'aquest partit, que el 1868 ja és majoritari entre la societat barcelonina. Amb Pi i Margall les primeres i difuses manifestacions d'un nacionalisme polític popular, expressades per Joan Antoni de Llinda l'any 1841, prendran una base molt més sòlida.

La revolució de setembre de 1868 ens assenyala la crisi del règim liberal, en la qual intervenen uns factors econòmics, socials i polítics. Políticament s'hi arriba amb un deficient aprenentatge ja que el sistema liberal ha estat incapaç d'aconseguir una veritable representativitat social -excepte en el

id. tes

cas de la burgesia conservadora- ni oferir la possibilitat d'alternatives de poder als partits polítics. En apareixer la possibilitat del sufragi universal masculí, la majoria dels electors són políticament analfabets. La Restauració i el retorn al sufragi censitari, a partir de 1877 obra unes noves perspectives al règim liberal; de fet, políticament s'ha de considerar el període com una rectificació i un apèndix amb característiques diferents a la primera època liberal (1). Els partits polítics, desfasats en l'experiència del Sexenni Revolucionari, es reorganitzen amb els noms de 'conservadors' i 'liberals', dirigits respectivament per Canoves del Castillo i Sagasta, mentre els republicans es mantenen a l'expectativa. La política catalana d'aquesta època es caracteritza per l'atonía i per una certa fidelitat a les línies generals dels partits centrals, destacant-se Manuel Duran i Bas entre els conservadors i Víctor Balaguer entre els liberals. Tanmateix, el règim ja havia perdut credibilitat entre els electors.

1. 3.3.- Conclusions generals.

No es cap novetat afirmar que el sistema polític liberal espanyol va fracassar al ser incapaç de garantir una mínima estabilitat política que inclogues, per una banda, les condicions bàsiques de liberalitat i, per altre banda, una preparació dels ciutadans en l'experiència electoral per assumir les regles de la política democràtica. Per confirmar el fracàs del liberalisme a l'Estat espanyol ha estat suficient fer un balanç general de la legislació: les constitucions i les lleis electorals de tota mena van servir per desviar l'atenció dels legisladors, però van ser impotents al definir un sistema estable. Els polítics tampoc van col·laborar ja que van ser poc respectuosos amb la legislació.

1.- Seguim a Borja de RIQUER; "El conservadorisme polític català: del fracàs del moderantisme al desanys de la Restauració", a Recerques 11, Barcelona 1981, p. 68, que, al seu torn, cita a J. FONTANA; Cambio económico y Crisis política. Reflexiones sobre las causas de la Revolución de 1868, p. 141.

Les contradiccions del sistema liberal s'han comprovat en l'anàlisi dels districtes i, principalment, en l'evolució del cens electoral. Es poc seriós restringir gradualment la representativitat popular en comptes d'anar extenent progressivament la possibilitat dels ciutadans a participar en els afers públics, com va succeir a diversos estats europeus. La resposta dels electors barcelonins va ser ben clara: desin^{liber}~~ir~~-se de participar, excepte quan el valor del vot significava una censura a l'acció del govern central. En molts pocs casos -unicament en les consultes electorals del 1857 i del 1869- una participació elevada o superior al 40% del cens implicava un recolzament a l'acció governamental. Els errors acumulats al llarg del primer període liberal (1836-67), es reflexaran en la freda acollida dels ciutadans a les eleccions amb sufragi universal, introduït precipitadament per motius conjunturals; els electors no podran estar a l'alçada de les circumstàncies. I, més tard, la Restauració acabarà per ésser una caricatura de règim polític, tant en versió liberal com democràtica.

Tanmateix al llarg d'un segle d'experiència de la política liberal s'han definit unes tendències i partits polítics. El sistema afavoreix el bipartidisme però a Barcelona sempre s'ha comprovat que dins les tendències esquerranes hi ha varies fraccions que, a la llarga, esdevenen partits polítics organitzats. El bloc conservador acostuma a mantenir major unitat, malgrat constants canvis de denominació (moderats, conservadors, Unió Liberal...) que, sovint, reflexen una voluntat de diferenciar-se de la direcció central del partit a Madrid. Aquest bipartidisme imperfecte de la política barcelonina es diferencia de l'estructura de partits de la resta de l'Estat. Els conservadors catalans van mantenir unes postures assenyades que contrastaven amb el tancament ideològic dels seus homònims a en el Congrés. Per la seva banda, entre els progressistes surgeixen unes corrents radicals que s'han d'interpretar en el context local barceloní o català, i de les quals sorgirà un moviment demòcrata que permetrà la formació d'un sòlid partit republicà federal.

A nivell dels electors s'observa una actitud que es semblant tant entre els partidaris dels conservadors com dels progressistes i republicans: l'oposició a la política del govern. Una anàlisi detallada de cada consulta electoral amb una participació significativa ens revelaria que les candidatures apoyades pel govern mai van tenir èxit a Barcelona. Els electors, per sobre dels partidismes i assumint una actitud visceral, votaven contra el govern. Aquest fet ens demostra, per una banda, que dins les possibilitats i límits liberals les eleccions van ser netes o tant sols manipulades indirectament en el traçat dels districtes o en la major o menor concessió del dret a vot. No hem observat cap tupinada evident en cap dels districtes de la ciutat, cosa que contradiu el tòpic del caciquisme; aquest era possible en districtes rurals amb pocs electors i escàs control, però no a Barcelona.

L'actitud anti-governamental dels electors barcelonins és un tema que mereixeria un estudi en profunditat. Hi han motius clars per què aparegués i es mantingués; alguns de tipus econòmic, com el conegut debat entre proteccionistes i lliurecanvistes, però també n'hi ha altres de polítics com el desencís que provoca les rectificacions del sistema polític liberal. Tanmateix n'hi ha d'altres que afecten directament a la ciutat com a comunitat. Ens referim a la qüestió de les muralles, de la Ciutadella i de l'eixamplament de Barcelona; el tema ja va ser plantejat adequadament pels barcelonins a principis dels anys quaranta però va ser necessari esperar vint anys per que finalment fossin escoltades unes reivindicacions que broten espontàniament en cada lluita política, tant insurreccional com electoral. En moments determinats, els partits polítics van assumir plenament la contradicció centre-perifèria i van adoptar una política nacionalista. No ens referim a que es definís un programa polític catalanista -que no l'hem trobat- sino a unes actituds comunitàries que s'enmarquen en una política i unes actituds localistes. Per exemple, Llinàs i els radicals el 1841 quan inicien l'enderrocament de la Ciutadella, o Joan Güell i Ferrer i l'Institut Industrial entre 1850 i 1853 ^{en} fer de les diferències econòmiques amb el centre un programa polític,

Inj

o, finalment, quan Victor Balaguer i els progressistes decideixen en els anys seixanta no participar en la política espanyola però sí en les eleccions municipals i provincials.

No hi ha una política catalanista però ja es poden observar uns primers brots de significació nacionalista que són generalitzats en tots els partits polítics i tendències. No cal insistir en el cas més clar que és el dels republicans federals que, certament, són els que van arribar a comptar amb un major recolzament popular. Aquestes actituds nacionalistes dels partits polítics s'han d'interpretar com un reflexe d'aquests electors que, quan es decidien a votar, mostraven clarament una mentalitat antigovernamental o, més concretament, anticoncentralista.

1.4 ANNEX.- Resultats de les eleccions de Diputats a Corts a la ciutat de Barcelona, 1810-1899.

S'ha reunit en aquest Annex els resultats de les eleccions de Diputats a Corts a la ciutat de Barcelona al llarg del segle dinou. Advertim que les dades de 1810 a 1867 són fruit d'una recerca de l'autor -realitzada mitjançant unes ^{ajudes} ~~ajudes~~ de la Fundació Jaume Bofill-, mentre que les dades de 1868 a 1899 provenen d'una recollida de Conxita Mir, publicades a A. BALCELLS, J.B. CULLA i C. MIR; Les eleccions generals a Catalunya de 1901 a 1923. Relació dels resultats electorals de 1869 a 1899. Publicacions de la Fundació J. Bofill, Estudis Electorals/4, Barcelona 1982. ^{Pera} ~~En~~ aquest darrer període ens limitem a reproduir les dades a partir de l'informació recollida en l'esmentada publicació.

Presentació de les fonts.

Ha estat necessari fer un treball minuciós per recuperar aquestes dades. Hem partit del fons documental de l'Arxiu de la Diputació Provincial de Barcelona (ADPB) on es conserven les 'Actes manuscrites' de les eleccions entre 1837-45 i 1854-56, tant a nivell de districtes de la província com, no tan sovint, les 'Actes dels escrutinis generals' de vots. Naturalment es tracta de resultats provisionals, perquè els definitius necessiten l'aprovació de les Corts i s'acostumen a publicar, una mica més tard, al Boletín Oficial de la Província de Barcelona (BOPB). Així, un cop buidades les Actes dels districtes, una consulta al BOPB és imprescindible per conèixer els resultats definitius o, si més no, oficials; en aquestes fonts s'han pogut recuperar bona part dels resultats dels períodes 1846-53 i 1857-67, encara que en algun cas la informació no es completa.

El darrer pas de la recerca s'ha fet a Madrid, a l'Arxiu de les Corts Espanyoles (AC), on s'ha consultat els 'Expedientes de credenciales

de los diputados'; aquí es conserva el registre dels diputats, les Actes, correspondència referent a denúncies, etc. A partir de 1857 els 'Libros de registro de los diputados' també porten els resultats de les eleccions generals o parcials, però amb pocs detalls. Aquesta darrera tasca ha estat important per saber qui va ser nomenat diputat i conèixer el temps en que va exercir el càrrec a les Corts, ja que les renúncies eren molt freqüents al llarg de tot el període. Quan no s'han trobat els resultats de les eleccions a l'ADPB o a l'AC s'ha recorregut a la premsa, cosa que ha estat poc necessària. Els periòdics de l'època són útils per localitzar els programes dels partits polítics, per conèixer com s'estructuren les candidatures i per copçar l'ambient pre-electoral, però la premsa és poc rigurosa en el moment de reproduir els resultats que, a més a més, sempre són provisionals; hem pogut apreciar-hi freqüents errors i inexactituds.

S'han seguit unes normes generals al confeccionar els quadres, malgrat que canvien de forma segons el sistema electoral en vigor. Era interessant de donar una relació completa de les candidatures, tant per les guanyadores com per les perdedores; això permetrà de conèixer l'evolució dels partits polítics i de disposar d'una informació més àmplia dels polítics de l'època. Es distingeix sempre entre diputats electes -que són els que han obtingut més vots i que en els quadres queden separats dels altres candidats per un doble espai en blanc- dels diputats definitius que són aquells que han entregat l'Acta aprovada a les Corts; els candidats que finalment han pres l'escó de diputat s'han escrit en majúscules -per exemple, Ramón MARTÍ d'EIXALA-, per diferenciar-los dels restants candidats, en minúscules -per exemple, Pere Felip Monlau-.

Els quadres es completen amb una relació de les FONTS utilitzades, i per dos tipus de NOTES; unes, anunciades per un asterisc (* o *) donen les necessàries puntualitzacions sobre canvis en els treçats dels districtes o les raons que obliguen a fer una segona volta o eleccions parcials, mentre que les altres, numerades amb nombres aràbigs (1, 2, 3, ets.) fan referència a un o varis candidats. Les abreviatures ~~les~~ que es poden trobar en els quadres fan referència a la tendència política dels candidats o a la procedència de les fonts consultades; aquestes abreviatures són les següents:

Mod. = moderats (candidatura Monàrquica-constitucional, 1836 a 1844).

Prog. = progressistes (candidatura del Progrés-legal, 1836-1844).

Dem. = demòcrites

Mod/Gov. = moderats pro-governamentals, a partir de 1846.

Cons. = conservadors, o mederats antireformistes i antigovernamentals, 1853-57).

U.L. = Unió Liberal

IIC = candidatura recolzada pel Institut Industrial de Catalunya, 1850-53.

ADPB = Arxiu de la Diputació Provincial de Barcelona.

BOPB = Boletín Oficial de la Provincia de Barcelona.

AC = Arxivo de las Cortes, Madrid.

Cada consulta electoral s'ha numerat, sense tenir en compte les variacions legislatives o forma del quadre; ~~per les segones voltes o eleccions parcials s'utilitza una lletra com a subdivisió de la convocatòria general~~ quan hi ha segones voltes afehim al número del quadre una lletra (a o b) per diferenciar les dues voltes.

QUADRE 1.- ELECCIONS DEL 25 DE FEBRER DE 1810.

La Junta del Principat de Catalunya es va reunir entre el 23 i 25 de febrer a Tarragona. La composaven 8 autoritats que presidien la Junta, i 48 electors que representaven als partits de: La Seu d'Urgell, Tàrragona, Mataró, Manresa, Tortosa, Girona, Barcelona, Tarragona, Figueres, Lleida, Cervera, Vilafranca i La Vall d'Aran.

Diputats electes:

Josep Vidal(1)	Ecl./ Canonge de Lleida.
R. LLATZER DE DOU I BASSOLS	Ecl./ Cat. Universitat de Cervera.
JAUME CREUS	Ecl./ Canonge de la Seu d'Urgell.
Joan Desvallis (2)	Nob./ Marqués de Llupià.
FRANCESC MORROS	Ecl./ Rector d'Igualada.
ANTONI DE COMPANYY	P.L./ Historiador, filòleg.
Felip d'Amat i Cortada	Ecl./ Resident a Cervera.
RAMON UTGES	Ecl./ Cat. Universitat de Cervera.
FRANCECS DE PAPIOL	Prop./ Hisendat a Vilanova.
Domènec Codina (3)	
J.J. Milà de la Roca (4)	Com./ Banquer de Barcelona.
F. DE LA DUEÑA CISNEROS(5)	Ecl./ Bisba de la Seu d'Urgell.
Joan Gispert (6)	
Ramón Lladós	Prop./ a Tàrragona
SILVESTRE HERRANDO (7)	Prop./ Hisendat a l'Estny
FELIP ANER DE ESTEVE (8)	Ecl.
J.A. DE CASTELLARNAU	Noble

Suplents:

JOAN DE BALLE	P.L./ Advocat.
FELIX AYTÉS	Ecl./ Capellà d'Aramunt
Salvador Vinyals (9)	Fab. a Terrassa
JOAN BAPTISTA SERRES	
JOAN DE SUELVES I MONTSERRAT	Noble/ Marqués de Tamarit

Fonts: AC; Expedientes de credenciales de los Diputados, Lligall 1, Exp.

8. Hi ha una còpia impresa de l'Acta electoral, amb la firma del secretari i l'acceptació a Cadiz el dia 18 de setembre de 1810.

Notes:

1.- No va anar a les Corts de Cádiz, sembla que es trobava presoner dels francesos o en la zona ocupada.

2.- El Marquès de Llúpia tenia 70 anys i va al·legar que el viatge fins a Cadiz era massa cansat per la seva edat.

3.- Domènec Codina es trobava presoner dels francesos.

4.- Milà de la Roca renuncia però no al·lega cap motiu en especial.

5.- El Bisbe de la Seu d'Urgell té problemes en l'aprovació de la seva Acta, malgrat ser acceptada en un principi, ja que no era natural del principat.

6.- Joan Gispert no es trobava bé de salut; va morir el 23 de juliol de 1810.

7.- S. Herrando renuncia un cop ser aprovada la seva Acta. Es pot tractar d'un cas similar a l'exposat en la nota 5.

8.- Felip Aner va morir a Cádiz a principis d'octubre de 1812.

9.- Salvador Vinyals renuncia perquè l'ocupa la fàbrica de Terrassa on treballen 300 obrers.

QUADRE 2.- ELECCIONS DEL 20 DE MAIG DE 1813.

La Junta del Principat de Catalunya es va reunir el dia 20 de maig de 1813 a Manresa. Els seus membres sumven en total de 34 a 35 electors, però desconeixem als partits judicials als que representaven.

Diputats electes:

ANDREU OLLER

Josep Lloser (1)

Ignasi Miquel de Sellés

Bonaventura Marés

Josep Anglasell

Joaquim Rey

Mariano Ros

Benet Plandolit

Manuel Losada

Jaume Calvo

Josep Navàs

GAIETA MARIMON

P.L./ Adv. Membre del Tribunal
Suprem de Justícia.

Ecl./ Ardiaca de Sta. M. del Mar,
Barcelona.

Ecl./ Canonge de Tarragona

P.L./ Adv.

Fun.

Ecl./ Rector de Sallent

~~XXXX~~

Mil./ Mariscal de Camp

Suplents:

Joan Macià

Manuel Barba

Joan Aguiló

Joan Amat

Ecl./ Ardiaca de Solsona

Mentre els diputats electes arribaven a Cadiz - el viatge ~~podia~~
~~ser~~ molt llarg.-, els diputats elegits en les derreres eleccions els van sub-
stituir. Finalment tant sols van comparèixer a Cadiz A.Oller i G. Marimón.

Te Els substituïts foren ^{els} següents: ~~personatges~~

FELIX AYTES	Ecl.
R. LLATGER DE DOU I DE BASSOLS	Ecl.
FRANCESC CALVET	
JOSEP VEGA DE SETMANAT	Noble
JOSEP DE ESPIGA I GADEA	Ecl.
IGNASI GAYLA	
RAMON UTGES	Ecl.
JAUME CREUS	Ecl.
JOAN BAPTISTA SERRES	

Fonts: AC.; Expedientes de Credenciales de los Diputados, Llig.4 Exp.8.

Notes:

1.- Desconeixem el motiu pel qual la majoria de diputats electes no van presentar-se a Cádiz. Per altre costat, cal remarcar que la legislatura de 1813-1814 fou molt breu.

QUADRE 3.- ELECCIONS DEL 22 DE MAIG DE 1820.

La Junta electoral del Principat es va reunir a la ciutat de Barcelona. La formaven 35 electors que representaven els partits de Barcelona, Tarragona, Girona, Mataró, Tortosa, Lleida, Cervera, Manresa, Vic, Figueres, Vilafranca, Puigcerdà i Talarn. El President de la Junta era el brigadier Josep Castellar i de Lladó, " Jefe polític de Catalunya".

Diputats electes:

JOSEP DE ESPIGA I GADEA	Ecl.
Ferran Navarro (1)	
JOAQUIM REY	Fun./ Regent de l'Audiencia
GUILLERM OLIVER	Com.
Josep Costa i Galí (2)	P.L/ Advocat
JOAN DE BALLE	P.L/ Advocat
GINES QUINTANA	P.L/ Advocat
MAGI DE COROMINAS	Com.
FRANCESC SERRALLARCH	
ESTEVE DESPRAT	P.L/ Metge
FELIX JANER	P.L/ Catedratic de Medicina i Cirugia
ANTONI PUIGBLANCH	P.L/ Historiador, filòleg

Suplents:

AGUSTI TORRES	Ecl./ Canonge de Vic
JOAQUIM MENSA	
Albert Baldrich	Noble
Joaquim Busquets	

Fons: AC.; Exp. de Credenciales de los Diputados, Llig.6, Exp.9.
Hi ha copia manuscrita de les Actes de les eleccions.

Notes: 1.- Desconeixem el motiu que va fer renunciar a Navarro del carrec de diputat.

2.- Josep Costa i Galí no va renunciar fins el 30 d'octubre de 1820, però no va presentar la seva Acta de Diputat al Congrès. La renúncia es deu a motius de salut.

QUADRE 4.- ELECCIONS DEL 3 DE DESEMBRE DE 1821.

La Junta electoral del Principat de Catalunya es va reunir a Manresa. La formaven 35 electors que representaven a Barcelona, Tarragona, Girona, Mataró, Tortosa, Lleida, Cervera, Manresa, Vic, Figueres, Vilafranca, Talarn, Granollers, Balaguer, Berga, Falset, Igualada, Terrassa, Solsona, La Seu d'Urgell, La Bisbal, Montblanc, Olot, Reus, i Santa Coloma de Farnes. El president era el "Jefe politic" de Catalunya, Antoni Ramón Zanco del Valle.

Diputats electes:

JOSEP GRASES
MIQUEL LLUIS DE SEPTIEN
PERE SURRA I RULL

RAMON ADAM
HEMETERI DE MARTI
RAMON SALVATO
MAGI TORNER
FRANCESC ROSSET I BABI
JOSEP MELCIOR PRAT

MARIA RUBINAT
JOSEP BAGUES I OLIVA
RAMON BUSANYA

Mil/ Coronel
Prop/ Hisendat a Horta
Com./ a Barcelona i alcalde de Madrid
Fun.
Ecl/ Capella a Gurb
P.L/ Advocat
Fab. a Mataró
Com. a Barcelona
P.L/ Metge. Redactor del diari de les Corts.
P.L/ Advocat i Hisendat
P.L/ Advocat i Hisendat
Prop/ Hisendat a Moià

Suplents:

Bartolome Amat
Ferran Borja i Tarrius
Josep Elias
Mateu Estany

Mil/ Tinent Coronel
Fun. Director del Credit Públic
P.L/ Fiscal del Jutjat de Barcelona
Com. i Hisendat.

Fonts: AC.; de Credenciales de los Diputados, Llig.8, Exp.4. Hi ha copia manuscrita de les Actes electorals.

AC. Registro de los Diputados nombrados para las Cortes de 1822 y 1823.

QUADRE 5.- ELECCIONS DEL J UNY DE 1834.

Procuradors per la província de Barcelona. 15

Diputats electes:

Ramon de Siscar (1)	Noble
HONORAT DE PUIG	Prop/ Hisendat
JOAQUIM DE PALAUDARIES	P.L/ Advocat
Josep Plandolit (2)	Com.
RAMON LLANO DE CHAVARRI	Fab. i propietari
Pau Torrens i Miralda(3)	Com.

Sustitus:

IGNASI SAMPONTS I BARBA	P.L/ Advocat
ANTONI BARATA	P.L/ Advocat

Fonts: AC.; Exps. de Credenciales de los Diputados, Llig. 10, Exp.7.

AC.; Registro de los Procuradores a las Cortes de 1834.

Notes:

1.- Ramón de Siscar també va ser elegit a Lleida, que és l'Acta que escolleix, i a Tarragona on el substituirà Guillerme Oliver. Ignasi Samponts es releva a Barcelona en eleccions parcials fetes el 19 de juliol de 1834.

12 2.- Josep Plandolit renuncia per una malaltia que ja l'havia obligat a deixar el seu establiment de comerç a Barcelona en mans del seu fill primogenit.

3.- Pau Torrens i Miralda va treure la mateixa votació que el fabricant barceloní Josep Bonaplata, però la Junta es decanta finalment per el primer.

Veure J. Carrera Pujal; Historia política de Catalunya en el sigloXIX. Vol.III pag.19.

QUADRE 6.- ELECCIONS DEL 27 DE FEBRER DE 1836.

Procuradors per la província de Barcelona. La Junta electoral es va reunir el 26 i 27 de febrer a Barcelona, sota la presidència del Governador civil de la província Josep Melcior Part. La formaven 27 membres, dels quals tan sols van assistir 25, perquè els dos electors de Berga no van poder desplaçar-se degut a les dificultats del viatge. Els electors representaven, a Barcelona (7 electors), Mataró, Terrasa, Manresa, Sant Feliu de Llobregat, Vic, Arenys de Mar, Vilafranca, Igualada i Granollers (dos electors a cada districte).

Diputats electes:

Juan de Alvarez y Mendizabal(1)	Fun. cap del govern
RAMON BUSANYA	Prop./ Hisendat
PAU TORRENS I MIRALDA	Com.
JOAN CAMPS I CAMPS	P.L/ Catedratic de Quimica
FELIX RIBAS I SOLA	P.L/ Arquitecte
JOSEP ROVIRALTA	P.L/ Metge

Sustitut:

LLUCIA FOLCHS

Fonts: AC. ; de Credenciales de Diputados, Llig. 13, Exp.17.

AC. ; Registro de los SS. Procuradores que compusieron el Estamento de este nombre..., legislatura del 22 de marzo al 23 de mayo.

Notes:

1.- Mendizabal va sortir elegit a moltes províncies de l'Estat, va optar per la de Madrid. Llucià Folchs el va substituir però no va tenir temps de jurar el càrrec a les Corts doncs la legislatura va ser molt breu.

QUADRE 7.- ELECCIONS DEL AGOST DE 1836.

Resultats provisionals a la ciutat de Barcelona.

Cens electoral	1427
Votants	1076
Participació en %	75,4

Candidats	Categories socio-prof.	Tendència política	Votacions
C.A. de Luzurriaga	Fun.	Prog.	993
L. Serra	Com.	Prog.	923
F. Ribas i Solà	P.L./Arqui.	Prog.	887
J. Camps i Camps	P.L./Cat.	Prog.	862
L. Folch	P.L./Advo.	Prog.	861
A. Seoane	Mil.	(Prog.)	845
J. Roviralta	P.L./Met.	Prog.	844
P. Torrens i Miralda	Com.	Prog.	838
J. Landero y Corchado	-	Prog.	802
A. Baldrich	Noble	Mod.	198
P. Galfí	Fab.	Mod.	189
M. Gutierrez	Mil.	Mod.	163
J.C. de Abad	-	Mod.	141
P. Pujals	-	Mod.	130
B. Amat	Mil.	Mod.	127
P. Moret	Com.	Mod.	113
I. Samponts	P.L./Adv.	Mod.	54
R. de Macià i Llopart	-	Mod.	20

Fon ts : Diario de Barcelona, 6 d'agost de 1836.

Es tracta de les primeres eleccions directes fetes a l'Estat espanyol, però no es van poder acabar de disputar ja que pocs dies després es produeix l'aixacament de La Granja que obligà a la Regent M. Cristina a firmar la Constitució de 1812.

Així no es coneixen els resultats oficials de les eleccions. Només hem trobat aquest recull per la ciutat de Barcelona que té interès per la composició de les candidatures dels partits, encara que aquests no existien de fet.

QUADRE 8.- ELECCIONS DEL 3 D'OCTUBRE DE 1836.

Diputats a Corts Constituyents per la província de Barcelona.

La Junta electoral es reuneix el 3 d'octubre a Barcelona, sota la presidència del "Jefe polític" Juan López Ochoa. La formaven 27 electors: 8 per Barcelona, 2 per Arenys de Mar, Berga, Sant Feliu de Llobregat, Manresa, Terrassa, Vic, Vilafranca i Igualada, i un per Granollers.

Diputats electes:

PAU TORRENS I MIRALDA	Com.
JOSEP ROVIRALTA	P.L/ Metge
FELIX RIBAS I SOLA	P.L/ Arquitecte
RAMON SALVATO	P.L/ Advocat
<i>en minúscules</i> JOSEP FRANCESC PEDRALBES(1)	P.L/ Metge
DOMENEC M. VILA	P.L/ Advocat
JACINT FELIX DOMENECH	P.L/ Advocat
MANUEL TORRENS I SERRAMALERA	Mil/ Tinent Coronel
Antoni Puigblanch (2)	P.L/ Historiador, filòleg.

Suplents:

JOSEP FELIU I MIRALLES	P.L/ Advocat
JOSEP SANTAMARIA	Com.
JOSEP SOLER I ESPALTER	P.L/ Advocat

Fonts: AC.; Exps. de Credenciales de los Diputados. Llig. 13, Exp. 17.

Hi ha còpia manuscrita de les Actes electorals.

Notes:

1.- J.F. Pedralbes renuncia .Viu a La Corunya i es troba molt malament de salut.

2.- A. Puigblanch resideix a Londres i, en la carta renuncia, informa que no té intenció de tornar al seu país en part per ser ja d'edat avançada.

QUADRE 9.-

ELECCIONS DEL 8, 9, 10, 11 i 12 D'OCTUBRE DE 1.837

<u>Districtes</u>	<u>Gens Electoral</u>	<u>votants</u>	<u>% participació</u>	<u>% abstenció</u>
I	1.211	595	49,1	50,9
II	520	209	40,2	59,8
III	820	434	52,9	47,1
IV	1.241	598	48,2	51,8
V	576	279	48,4	51,6
TOTAL BARCELONA	4.368	2.115	48,4	51,6

<u>CANDIDATURES</u>	<u>Vots totals</u>	<u>Votació mitjana</u>	<u>% votants</u>	<u>% cens electoral</u>
---------------------	--------------------	------------------------	------------------	-------------------------

MODERATS

J. REY	1.169	1.141,3	54,0	26,1
A. BALDRICH	1.150			
L. Serra ¹	1.156			
J.A. FLAQUER	1.157			
C. de MARTI	1.140			
J. Carbonell ²	1.142			
L. ALMIRALL	1.154			
J.M. de GISPERT	1.112			
P. GALI	1.171			
P. MORET	1.153	898,4	42,5	20,6
R. SALVATO	1.151			
R. de Bacardí	1.122			
R. Llauder Freixes	1.095			
C.A. de Luzurriaga	1.106			

PROGRESSITES

A. Yañez	947	898,4	42,5	20,6
J. Roviralta	927			
M. Mateu	876			
R. Ferrer i Garcés	920			
D.M. Vila	915			
J. Alcoriza	914			
A. Viadara	908			
J. F. Domenech	906			
J. Tayà i Cuyàs	895			
J. Esteve i Claramunt	887			
J. Jaumar	875			
I. Parera i Oms	874			
M. Pers.	872			
P.F. Monlau	861			

~~Als districtes de Badalona i Gràcia s'han inclòs en els de Sant Andreu del Palomar i Sant Feliu de Llobregat.~~

FONTS : ADPB. ; Lligall 152: Actes originals manuscrites dels districtes electorals.

BOPB, n° 133, 7 de novembre de 1837

AC., Libros de registro de los Diputados, leg. 1837-1839

H-65

QUADRE 10.-

ELECCIONS DEL 25, 26, 27 i 28 DE JULIOL DE 1.839

<u>Districtes</u>	<u>Cens Electoral</u>	<u>votants</u>	<u>% participació</u>	<u>% abstenció</u>
I	1.494	744	49,8	50,2
II	780	382	49,0	51,0
III	894	469	52,5	47,5
IV	1.790	902	52,8	47,2
V	855	406	47,5	52,5
TOTAL BARCELONA	5.732	2.903	50,6	49,4

<u>CANDIDATURES</u>	<u>Vots totals</u>	<u>Votació mitjana</u>	<u>% votants</u>	<u>% cens electoral</u>
---------------------	--------------------	------------------------	------------------	-------------------------

PROGRESSISTES

P. TORRENS I MIRALDA	1.205	1.160,1	40,0	20,2
A. Argüelles ¹	1.186			
G. Oliver ²	1.166			
G. CASTELLS ³	1.172			
A. Viaderra ⁴	1.166			
L. Roviralta ⁵	1.176			
J. F. CAMPUZANO	1.158			
D. M. VILA	1.155			
M. Pers ⁵	1.158			
R. FERRER I GARCÉS	1.144			
J. TAYA I CUYAS	1.146			
A. YAÑEZ	1.205			
M. MATEU	1.085			
M. TORRENS SERRAMALERA	1.120			

MODERATS

P. Galf	1.755	1.669,1	57,5	29,1
I. Santpons	1.731			
P. Moret	1.709			
J.M. de Gisbert	1.714			
J. Rey	1.714			
C. de Martí	1.710			
F. Perpinya	1.702			
J. Almirall	1.711			
J. Cabanyes	1.700			
R. de Bacardi	1.598			
M. de Foxà	1.691			
J. Torelló	1.692			
F. Coll i Jover	1.627			
Baró de Meer	1.314			

FONTS : ADPØ. . ; Lligall 152: Actes originals manuscrites dels districtes electorals.

BOPØ. . , nº 104, 27 d'agost de 1839

AC.; Libros de registro de los diputados. Leg. 1839.

Notes:

- 1.- Agustín Argüelles va optar per l'acta de Madrid, renunciant a la de Barcelona.
- 2.- Guíllerm Oliver va morir el agost de 1839, sense tenir temps d'ocupar el escó de diputat.
- 3.- Gabriel Castells, al igual que Ramón Ferrer i Garcés, Jaume Tayd i Cuyas, Agustí Yañez, Manuel Mateu i Manuel Torrens i Serramalera no van tenir temps de jurar el càrrec, malgrat que ja se'ls havia acceptat com diputats, ja que la

H-66

QUADRE 11.-

ELECCIONS DEL 21, 22, 23, 24 i 25 DE GENER DE 1.840

<u>Districtes*</u>	<u>Cens Electoral</u>	<u>votants</u>	<u>% participació</u>	<u>% abstenció</u>
I	957	754	78,8	21,2
II	658	529	80,4	19,6
III	757	596	78,7	21,3
IV	1.078	852	78,0	22,0
V	727	558	76,7	23,3
VI	695	315	45,3	54,7
TOTAL BARCELONA	4.872	3.605	74,0	26,0

<u>CANDIDATURES</u>	<u>Vots totals</u>	<u>Votació mitjana</u>	<u>% votants</u>	<u>% cens electoral</u>
<u>MODERATS</u>				
B. ESPARTERO ¹	3.454	2.678,8	74,3	55,0
F. JANER ¹	2.639			
T. COMA I MIRO	2.628			
A. BARATA	2.636			
F.M. DE MESINA	2.620			
M. CATARINEU	2.609			
J. Agell ²	2.619			
F. BARBA	2.616			
F. PERPINYA	2.606			
F. COLL I JOVES ¹	2.614			
S. Soler i Ribas	2.629			
J. Sòfarull i Carbonell	2.620			
R. de Siscar	2.632			
A. Xuriguer	2.581			
<u>PROGRESSISTES</u>				
P. Torrens i Miralda	952	939,3	26,1	19,3
M. Mayora	992			
G. Castells	991			
D. M. Vila	934			
M. Pers	934			
J. Jaumar	927			
M. Mateu	924			
G. Alvarez	922			
P.F. Monlau	929			
J. F. Campuzano	931			
J.A. de Llinas	921			
J. Busquets	920			
A. Vidal Balaguer	934			

*Els electors del districte de Sant Andreu del Palomar es van agregar als districtes 4art. i 5è. de Barcelona, on hi ha també el districte 6è com a efímera novetat.

FONTS : ADPØ. .; Lligall 157: Actes originals manus. dels districtes electorals i Acta del escrutini general, el 31 de gener 1840
BOPØ. , nº extraordinari del 25 i 27 de febrer de 1840

H-67

QUADRE 12.-

ELECCIONS DEL 1, 2, 3, 4 i 5 DE FEBRER 1.841

<u>Districtes</u>	<u>Cens Electoral</u>	<u>votants</u>	<u>% participació</u>	<u>% abstenció</u>
I	1.035	267	25,8	74,2
II	708	159	22,0	78,0
III	723	177	24,5	75,5
IV	1.552	288	18,6	81,4
V	818	240	29,3	70,7
TOTAL BARCELONA	4.836	1.131	23,4	76,6

<u>CANDIDATURES</u>	<u>Vots totals</u>	<u>Votació mitjana</u>	<u>% votants</u>	<u>% cens electoral</u>
<u>PROGRESSISTES</u>				
J. Roviralta ¹	1.093	898,2	79,4	18,6
J. LACAYO ²	1.072			
J. Ricart ¹	1.067			
G. ALVAREZ ³	1.049			
D.M. VILA ⁴	1.119			
M. MAYORA ⁵	836			
J.M. López ⁶	1.116			
P. PELACHS	891			
J. Badia ¹	825			
F. Subirà ¹	871			
A. VIDAL	841			
J. JUMAR	847			
J. VILAREGUT	1.094			
P. Mata	304			
J.F. Campuzano	448			

FONTS : ADPB. ...; Lligall 121: Actes originals municip. dels districtes electorals i Acta del escrutini general.

AC.; Libros de registro de los Diputados, Leg. 1841-1842

Notes:

1.- J. Roviralta, J. Ricart, J. Badia i F. Subirà renuncien per diferències amb la política de l'ala més radical del Partit Progressista. En el cas de J. Ricart, al·lega oficialment que la 'Clase de Propietarios y Labradores' li ha demanat que seguis treballant amb institucions depenents de dit estament (AC., Exps. de Credenciales, Llig. 20, Exp. 17).

2.- Es va morir el 14 d'octubre de 1842.

3.- Se'l declara subjecta a reelecció.

4.- Renuncia. Pot ser el mateix motiu que la nota 1.

5.- M. Mayora i J. Jaumar renuncien el novembre de 1842, amb motiu del bombardeig de Barcelona per Espartero.

6.- Opta per l'Acta de Valencia.

QUADRE 13.-

ELECCIONS DEL 27 I 28 DE FEBRER I 1, 2 I 3 DE MARÇ DE 1.843 (1ª VOLTA)*

<u>Districtes</u>	<u>Cens Electoral</u>	<u>votants</u>	<u>% participació</u>	<u>% abstenció</u>
I	1.040	466	44,8	55,2
II	728	335	46,0	54,0
III	735	339	46,1	53,9
IV	1.634	738	45,2	54,8
V	819	313	38,2	61,8
TOTAL BARCELONA	4.926	2.191	44,8	55,2

<u>CANDIDATURES</u>	<u>vots totals</u>	<u>votació mitjana</u>	<u>% votants</u>	<u>% cens electoral</u>
---------------------	------------------------	----------------------------	----------------------	-----------------------------

MODERATS

F. Vinyas ¹	1.922	1.646,0	75,1	33,4
P. Torrens i Miralda ¹	520			
J. Agell ¹	1.825			
J. BADIA	1.644			
E. Sayró	1.754			
Marques de Miraflores	1.768			
J. Bertran i Ros	1.751			
O. Ruiz de la Vaga	1.703			
J. Martí i Andreu	1.718			
J. M. Gispert	1.732			
J. Casadesus	1.718			
J. Manso i Juliol	1.717			
J. Rodríguez	1.654			
F. Martínez de la Rosa	1.618			

PROGRESSISTES

F. Vinyas	1.922	567,4	25,9	11,5
P. Torrens i Miralda	520			
J. BADIA	1.644			
P. Mata	374			
J.M. López	390			
J. Ventosa	358			
V. Sistemes	339			
J. Prim	484			
J. Alcoriza	380			
J. Dachs	277			
J. Romeu	347			
P. Palachs	349			
J. Fabrés	236			
J. Ferrer i Roca	324			

a)
QUADRE 13 bis.-

ELECCIONS DEL 24, 25, 26, 27 i 28 DE MARÇ DE 1.843 (2ª VOLTA)

<u>Districtes</u>	<u>Cens Electoral</u>	<u>votants</u>	<u>% participació</u>	<u>% abstenció</u>
I	1.040	480	46,1	53,9
II	728	336	46,2	53,8
III	735	318	43,3	56,7
IV	1.634	668	40,9	59,1
V	819	357	41,9	58,1
TOTAL BARCELONA	4.926	2.159	43,3	56,7

<u>CANDIDATURES</u>	<u>vots totals</u>	<u>votació mitjana</u>	<u>% votants</u>	<u>% cens electoral</u>
---------------------	--------------------	------------------------	------------------	-------------------------

PROGRESSISTES

PERE MATA	680	636,2	29,5	12,9
J. VALAREGUT	618			
J. Prim ²	706			
J. VENTOSA	616			
J.M. LOPEZ	662			
J. ROMEU ³	613			
L. MILANS DEL BOSCH	600			
P. PALACHS	595			

MODERATS

E. SAYRO ³	1.515	1.494,7	69,2	30,3
Marques de Miraflores	1.514			
J. Bertran i Ros	1.508			
F. Martinez de la Rosa	1.503			
J. Casadesus	1.479			
D. Ruiz de la Vega	1.495			
J. M. Gispert	1.496			
J. Manso i Juliol	1.448			

FONTS : ADPÇ. ; Lligall 124: Actes originals manusc. dels districtes electorals i Acta del escrutini general.

Suplement al BOPÇ. . . , nº 41, 4 d'abril de 1843

AC.; Libros de registro de los diputados, Leg. abril-maig de 1843

Notes:

*Només quatre candidats van tenir votacions superiors a la majoria absoluta, que era de 3.984 vots (la meitat més un).

1.- Francesc Vinyas, Pau Torrens i Miralda i Joan Agell van renunciar a l'escó. Desconeixem els motius.

2.- Joan Prim va renunciar a l'Acta de Barcelona, ja que també va sortir elegit per Tarragona.

3.- Joan Romeu i Esteve Sayró no van jurar el càrrec al Congrés, malgrat ser acceptades les seves respectives Actes.

QUADRE 14.-

ELECCIONS DEL 5, 6, 7, 8 i 8 DE DESEMBRE 1843

<u>Districtes</u>	<u>Cens Electoral</u>	<u>votants</u>	<u>% participació</u>	<u>% abstenció</u>
I	399	193	27,2	72,8
II	524	195	37,2	62,8
III	440	206	46,8	53,2
IV	1.321	526	42,9	57,1
V	649	153	23,6	76,4
TOTAL BARCELONA	3.633	1.314	36,2	63,8

<u>CANDIDATURES</u>	<u>vots totals</u>	<u>votació mitjana</u>	<u>% votants</u>	<u>% cens electoral</u>
<u>MODERATS</u> *****				
A. Satorras ¹	1.235	}	1.160,7	88,3
E. Sayró	1.239			
C. Llauder	1.226			
A. Alcalá Galiano	1.219			
J. de la Pezuela	1.251			
R. Martí d'Eixalà	1.245			
J.M. de Gispert	1.239			
F. Perpinya	1.222			
L. Pinzon	977	}		31,9
R. de Bacardí	1.159			
R. de Santillán	922			
J. Prat i Miralles	1.171			
Marques de Miraflores	984			

~~El total de votants és de 1.314~~

FONTS : ADP B. .; Lligall 125: Actes originals manusc. dels districtes electorals
i Acta de l'escrutini general.
AC.; Libros de registro de los Diputados. Leg. octubre-diciembre de 1843

Notes:

1.- Els diputats electes de Barcelona no van tenir temps de presentar les seves Actes el Congrés perquè les sessions es van suspendre el 27 de desembre de 1843. A Barcelona les eleccions es van celebrar més tard que a la resta de l'Estat espanyol a causa de la situació política.

QUADRE 15.-

ELECCIONS DEL 3, 4, 5, 6

<u>Districtes</u>	<u>Ger</u>
I	
II	
III	
IV	
V	
TOTAL BARCELONA	

CANDIDATURES

MODERATS

E. PERPINYA¹
E. SAYRO
R. M. NARVAEZ²
R. MARTI D'EIXALA
C. LLAUDER³
J.M. GISPERT⁴
L. PINZON
G. GIRONELLA
J. VALLES

J. MANSO I JULIOL
R. de Bazarcl
J. Castells
C. Mas i Abat
P. Galf
F. J. de Burgos

FONTS : ADP8. ; Lligall
BOP8. n.º 118,
ni generala.
AC.; Libros de

Notes:

- 1.- Francesc Perpinya renuncià a ell i a J.M. Gispert- que fou el ex-capità general del Principat de Catalunya. Meer renunciava poc després al ser nomenat senador.
- 2.- El general R. M. De Narvaez renuncià a ell i a J.M. Gispert- que fou el ex-capità general del Principat de Catalunya. Meer renunciava poc després al ser nomenat senador.
- 3.- Carles Llauder renuncià a ell i a J.M. Gispert- que fou el ex-capità general del Principat de Catalunya. Meer renunciava poc després al ser nomenat senador.
- 4.- El gener de 1845 J.M. de Gispert renuncià a ell i a J.M. Gispert- que fou el ex-capità general del Principat de Catalunya. Meer renunciava poc després al ser nomenat senador.

QUADRE 15.-

ELECCIONS DEL 3, 4, 5, 6 i 7 DE SETEMBRE DE 1844

<u>Districtes</u>	<u>Gans electoral</u>	<u>votants</u>
I	836	215
II	832	113
III	813	163
IV	1,321	362
V	649	242
TOTAL BARCELONA	3,966	1,139

CANDIDATURES

MODERATS

E. PERPINYA¹
E. SAYRO
R. M. NARVAEZ²
R. MARTI D'EIXALA
C. LLAUDER³
J.M. GISPERT⁴
L. PINZON
G. GIRONELLA
J. VALLES

J. MANSO I JULIOL
R. de Bazarcl
J. Castells
C. Mas i Abat
P. Galf
F. J. de Burgos

vots
totala

932
936
936
923
923
961
808
739
866
900
979
861
184
286
820

FONTS : ADP8. ; Lligall 132; Actes originals del
BOP8. n.º 118, 28 de setembre de 1844,
ni generala,
AC.; Libros de registre de los Diputados.

Notes:

- 1.- Francesc Perpinya renuncià el 29 de setembre de 1844. El seu successor fou J.M. Gispert- que fou el ex-capità general del Principat de Catalunya. Meer renunciava poc després al ser nomenat senador.
- 2.- El general R. M. De Narvaez renuncià a ell i a J.M. Gispert- que fou el ex-capità general del Principat de Catalunya. Meer renunciava poc després al ser nomenat senador.
- 3.- Carles Llauder renuncià a ell i a J.M. Gispert- que fou el ex-capità general del Principat de Catalunya. Meer renunciava poc després al ser nomenat senador.
- 4.- El gener de 1845 J.M. de Gispert renuncià a ell i a J.M. Gispert- que fou el ex-capità general del Principat de Catalunya. Meer renunciava poc després al ser nomenat senador.

QUADRE 16.-

ELECCIONS DEL 6 I 7 DE DESEMBRE DE 1846

<u>Districtes</u>	<u>Cens Electoral</u>	<u>Votants</u>	<u>% participació</u>	<u>% abstenció</u>
LLOTJA	1.177	139	11,8	88,2
SANT PERE	500	104	20,8	79,2
UNIVERSITAT	954	138	14,5	85,5
SANT PAU	797	144	18,1	81,9
TOTAL BARCELONA	3.428	525	15,3	84,7

CANDIDATURES

<u>Districtes</u>	<u>CANDIDATS</u>	<u>Tendència política</u>	<u>nº vots</u>	<u>% votants</u>	<u>% cens electoral</u>
LLOTJA	R. MARESCH I ROS ¹	Mod./Gov.	59	42,4	5,0
	J. Güell i Ferrer	Mod.	63	45,3	5,3
SANT PERE	T. ILLA I BALAGUER	Mod.	68	65,4	13,6
	F. M. de Messina	Mod./Gov.	21	20,2	4,2
UNIVERSITAT	J.M. PLANAS I COMPTE ¹	Mod./Gov.	47	34,1	4,9
	S. Anton Pascual	Mod.	50	36,2	5,2
SANT PAU	J. de la Peña i Aguayo ²	Mod./Gov.	106	73,6	13,3
	E. de Janer i Gonima	Mod.	14	9,7	1,8

FONTS : BOP.B., nº 292 a 299, desembre de 1846

AC.; Exps. de Credenciales de los Diputados, Llig. 25, Exp. 5.

- NOTES: 1.- En els districtes de Llotja i de l'Universitat és va tenir de disputar una segona volta, al no reunir cap dels candidats la majoria absoluta dels vots en la primera volta; es van imposar finalment els candidats governamentals Ramón Maresch i Joan Manuel Planes, en votacions molt igualades.
- 2.- J. de la Peña renuncia a l'escó de Barcelona perquè també va sortir elegit en el districte de Cabra, província de Sevilla; el 17 de maig de 1847 es fan eleccions parcials per cobrir l'escó d'aquest districte, que s'otorga, sense oposició, al coronel Fèlix. M. de MESSINA.

QUADRE 17.-

ELECCIONS DEL 31 D'AGOST I 1 DE SETEMBRE DE 1.850

<u>Districtes</u>	<u>Cens Electoral</u>	<u>Votants</u>	<u>% participació</u>	<u>% abstenció</u>
LLOTJA	1.348	282	21,7	78,3
SANT PERE	683	86	12,6	87,4
UNIVERSITAT	845	251	29,7	70,3
SANT PAU	882	150	17,0	83,0
TOTAL BARCELONA	3.758	779	20,7	79,3

CANDIDATURES

<u>Districtes</u>	<u>CANDIDATS</u>	<u>Tendència política</u>	<u>nº vots</u>	<u>% votants</u>	<u>% cens electoral</u>
LLOTJA	S. ANTON PASCUAL ¹	Mod./IIC	107	12,1	7,9
	R. Anglasell	Mod./Gov.	108	12,2	8,0
SANT PERE	T. ILLA I BALLAGUER	Mod./IIC	81	94,2	11,9
	F. Permanyer	Mod./Gov.	2	2,3	0,3
UNIVERSITAT	J.F. DOMENECH ¹	Prog./IIC	118	47,0	14,0
	F. Romà	Mod./Gov.	110	43,8	13,0
SANT PAU	P. MADDOZ ²	Prog./IIC	129	86,0	14,6
	M. Clave	Mod.	9	6,0	1,0

FONTS : BOP Bar., nº 106 a 117, setembre de 1850. ADP B. ; Lligall 148

NOTES: 1.- En els districtes de Llotja i de l'Universitat es va tenir de recórrer a la segona volta, en la qual els candidats del Institut Industrial de Catalunya (IIC) van imposar-se definitivament; cal notar que en la segona volta va augmentar la participació que es situa entre el 30 i el 40% del cens.

2.- Pascual Madoz renuncia el novembre de 1850; el substitueix, en eleccions parcials, Manuel José de TORRES, també del partit progressista.

QUADRE 18.-

ELECCIONS DEL 10 i 11 DE MAIG DE 1.851

<u>Districtes</u>	<u>Cens Electoral</u>	<u>Votants</u>	<u>% participació</u>	<u>% abstenció</u>
LLOTJA	1.349	487	36,1.	63,9
SANT PERE	684	275	40,2	59,8
UNIVERSITAT	842	387	46,0	54,0
SANT PAU	882	363	41,1	58,9
TOTAL BARCELONA	3.757	1.512	40,2	59,8

CANDIDATURES

<u>Districtes</u>	<u>CANDIDATS</u>	<u>Tendència política</u>	<u>nº vots</u>	<u>% votants</u>	<u>% cens electoral</u>
LLOTJA	E. FIGUERAS	Dem.	252	51,7	18,7
	M. Rodón	Mod./Gov.	133	27,3	9,9
SANT PERE	I. CERDA	Dem.	145	52,7	21,2
	J.M. de Gispert	Mod./Gov.	122	44,4	17,8
UNIVERSITAT	J.F. Domenech ¹	Prog.	201	51,9	23,9
	R. Anglasell	Mod./Gov.	173	44,7	20,5
SANT PAU	J. VILAREGUT	Prog.	211	58,1	23,9
	J. Bravo Murillo	Mod./Gov.	144	39,7	16,3

FONTS : BOP B. ., n° 57 a 60 i Suplementos del 14 i 19 de maig de 1851.
AC., Libros de registro de los Diputados, Cortes de 1851-1852.

NOTES: 1.- Jacint Fèlix Domenech també va ser elegit al districte de Mataró, acta que finalment conserva. Al districte de l'Universitat es convoquen eleccions parcials que són guanyades per Joan PRIM, del partit progressista.

QUADRE 19.-

ELECCIONS DE 1.853

<u>Districtes</u>	<u>Cens Electoral</u>	<u>Votants</u>	<u>% participació</u>	<u>% abstenció</u>
LLOTJA	843	398	47,2	52,8
SANT PERE	493	94	19,1	80,9
UNIVERSITAT	554	222	40,1	59,9
SANT PAU	510	219	42,9	57,1
TOTAL BARCELONA	2.400	933	38,9	61,1

CANDIDATURES

<u>Districtes</u>	<u>CANDIDATS</u>	<u>Tendència política</u>	<u>nº vots</u>	<u>% votants</u>	<u>% cens electoral</u>
LLOTJA	R. MARTI D'EIXALA	Cons.	259	65,1	30,7
SANT PERE	J. AGELL	Cons.	90	95,7	18,2
UNIVERSITAT	J. PRIM	Prog.	166	74,8	30,0
SANT PAU	J. VILAREGUT	Prog.	131	59,8	25,7
	J. Güell i Ferrer	Cons/IIC	86	39,3	16,9

FONTS : AC., Libros de Registro de los Diputados, Corts de 1853, i AC, Exps. de Credenciales de los Diputados, Llg. 33, Exp. 3.

QUADRE 20 A

ELECCIONS DEL 24, 25 i 26 D'OCTUBRE DE 1.854 (1ª VOLTA)

<u>Districtes</u>	<u>Cens Electoral</u>	<u>Votants</u>	<u>% participació</u>	<u>% abstenció</u>
I	1.943	444	22,9	77,1
II	1.197	244	20,4	79,6
III	1.028	198	19,3	80,7
IV	1.824	429	23,5	76,5
TOTAL BARCELONA	5.992	1.315	21,9	78,1

<u>CANDIDATS*</u>	<u>Tendència política</u>	<u>nº vots</u>	<u>% votants</u>	<u>% cens electoral</u>
D. DULCE	Prog.	1.193	90,7	19,9
R. DEGOLLADA	Prog.	1.099	83,6	18,3
J. CODINA	Prog.	1.076	81,8	17,9
A. RIBOT I FONTSERE ¹	Dem.	1.019	77,5	17,0
M. MANSO DE ZUÑIGA ²	Prog.	658	50,0	11,0
N. DE FRANCO	Prog.	734	55,8	12,2
P. MASSADES	Prog.	517	39,3	8,6
J.B. GUARDIOLA ³	Dem.	485	36,9	8,1
M. DE LA CONCHA	Prog.	696	52,9	11,6
J. Montaldo	Dem.	408	31,0	6,8
J. Prim	Prog.	577	43,9	9,6
J.T. Ventosa	Prog.	270	20,5	4,5
F. Camprodon	Prog.	270	20,5	4,5
A. de los Rios Rosas	Mod.	329	25,0	5,5
L. Figuerola	Prog.	493	37,5	8,2
C. Mas i Abat	Mod.	368	28,0	6,1
L. Parcet	Dem.	329	25,0	5,5
F. Pi i Maragall	Dem.	485	36,9	8,1
J. Molins i Negre	Dem.	213	16,2	3,5

NOTES: *En aquestes eleccions es van presentar candidatures molt diverses que, sovint, inclouen a polítics de diferents tendències polítiques; per aquest motiu i davant la dificultat de separar les candidatures, es menciona la tendència política dels candidats més votats a Barcelona i a la província.

1.- Ribot i Fontseré es declarat subjecta a reelecció el maig de 1855.

2.- El general Manso renuncia el febrer de 1855.

3.- Joan Baptista Guardiola renuncia el febrer de 1855.

FONTS : ADP B. ; Lligall 145 : Actes originals manusc. dels districtes i Acta de l'escrutini general (1 de novembre de 1854)

BOP B. , nº 152, novembre de 1854

AC. ; Libros de registro de los Diputados, Leg. 1854-1856

4-77

QUADRE 20 B .-

ELECCIONS DEL 13, 14 i 15 DE NOVEMBRE DE 1854 (2ª VOLTA)*

<u>Districtes</u>	<u>Cens Electoral</u>	<u>Votants</u>	<u>% participació</u>	<u>% abstenció</u>
I	1.943	403	20,7	79,3
II	1.197	210	17,5	82,5
III	1.028	223	21,7	78,3
IV	1.822	428	23,5	76,5
TOTAL BARCELONA	5.990	1.263	21,1	78,9

<u>CANDIDATS</u>	<u>Tendència política</u>	<u>nº vots</u>	<u>% votants</u>	<u>% cens electoral</u>
J. PRIM ¹	Prog.	826	65,4	13,8
F. M. DE MÉSINA	Prog.	637	50,4	10,6
L. FIGUEROLA	Prog.	606	48,0	10,1
F. CAMPRODON	Prog.	688	54,5	11,5
J. Montaldo	Dem.	377	29,8	6,3
F. Pi i Margall	Dem.	434	34,4	7,2
J. Molins i Negra	Dem.	353	27,9	5,9
C. Mas i Abat	Mod.	463	36,7	7,7
J. T. Ventosa	Prog.	250	19,8	4,1
L. Parcet	Dem.	173	13,7	2,9

FONTS : ADP B. ; Lligall 144. Acta de l'escrutini general
 BOP B. , nº 159, novembre 1854
 AC.; Libros de Registro de los Diputados, Leg. 1854-56

NOTES: En la primera volta tan sols es van cobrir 9 de les 13 places de diputat de la província de Barcelona, ja que calia aconseguir la majoria absoluta (la majoria era de 4.381 vots).

1.- Es declara al General Prim subjecta a reelecció el 15 d'octubre de 1855. El 17, 18 i 19 de novembre de 1855 es celebren les eleccions parcials, en les quals es reelegix a Joan Prim (3.752 vots), amb l'oposició de Francesc Pi i Margall (1.741 vots). Van votar un total de 6.457 electors, el 27, 12% del cens. (ADP Bar.; Llig. 146).

QUADRE 22.-

ELECCIONS DEL 25 i 26 de MARÇ DE 1857

<u>Districtes*</u>	<u>Cens Electoral</u>	<u>Votants</u>	<u>% participació</u>	<u>% abstenció</u>
LLOTJA	1.357	559	41,2	58,8
SANT PERE	930	421	45,3	54,7
UNIVERSITAT	942	504	52,5	47,5
SANT PAU	1.185	523	44,1	55,9
TOTAL BARCELONA	4.414	2.007	45,5	54,5

CANDIDATURES

<u>Districtes</u>	<u>CANDIDATS</u>	<u>Tendència política</u>	<u>nº vots</u>	<u>% votants</u>	<u>% cens electoral</u>
LLOTJA	J. GOELL I FERRER	Cons.	335	59,9	24,7
	B. Espartero	Prog.	211	37,7	15,5
SANT PERE	J. AGELL	Cons.	251	59,6	27,0
	B. Espartero	Prog.	165	39,2	17,7
UNIVERSITAT	R. MARTI D'EIXALA ¹	Cons.	284	56,3	30,1
	J. Prim	Prog.	211	41,9	22,4
SANT PAU	J. ILLAS I VIDAL	Cons.	284	54,3	24,0
	P. Madoz	Prog.	218	41,7	18,4

FONTS : BOR B. ., nº 73 i següents, ^{A.C.;} març-abril 1857. Libros de registro de los Diputados, Corts de 1857-1858

Notes:

*.- A partir d'aquestes eleccions hi ha dos seccions o col·legis electorals mes: una que es la 32 dels districte Barcelona-Llotja, i un altre al de Barcelona-Sant pere; no coneixem si van rebre cap nom, però la 22 de Barcelona-Sant Pere arplega a la majoria de votants dels pobles de les afores: Sant Andreu, Sant Marti de Provençals, Horta, Moncada, etc.

¹- Ramón Martí d'Eixala va morir el maig de 1857, just després de ser nomenat diputat. Es van celebrar eleccions parcials que donaren el següent resultat: Ramón Permanyer 268 vots, Pascual Madoz 130 i Francesc Camprdon 25. Així el conservador R. Permanyer va ser nomenat diputat per aquest districte. Pels resultats, veure J: CARRERA PUJAL: Historia política de Catalunya en el siglo XIX, Vol. IV, pag. 336.

QUADRE 23.-ELECCIONS DEL 30 D'OCTUBRE I 1 DE NOVEMBRE DE 1.858

<u>Districtes</u>	<u>Cens Electoral</u>	<u>Votants</u>	<u>% participació</u>	<u>% abstenció</u>
LLOTJA	1.983	848	42,8	57,2
SANT PERE	1.821	520	28,6	71,4
UNIVERSITAT	1.170	598	51,1	48,9
SANT PAU	1.899	798	42,0	58,0
TOTAL BARCELONA	6.873	2.764	40,2	59,8

CANDIDATURES

<u>Districtes</u>	<u>CANDIDATS</u>	<u>Tendència política</u>	<u>nº vots</u>	<u>% votants</u>	<u>% cens electoral</u>
LLOTJA	J. GÜELL I FERRER ¹	U.L.	416	49,1	20,8
	P. de la Esclosura	Prog.	374	44,1	18,9
SANT PERE	J. BADIA ²	U.L.	272	52,3	14,9
	I. Gurrea	Prog.	208	40	11,4
UNIVERSITAT	L. FIGUEROLA	Prog.	308	51,5	26,3
	E. Permanyer	U.L.	263	44,0	22,5
SANT PAU	P. MADRIZ	Prog.	412	51,6	21,7
	J. Illas i Vidal	U.L.	356	44,6	18,7

FONTS : BOPB , n° 262, a 267, i 272 a 274, novembre de 1858. AC., Libras de registro de los Diputados. Corts de 1858-1863

NOTES: 1.- Joan Güell consegueix l'escó en la segona volta, en la qual es registre una participació del 54,9% del cens electoral. Güell renuncia el 4 de desembre del 1862; en les eleccions parcials guanya el demòcrata Estanislau FIGUERES amb els següents resultats: cens = 1.588; votants = 615, dels quals Figueres n'obté 387.

2.- Jaume Badia renuncia el 30 de maig de 1860. En les eleccions parcials, Francesc PERMANYER aconseguix l'escó amb els següents resultats: cens = 1.821; votants = 779 (42,8 % del cens), dels quals Permanyer n'obté 482 vots.

QUADRE 24 .-

ELECCIONS DEL 11 i 12 D'OCTUBRE DE 1.863

<u>Districtes</u>	<u>Cens Electoral</u>	<u>Votants</u>	<u>% participació</u>	<u>% abstenció</u>
LLOTJA	1.578	250	15,8	84,2
SANT PERE	1.555	435	28,0	72,0
UNIVERSITAT	1.363	152	11,1	88,9
SANT PAU	1.435	136	9,5	90,5
TOTAL BARCELONA	5.931	973	16,4	83,6

CANDIDATURES

<u>Districtes</u>	<u>CANDIDATS</u>	<u>Tendència política</u>	<u>nº vots</u>	<u>% votants</u>	<u>% cens electoral</u>
LLOTJA	M. DURAN I BAS	U.L.	247	98,8	15,6
SANT PERE	F. PERMANYER	U.L.	433	99,5	27,8
UNIVERSITAT	F. BARRET	U.L.	146	96,0	10,7
SANT PAU	P. MADÓZ ¹	Prog.	132	97,1	9,2

FONTS : BOPB. ... nº extraordinari del 12 d'octubre de 1863 i següents .
AC., Libros de Registro de los Diputados, Corts de 1863-1864

NOTES: 1.- P. Madoz renuncia el 13 de novembre de 1863; no es van convocar eleccions parcials .

QUADRE 25.-

ELECCIONS DEL 22 I 23 DE NOVEMBRE DE 1.864

<u>Districtes</u>	<u>Cens Electoral</u>	<u>Votants</u>	<u>% participació</u>	<u>% abstenció</u>
LLOTJA	1.656	340	20,5	79,5
SANT PERE	1.544	340	22,0	78,0
UNIVERSITAT	1.401	332	23,7	76,3
SANT PAU	1.449	32	2,2	97,8
TOTAL BARCELONA	6.050	1.044	17,3	82,7

CANDIDATURES

<u>Districtes</u>	<u>CANDIDATS</u>	<u>Tendència política</u>	<u>nº vots</u>	<u>% votants</u>	<u>% cens electoral</u>
LLOTJA	S.A. PASCUAL	U.L.	204	60,0	12,3
SANT PERE	F. PERMANYER ¹	U.L.	334	98,2	21,6
UNIVERSITAT	T. COMA ²	U.L.	226	68,1	16,1
SANT PAU	J. ILLAS I VIDAL	U.L.	29	90,6	2,0

FONTS : BOPB. ..., nº 282 i següents, novembre - desembre 1864. AC. Libros de registro de los Diputados, Corts de 1864-1865

NOTES: 1.- Francesc Permanyer i Tuyet va morir el 30 de desembre de 1864, sense haver jurat l'acta de diputat. En les eleccions parcials s'elegeix a Bartolomé FANES, també de la Unió Liberal, amb els següents resultats: cens = 1.544; votants = 563 (35,6%), i el nou diputat n'obté 299 vots.

2.- Tomas Coma i Miró renuncia el 4 de gener de 1865. El substitueix l'advocat Narcís GAY i BELFA, de la Unió Liberal, en eleccions parcials que tenen els següents resultats: cens = 1.401; votants = 530 (37,8 % del cens) i Gay n'obté 284.

QUADRE 26.-

ELECCIONS DEL 2, 3 i 4 DE DESEMBRE DE 1865

<u>Districtes</u>	<u>Cens Electoral</u>	<u>Votants</u>	<u>% participació</u>	<u>% abstenció</u>
PALAU	2.023	503	24,9	75,1
ST. PERE	1.483	350	23,6	76,4
PI	1.438	301	20,9	79,1
ST. BERTRAN	1.919	424	22,1	77,9
AFORES	1.221	514	42,1	57,9
TOTAL BARCELONA	8.084	2.092	25,9	74,1

CANDIDATURES

<u>UNIO LIBERAL</u> <u>-----</u> <u>Candidats</u>	<u>Vots</u> <u>totals</u>	<u>votació</u> <u>mitjana</u>	<u>% votants</u>	<u>% cens</u> <u>electoral</u>
M. DURAN I BAS	1.589	1.282,7	61,3	15,9
J. FERRER I VIDAL	1.579			
J. ILLAS I VIDAL	1.564			
F. BERTRAN I D'AMAT	1.420			
S. A. PASCUAL	1.273			
N. GAY I BELFA	1.073			
J. Amell i Bou	962			
P. Plandolit	802			

FONTS : BOP. Bar., nº 292 i següents, desembre de 1865 .

AC., Libros de Registro de los Diputados, Corts de 1866-1867

QUADRE 27.-

ELECCIONS DEL 11, 12, i 13 DE MARS DE 1867

<u>Districtes</u>	<u>Cens Electoral</u>	<u>Votants</u>	<u>% participació</u>	<u>% abstenció</u>
PALAU	1.822	301	16,5	83,5
SANT PERE	1.429	297	20,8	79,2
PI	1.222	277	22,7	77,3
ST. BERTRAN	1.821	395	21,7	78,3
AFORES	1.105	654	59,2	40,8
TOTAL BARCELONA	7.399	1.924	26,0	74,0

<u>CANDIDATS</u>	<u>Tendència política</u>	<u>vots totals</u>	<u>% votants</u>	<u>% cens electoral</u>
P. Madoz ¹	Prog.	1.727	89,6	23,3
J. FERRE I VIDAL	U.L.	1.697	88,2	22,9
A. GUSSI	Mod.	1.697	88,2	22,9
P. DE BARNOLA	Mod.	1.686	87,6	22,8
M. GIBERT	Mod.	1.619	84,1	21,9
A. GUERRA		1.573	81,7	21,3
J.B. Orriols		249	12,9	3,3
L. Figuerola	Prog.	82	4,3	1,1
E. Figueres	Dem.	76	3,9	1,0
V. Balaguer	Prog.	75	3,9	1,0
J. Prim	Prog.	74	3,9	1,0

FONTS : BOP B. ., nº 63 i següents, mars de 1867.

AC, libros de Registro de los Diputados. Corts de 1867 -1868

NOTES: 1.- Pascual Madoz renuncia el 10 d'abril de 1867, sense haver jurat el càrrec a les Corts. No es van convocar eleccions parcials .

QUADRE 28*.-

ELECCIONS DEL 15 AL 18 DE GENER DE 1869.

Circumscripció de Barcelona.

Cens electoral	Votants	%	Candidats	Votacions
-	52.098	-	Estanislau Figueres (1)	27.392
			Francesc PI i MARGALL	27.372
			Gonçal SERRACLARA i COSTA	27.154
			Joan Tutau i Vergés (2)	27.151
			Santiago SOLER i PLA	27.056
			Pau ALSINA	26.386

1.- E. Figueres va optar per l'Acta de Tortosa. El substitueix, en eleccions parcial, Josep Tomas i Salvany.

2.- J. Tutau opta per l'Acta de Girona. El substitueix en eleccions parcials, Enric Guzmán.

QUADRE 29.-

ELECCIONS DEL 8 AL 11 DE MARS DE 1871.

Districtes	Cens	Votants	%	Candidats	Votacions
I	8.840	3.617	40,9	Estanislau Figueres (1)	1.772
II	6.291	1.895	30,1	Estanislau Figueres (1)	1.553
III	10.541	4.777	45,3	Josep FERRER i VIDAL	2.214
IV	10.244	4.202	41,0	Francesc PI i MARGALL	2.616
V	13.693	5.083	37,1	Blas PIERRARD ALCEDAR	3.622

1.- E. Figueres opta per l'Acta de Falset. En eleccions complementàries, obtenen l'Acta per Barcelona Pere Collaso i Gil i Pacia Masadas.

QUADRE 30.-

ELECCIONS DEL 3 AL 6 D'ABRIL DE 1872.

Districtes	Cens	Votants	%	Candidats	Votacions
I	8.940	3.901	43,6	Tomàs FABREGAS	2.086
II	6.282	4.403	65,9	Estanislau FIGUERES	2.191
III	9.145	3.28	35,9	Rafael BOET	2.007
IV	10.595	2.932	27,8	Francesc PI i MARGALL	2.234
V	14.502	3.932	27,1	Santiago SOLER i PLA	2.947

* A partir d'aquest Quadre reproduïm els resultats de les eleccions tal com s'han publicat a A. BALCELLS, J.B. CULLA i C. MIR; Op. cit., Apèndix 3: Diputat a Corts elegits a Catalunya entre 1868 i 1899, pp. 620-622.

QUADRE 31.-
ELECCIONS DEL 24 AL 27 D'AGOST DE 1872.

Districte	Cens	Votants	%	Candidats	Votacions
I	9.166	2.316	25,3	Tomàs FABREGAS	1.190
II	7.009	1.838	26,8	Estanislau FIGUERES	1.214
III	8.833	1.282	14,4	José M. de ORENSE-MILAN	1.121
IV	10.636	1.584	14,9	Francesc PI i MARGALL	1.574
V	14.624	2.410	16,5	Santiago SOLER i PLA	1.701

QUADRE 32.-
ELECCIONS DEL 10 AL 13 DE MAIG DE 1873.

Districtes	Cens	Votants	%	Candidats	Votacions
I	12.644	2.513	19,9	Benito ARABIO TORRES	1.669
II	8.409	2.951	35,1	Estanislau FIGUERES	2.943
III	10.378	2.323	22,4	Josep Anselm CLAVE i CAMPS	2.020
IV	-	3.318	-	Francesc PI i MARGALL	3.309
V	18.715	6.116	32,7	Santiago SOLER i PLA	5.298

QUADRE 33.-
ELECCIONS DEL 20 AL 23 DE GENER DE 1876.

Districtes	Cens	Votants	%	Candidats	Votacions
I	-	2.137	-	Pere COLLASO i GIL	2.119
II	6.727	1.558	23,2	Pere Bosch i Labrús (1)	882
III	9.626	1.785	18,5	Francesc de P. RIUS i TAULET	1.011
IV	11.808	2.752	23,3	Camil FABRA i FONTANILLS	1.115
V	14.328	4.573	31,9	Emilio CASTELAR y RIPOLL	2.041

1.- Pere Bosch optà per l'Acta de Vic. El substitueix, per eleccions complementàries, Joan Jover i Serra.

QUADRE 34.-
ELECCIONS DEL 20 D'ABRIL DE 1879 (Circumscripció de Barcelona).

Cens electoral	Votants	%	Candidats	Votacions
10.348	2.944	28,4	Manuel DURAN i BAS	1.314
			Federic NICOLAU	1.269
			Francesc LOPEZ i FABRA	1.049
			Francesc de P. RIUS i TAULET	954
			Emilio CASTELAR y RIPOLL	898

QUADRE 35.-
ELECCIONS DEL 20 D'AGOST DE 1881.

Cens electoral	Votants	%	Candidats	Votacions
9.915	3.682	37,1	Teodor BADO i SUREDA	2.369
			Camil FABRA i FONTALILLS	2.209
			Antoni ROGER i VIDAL	2.157
			Emilio Castelar i Ripoll (1)	886
			Federic MARCET	875

1.- Emilio Castelar optà per l'acta d'Osca.

QUADRE 36.-
ELECCIONS DEL 27 D'ABRIL DE 1884.

9.783	3.890	39,8	Manuel DURAN i BAS	2.739
			Josep SERT	2.503
			Federic NICOLAU	2.494
			Teodor BADO i SUREDA	1.221
			Camil FABRA i FONTANILLS	1.161

QUADRE 37.-
ELECCIONS DEL 4 D'ABRIL DE 1886.

9.614	2.209	23,0	Federic NICOLAU	956
			Josep VILASECA i MOGAS	953
			Federic MARCET	869
			Camil FABRA i FONTANILLS	837
			Joan ROSSELL i RUBERT	752

QUADRE 38.-
ELECCIONS DEL 1 DE FEBRER DE 1891.

-	-	-	Josep VILASECA i MOGES	6.917
			Josep M. PLANAS i CASALS	6.964
			Andreu de GARD i de ROSSELLO	6.844
			Francesc Pi i Margall (1)	4.551
			Manuel Ruiz Zorrilla	-

1.- F. Pi i Margall optà per l'Acte de Madrid. M. Ruiz Zorrilla no va presentar les credencials a les Corts.

QUADRE 39.-
ELECCIONS DEL 5 DE MARS DE 1893.

52.673	15.144	28,8	Francesc Pi i Margall (1)	6.425
			Joan SOL i ORTEGA	6.404
			Tiberio AVILA RODRIGUEZ	6.016
			Josep Comas i Masferrer (2)	5.485
			Joan ROSSELL i RUBERT	5.446

1.- F. Pi i Margall optà per l'Acta de Madrid.

2.- J. Comas renuncià a l'escó per haber estat nomenat Diputat provincial per Barcelona

Cens electoral	Votants	%	Candidats	Votacions
----------------	---------	---	-----------	-----------

QUADRE 40.-
ELECCIONS DEL 12 DE ABRIL DE 1896.

59.094	21.662	36,6	Joan COLL i PUJOL	14.371
			Joan PUIG i SALADRIGUES	13.919
			Joan ROSSELL i RUBERT	13.629
			Joan B. ORRIOLS i COMES	7.345
			Eduard MALUQUER i de TIRRELL	7.265

QUADRE 41.-
ELECCIONS DEL 27 DE MARS DE 1898.

54.456	1.312	31,8	Josep COMES i MASFERRER	12.879
			Joan ROSSELL i RUBERT	12.585
			Joan PUIG i SALADRIGUES	12.274
			Joan SOL i ORTEGA	6.101
			Emili JUNOY i GELABERT	5.590

QUADRE 42.-
ELECCIONS DEL 16 DE ABRIL DE 1899.

92.384	9.222	10,0	Joan SOL i ORTEGA	7.566
			Eduard MALUQUER i de TIRRELL	7.109
			Joan PUIG i SALADRIGUES	6.651
			Marquès de SOTO HERMOSO	6.477
			Joan SALLARES i PLA	6.296
			Ròmul BOSCH i ALSINA	5.560
			Josep CUCURELLA i TOST	5.558

1.5. BIBLIOGRAFIA :

- ARTOLA, Miguel; La burguesia revolucionaria (1808-1874). Alianza Univer / Alfaguara, nº 5. Madrid, 1978.
- CARRERA PUJAL, Jaime; História política de Cataluña en el siglo XIX. Ed. Bosch, Barcelona 1961, 4 vols.
- CARRERAS, Francesc de i VALLES, Josep M.; Las elecciones. Ed. Blume. Barcelona, 1977.
- CERDA, Ildefonso; Teoria general de la urbanización. Reforma y Ensanche de Barcelona. Con el Apendice: "Monografía estadística de la clase obrera de Barcelona en 1856". Instituto de Estudios Fiscales. Madrid 1971, ed. fasc. 3 Vols.
- DAUMARD, Adeline; Les bourgeoisie de Paris au XIX siècle. Flammarin, Paris 1970.
- DEGOLLADA, Rafael; Memoria del abogado Don... en defensa de su honor ultrajado. Imp. Senés. Marsella, 1839.
- FIGUEROLA, Laureano; Estadística de Barcelona en 1849. Instituto de Estudios Fiscales. Madrid, 1968, ed. fasc.
- FONTANA LAZARO, Josep; La revolución liberal. Política y Hacienda, 1833-1845. Instituto de Estudios Fiscales. Madrid, 1977.
- JANKE, Peter; Mendizabal y la instauración de la monarquía constitucional en España, 1790-1853. Ed. Siglo XXI. Madrid, 1975.
- JARDI, Enric; Els catalans a les Corts de Cádiz. Rafael Dalmau editor. Barcelona, 1963.
- LANSKI, H.J.; El liberalismo europeo. FCE. México, 1974.
- MARICHAL, Carlos; La revolución liberal y los primeros partidos políticos en España, 1834-1844. Eds. Cátedra. Madrid, 1980.
- MARTINEZ CUADRADO, Miguel; Elecciones y partidos políticos en España, 1868-1931. Ed. Taurus. Madrid, 1968. 2 Vols.
- MENENDEZ PIDAL, Ramón; Historia de España. Fundada por-----, dirigida por J.M. JOVER ZAMORA; Vol. XXXIV : La era isabelina y el sexenio democrático. Espasa-Calpe. Madrid, 1981.

HAND →

v. pp. 53

MESTRE CAMPI, Jesús; Barcelona 1835-1840. Una ciutat pre-industrial en transformació. Tesi de Llicenciatura. Universitat de Barcelona, 1980.

----- "La contribució extraordinària de guerra de 1838: dades de l'estructura socio-professional de Barcelona a la primera meitat del segle dinou". a El Pla de Barcelona i la seva història. Eds. La Magrana. Barcelona, 1984, pp. 355-375.

----- Una ciutat emmurallada al temps de la revolució industrial. Barcelona: ciutat, societat i política, 1823-1859. Tesi Doctoral, Universitat de Barcelona, juny del 1985. 2 Vols.

----- "Eleccions i revoltes populars. Les dues cares de la política liberal a Barcelona (1837-1843)", a l'Avenç, 87, novembre de 1985, pp. 50-56.

----- Liberalisme, burgesia i eleccions de diputats a Corts a la província de Barcelona (1808-1868). Fundació Jaume Bofill, inèdit. Barcelona 1982.

RIQUER, Borja de; "El conservadorisme polític català: del fracàs del moderantisme al desencís de la Restauració". Recerques 11, Barcelona 1981, pp. 29-80.

ROURE, Jaume; Ramón Martí d'Eixalà i la filosofia catalana del segle XIX. Publicacions de l'Abadia de Montserrat. Montserrat, 1980.

SAIZ de VARANDA, Ramón; Colección de Leyes Fundamentales. Ed. Acribia Zaragoza, 1957.

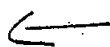
TERMES, Josep; Anarquismo y sindicalismo en España. Ed. Crítica. Barcelona, 1977.

TOMAS VILLARROYA, Joaquín; El sistema político del Estatuto Real (1834-1836). Instituto de Estudios Políticos. Madrid, 1963.

VICENS VIVES, Jaume i LLORENS, Montserrat; Industrials i polítics del segle XIX. Ed. Teide, Barcelona, 1958

HAND, Geoffrey; GEORGEL, Jacques i SASSE, Chistopher; European Electoral Systems Handbook. Butterworths. London, 1979.

parar a
pg. 52

~~Títol~~

genereb
2.1. LES ELECCIONS ~~LEGISLATIVES~~ DE 1901 A 1923, PANORÀMICA GLOBAL.

La història electoral del primer terç del segle XX comença amb les eleccions legislatives de 1901, que a Barcelona van portar al trencament definitiu i irreversible del tornisme dinàstic. Els partits conservador i liberal foren desbancats del panorama polític de la capital catalana per noves formacions que, progressivament, anaren enfortint la seva estructura orgànica i la seva implantació social, fins produir una nova correlació de forces, un nou bipartidisme que, a diferència del que substituïa, esdevingué més representatiu de la realitat catalana. D'ací a les eleccions de 1923, celebrades poc abans del pronunciament militar de Primo de Rivera, regionalistes i republicans, tot just emergents aquell 1901, ^{van} ~~estenderen~~ la seva influència a la major part dels districtes catalans - on, no obstant, la suma de totes les forces electorals dinàstiques fou gairebé sempre ^{superior} ~~menor~~ - alterant notablement el sistema de partits vigent al Principat, especialment després de l'acció dinamitzadora que exercí el moviment de la Solidaritat Catalana, sorgit a Barcelona, i triomfant a tot Catalunya a les generals del 1907.

Serà després d'aquesta experiència, aclaparadora però essencialment atípica, que Barcelona desplaçarà a Madrid com a centre polític dels districtes rurals catalans, dirigint la formació i consolidació de la majoria de les estratègies polítiques vigents a Catalunya en aquell temps.

Tret de la capital catalana i de la ciutat de Tarragona, Catalunya es ^{va} ~~est~~ ^{dividir} ~~dividida~~ a efectes electorals, en districtes dits uninominals, perquè estaven representats a les Corts per un únic diputat. Dels 44 ^(catalans) ~~escons~~ ^{que es distribuïen}, set corresponien a la circumscripció barcelonina i tres a Tarragona, en proporció al nombre d'ha-

bitans - Barcelona concentrava un 24 % de la població catalana -
les zones urbanes quedaven molt subrepresentades. Obviament, la le-
gislatió electoral vigent no ^{estava mancada} ~~era~~ d'intencionalitat, i un dels seus
propòsits era neutralitzar fins al punt que fos possible la influència
dels nius de bel.ligerància contra el sistema, centres urbans i obrers
de difícil control. Per contra, la particularització de l'electorat
rural en unitats minúscules i sobrerepresentades electoralment es
mostrà com un mecanisme extraordinàriament efectiu pel règim que,
delegant sobre els cacics locals, gaudia d'un poder de fiscalització
del vot gairebé individualitzat.

Per altra banda, el sistema d'atribució d'escons ^{vigent} a les circums-
cripcions plurinominals, per majories i minories, ajudava a la con-
formació d'una bipolarització política del sistema de partits, que
fou un dels trets característics del mapa polític de Barcelona durant
tota la Restauració, malgrat que més d'un cop la lluita electoral
s'entaulés entre tres o més formacions.

~~(Aquesta és la descripció del sistema electoral vigent)~~
Concretant en l'anàlisi de la dinàmica electoral observada per
la circumscripció barcelonina durant aquest període, els resultats
permeten diferenciar dos moments o èpoques sensiblement diferents:
1901-1914 i 1914-1923. Durant els primers anys, la Lliga Regionalista
esdevé aviat el representant gairebé únic de les dretes, mentre les
esquerres republicanes, radicals o nacionalistes, veien disputat el
vot obrer i menestral per l'abstencionisme anarco-sindicalista, cada
cop més potent en el si de les classes populars. D'altra part, aquesta

tendència a l'abstencionisme militant, actua sobre un cens tradicionalment passiu - fora de l'època de la Solidaritat, la participació mai superava el 50% -, despreocupat per unes lluites polítiques allunyades de l'expressió de la realitat social. Els comicis barcelonins, tot i el caràcter ~~de classe~~ ^{manipulat} que tenien durant la Restauració, ofereixen un marc d'anàlisi molt valuós, doncs era a les grans ciutats on el govern relaxava les mesures de pressió i manipulació sobre l'elector, i és per això que els índexs d'abstenció - sens dubte realment alts a tot arreu - apareixen comunment reflexats als escrutinis.

El 1914, com una conseqüència de l'alt grau d'abstencionisme ^{observat} ~~de~~ ^{per bona part del col·lectiu} ~~social~~ susceptible de votar esquerra, i per la pròpia incapacitat del republicanisme nacionalista en prendre la direcció del moviment catalanista, la Lliga entrà en plena fase expansiva: el seu predomini electoral és mantingué de manera ininterrompuda fins el 1923, tot i fracassar en la via possibilista, ^{adoptada per aquest partit} que feia que els regionalistes esperessin assolir de manera gradual l'autonomia de Catalunya sense que calgués un canvi previ ^(de poder de l'Estat) ~~de l'estructura~~ ^{antològic}.

Els republicans, ^{un cop trencat} ~~després de la signatura~~ del Pacte de Sant Ger-vasi, signat entre el PRR i la UFNR el 1914, no aconseguiren refer-se.

~~els~~ Els radicals ^{no} recuperaren les esferes de poder que havien conquerit ^{amb anterioritat} mercé al seu prestigi popular, ^{no} i els nacionalistes reixiren en els seus intents de tornar a copsar l'opinió de les esquerres ^{hi} organitzant

~~el~~ el Bloc Republicà Autonomista ~~o~~ el Partit Republicà Català, ^{renovant, el 1918, el} ^{radicals} ~~amb~~ aliança amb el ~~PRR i el PRR el 1918~~

Posteriorment, el clima d'agitació social que viurà el país en els anys previs a la dictadura, farà que l'activitat electoral i parlamentària es torni irrellevant, ^(anul·lant la seva importància) ~~antològic~~ ~~antològic~~ ^{històric} els conflictes de classe, on el protagonisme serà adquirit per les orga-

nitzacions sindicals - especialment la CNT - i patronals, tot i els intents dels partits polítics per establir lligams amb uns moviments que els depassaven.

Arran d'aquesta conjuntura, el que ^{fin} ara havia estat clar predomini polític de la Lliga esdevingué només predomini electoral, sostingut fins 1923 sense que hom pogués arribar a articular, ni a esquerra ni a dreta, cap alternativa capaç de desplaçar-la o succeir-la en la direcció de l'electorat conservador o del moviment catalanista, dividit front el moderantisme contemporitzador dels regionalistes.

La Dictadura de Primo de Rivera arribà quan ja molt pocs confiaven en una resolució pacífica de la crisi social, i en plena crisi del sistema català de partits, caducat fins al punt de mostrar-se impossible un retorn a la situació de 1923 després de la dimissió de Primo de Rivera, set anys més tard. La reorganització de forces que preparà la proclamació de la Segona República el 1931, es feu sota una metodologia política força diferent de la heredada de la fase monàrquica. La dinàmica electoral de la República mereix, doncs, una anàlisi diferent de l'expressat en aquestes ratlles.

Eleccions legislatives de 19 de maig de 1901

L'estimació electoral del catalanisme polític

Les pretensions regeneracionistes del govern conservador de Silvela de 1899 es demostraren ben aviat inviables, i el seu govern esdevingué tan inestable i efímer com el de tots els seus antecessors. La crisi de govern que acostumava a precedir el canvi de torn ja s'anuncià amb el moviment de protesta contra l'augment tributari decretat per a paliar les conseqüències de la desfeta colonial, moviment que a Catalunya va tenir especial virulència, ja que comerciants i industrials van veure-hi ^{l'incompliment} de les reformes contingudes en el programa del general Polavieja que havien defensat, arribant a la vaga de contribuents coneguda com "tancament de caixes".

D'altra part, en el si del Congrés persistia la polèmica entre clericals i anticlericals, que deteriorava les relacions entre els grups parlamentaris, i dificultava en gran manera les tasques de govern. La crisi ministerial esclatà el 20 de novembre de 1900. Francassat un govern de concentració intentat per la Reina regent, els liberals foren cridats al poder, i Sagasta formà el que seria el seu ^{darrer} gabinet, amb la subsegüent convocatòria d'eleccions per al 19 de maig de 1901.

A Catalunya la conjuntura política es revelaria, especialment adversa al nou govern ja que, a més de revitalitzar-se el moviment republicà de manera molt més patent que a la resta de l'Estat, la burgesia començava a escapar-se del control dels partits centralistes tot creant els seus propis instruments de poder: el catalanisme polític adquiria forma a partir del naixement de la Lliga Regionalista, disposada a participar activament en la consulta electoral convocada pel govern Sagasta. A Barcelona, la candidatura dels "quatre presidents" fou la primera manifestació d'aquests interessos. Preparada per a guanyar les eleccions a la capital del Principat, possibilità la celebració d'uns autèntics

(L-1 a L-4 v. pr-1)

L-1 a L-5

comicis, gràcies a la mobilització d'interventors i a una ferma deputació del cens electoral.

Fou l'esperança d'unes eleccions netes el principal impuls que va rebre l'antiga Unió Republicana, reviscolada i convertida, de moment, en una simple entesa entre republicans fusionistes, progressistes i federals.

Regionalistes i republicans confiaven, doncs, de poder substituir als monàrquics, que front l'activitat pre-electoral d'ambdues oposicions es limitaven a guardar un mutisme només comprensible

per la confiança d'obtenir, un cop més, els escons en discussió a través del frau.
L'enemic és el cacic

La campanya propagandística dels regionalistes s'encaminà a mobilitzar al seu potencial electorat molt més a través d'arguments polítics de caire pragmàtic - concert econòmic amb el govern, Diputació Catalana única, etc... - que no ideològics. D'altra part, l'accidentalisme polític, o el no qüestionament de la Monarquia com a forma de govern, serà un altre tret definitori de la seva campanya. Així trobem que consignes de tipus economicista i anticaciquil ~~"l'enemic és el cacic"~~ substituïren a argumentacions de caire nacionalista, possiblement difícils de conjuminar amb la pretensió d'esdevé'nir un bloc interclassista, capaç de moure's entre una dreta monàrquica i una esquerra republicana més o menys moderada.

Per contra, l'antimonarquisme continuà essent un dels elements més importants de la propaganda republicana que tenia en els dinàstics i no en els regionalistes, el blanc principal dels seus atacs.

Els preparatius de les candidatures en lluita portaren a la confecció de tres llistes per majoria. Els dinàstics es coaligaren, i dels cinc llocs a cobrir, tres foren reservats als liberals - ara governamentals - i dos als conservadors. Els regionalistes cercaren

cinc noms de prestigi social capaç de desviar bon nombre de vots vers les files del regionalisme. La decisió d'optar a l'acta d'Olot per part del president de L'Institut Agrícola Català de Sant Isidre, el Marqués de Camps, reduí la candidatura ^{als} "quatre presidents": el doctor Robert, ex-president de la Societat Econòmica d'Amics del País; Albert Rusiñol, ex-president del Foment del Treball Nacional; Lluís Domènech i Montaner, ex-president de l'Ateneu Barcelonès; i Sebastià Torres i Plañas, president de la Lliga de Defensa Industrial i Comercial. La llista de coalició republicana tampoc va restar mancada de personalitats - Lerroux, Salmerón, Pi i Margall - susceptibles de ser explotades propagandísticament, a falta d'un programa polític que explicar i defensar,

Junt a aquestes candidatures ^{s'ha d'} esmentar la presentació d'altres per minories, de les quals cal destacar la de Joan Sol i Ortega, republicà amb clientela electoral pròpia, formada entre els petits comerciants, que optà per presentar-se en solitari tot confiant en la seva pròpia força, circumstància que el portà a rebutjar el lloc que republicans i regionalistes li oferiren en les seves respectives llistes de partit.

El primer entàbanc del tom dinàstic
 10- El dia 19 de maig, en mig d'una ^{desacostumada} animació, es celebrà la votació. L'endemà, el Governador Civil donava com vencedor als cinc candidats monàrquics i a dos regionalistes. El dia 23, la Junta Provincial del Cens celebrava l'escrutini general i clarificava la polèmica oberta entorn les xifres de resultats fetes públiques per l'autoritat civil i no acceptades per l'oposició dinàstica. Els resultats finals *proclamaren* vencedors els quatre candidats regionalistes, un liberal i dos republicans.

4- Posada en clar 12/ que la premsa en deia la "gran mentida ofi-

cial", els resultats palesaven que, tot i haver-se enregistrat una participació que no sobrepassà el 20% dels cens electoral, a Barcelona s'havia trencat per primera vegada el torn dinàstic. En mig de l'euforia que suposà aquest triomf sobre el tornisme, els regionalistes parlaven de victòria del poble català sobre el caciquisme. Però una ullada als resultats d'aquests comicis fora de Barcelona, mostrà quan lluny estaven els districtes uninominals catalans de seguir la trajectòria encetada a la capital del Principat. De les 44 actes catalanes a cobrir, 33 foren per les forces dinàstiques contra 11 de les oposicions republicanes, regionalista, i carlista. Els dinàstics, doncs, continuaven disfrutant dins de Catalunya de la primera posició, circumstància però que no treu valor al fet de que els resultats de Barcelona constituïssin el primer símptoma de les dificultats que esperaven a les forces del torn per mantenir aquest avantatge.

D'altra part, regionalistes i republicans havien de replantejar-se la seva futura actuació si volien reeixir en la trajectòria encetada. Així, conscients d'aquesta necessitat, els regionalistes certificaven el naixement de la Lliga Regionalista i començaven a consolidar l'estructura orgànica del nou partit, mentre els republicans proseguïen la tasca de reestructuració que transformaria la Unió Republicana d'una simple coalició electoral en un partit polític decidit a disputar als monàrquics, *en competència amb els* regionalistes, una posició electoral predominant.

Certament, 1901 s'ha de considerar com l'inici d'una nova etapa política que, si bé no suposà el trencament del tornisme a tot Catalunya, significà una inflexió important en relació a la trajectòria electoral catalana de finals de segle: la Lliga Regionalista, com a força impulsora del catalanisme burgès, i la reorganització del republicanisme amb l'aparició de nous líders

capaços de renovar la *tradició*
els signes més evidents.

republicana, n'eren

19 de maig de 1.901
(legislatives)

Districte	població	cens electoral	% cens població	votants	% participació	% abstenció
I		6.947		1.607	23,1	76,9
II		9.215		2.267	24,6	75,4
III		7.776		2.671	34,3	75,7
IV		9.674		1.746	18,0	82,0
V		12.511		2.336	18,7	81,3
VI		13.329		2.007	15,0	85,0
VII		15.415		1.785	11,6	88,4
VIII		9.874		1.668	16,9	83,1
IX		6.541		1.131	17,3	82,7
X		6.756		1.263	18,7	81,3
Total						
Barcelona		98.038		18.481	18,8	81,2

I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	Total Barcelona
---	----	-----	----	---	----	-----	------	----	---	--------------------

COALICIÓ CATALANISTA

- * Bartomeu Robert
- * Albert Rusiñol
- * Ll. Domènech Montaner
- * Sebastià Torres Planas

VOTACIÓ MITJANA

496	1.119	1.450	875	581	818	317	612	187	268	6.723
% sobre cens electoral	12,1	18,6	9,0	4,6	6,1	2,1	6,2	2,9	4,0	6,9
% sobre votants	49,4	54,3	50,1	24,9	40,8	17,8	36,7	16,5	21,2	36,4

CANDIDATS

- * Bartomeu Robert
- * Albert Rusiñol
- * Ll. Domènech Montaner
- * Sebastià Torres Planas

I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	Total Barcelo
---	----	-----	----	---	----	-----	------	----	---	------------------

COALICIÓ MONARQUICA

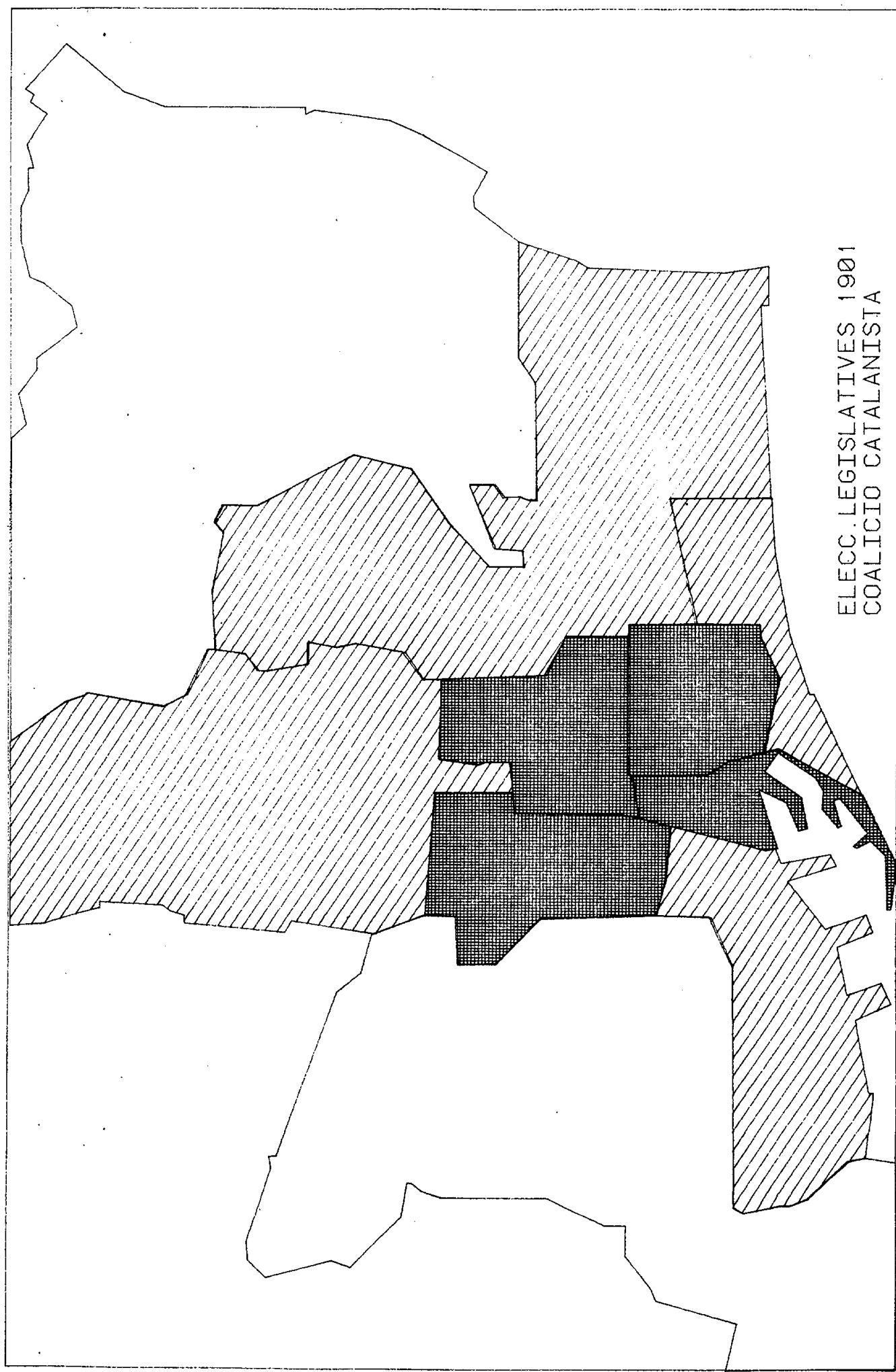
- * Pere G. Maristany
- Josep M. Cornet
- J. Puig Saladrigas
- F. Fabra i Puig
- J. Balcells i Cortada

VOTACIÓ MITJANA

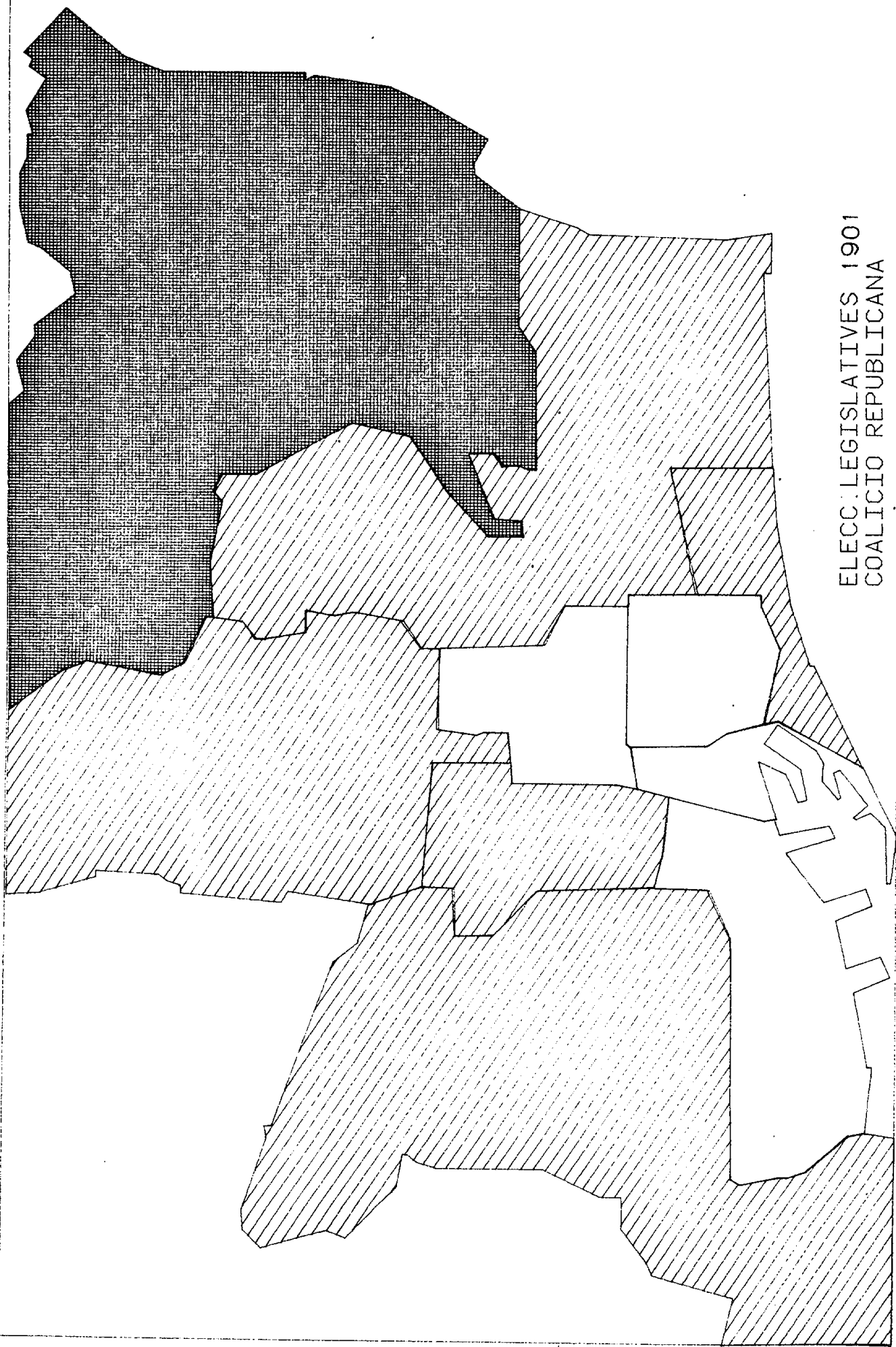
332	389	435	244	912	408	848	353	343	318	4.582
% sobre cens electoral	4,8	5,6	2,5	7,3	3,1	5,5	3,6	5,2	4,7	4,7
% sobre votants	26,6	17,2	16,3	14,0	39,0	47,5	21,2	30,3	25,2	24,8

* candidats electes

CANDIDATURES	DISTRICTES										Total Barcelona
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	
- COALICIÓ REPUBLICANA											
* Alejandro Lerroux											
* P. Pi i Maragall											
Tiberio Avila											
Nicolás Salmerón											
Josep M. Vallés											
VOTACIÓ MITJANA	582	432	330	317	369	461	495	507	468	472	4433
% sobre cens electoral	8,4	4,6	4,2	3,3	3,0	3,5	3,2	5,1	7,2	7,0	4,6
% sobre votants	36,2	19,1	12,4	18,2	15,8	23,0	27,7	30,4	41,4	37,4	24,0

ELECC. LEGISLATIVES 1901
COALICIO CATALANISTA

ELECC. LEGISLATIVES 1901
COALICIO REPUBLICANA

67
Eleccions legislatives de 26 d'abril de 1903 *republicanisme*
La reorganització política de l'oposició al sistema: catalanisme i
El 17 de maig de 1902, finalitzada la llarga regència de Ma Cristina,
s'inagurava el reinat d'Alfons XIII. Poc després de la coronació
Sagasta deixava voluntariament el poder. Al cap de pocs mesos es
produiria la seva mort, avivant-se tot seguit la lluita per la di-
recció del partit liberal entre les diverses tendències que hi coe-
xistien, en tant que Canalejas deixava les files liberals i creava
el Partido Democrático.

Mentrestant, el rei havia cridat a Silvela, a qui donà el decret
de dissolució de Corts i l'encarrec de preparar noves eleccions ge-
nerals. Aquests comicis foren ajornats fins el 26 d'abril del 1903.
El motiu del retard radicava en l'intent de portar a terme un segon
intent regeneracionista, de revolució del règim des de dalt, en
base a una reforma de l'administració local, tot potenciant, també,
uns escrutinis pretesament mancats de les habituals i desacreditades
operacions de falsificació *de la voluntad popular.* Per a desenvolupar aquesta tasca, els
Conservadors comptava, amb Maura, reciénment reincorporat al partit
com Ministre de la Governació.

La promesa d'unes eleccions *no fictícies* féu
confiar a l'oposició en uns comicis, si no nets, més sincers que
els anteriors, motiu aquest més que suficient perquè hom preparés
conscienciosament la seva intervenció.

En aquest sentit, un mes abans d'acudir a les urnes se celebra-
va a Madrid l'Assemblea Nacional Republicana, que formalitzava la
conversió de l'anterior coalició d'Unió Republicana en un sol par-
tit polític. La nova organització republicana rebé el màxim impuls
a Catalunya, lloc on els preparatius pre-elektorals s'esdevenien més
actius i polèmics. Des del maig de 1901, republicans i regionalis-
tes es discutien a Barcelona l'hegemonia política, i tots dos procu-
raven enfortir llurs respectius partits per reeixir en l'empresa.

Així, els resultats dels comicis municipals celebrats el 10 de novembre de 1901 els hi tornaven a donar a Barcelona majoria de regidors front els monàrquics. Tanmateix, el curs dels esdeveniments socials influí decididament en aquest procés d'organització política.

La vaga general contra les reduccions salarials de febrer de 1902, amb la clausura de centres obrers i l'empresonament de dirigents, fou *el fet* que més directament va incidir en la futura *imatge social* de l'oposició dinàstica: mentre la novella Lliga Regionalista es decantava públicament en pro de la patronal, els nous líders republicans, i més concretament, Lerroux veien en aquest conflicte l'oportunitat d'atreure's el suport dels obrers, orfes de líders i organitzacions. En aquest sentit, els republicans uniren a un ben preparat verbalisme populista la creació d'entitats com Fraternitat Republicana, Casas del Pueblo, etc..., en un intent de sostreure a l'anarquisme i al socialisme la seva clientela natural, i així fornir un combatiu exèrcit d'electors que donés sentit a l'estratègia participativa de la nova Unió Republicana. El pols de les eleccions provincials de març de 1903 va servir per a donar satisfacció a les seves pretensions en desbancar a Barcelona regionalistes i monàrquics. Animades per l'èxit, les forces republicanes prepararen una forta ofensiva amb vistes a les legislatives d'abril.

Coalicions i aliances electorals

Tot i que federals i progressistes es negaren a perdre la seva independència orgànica, integrant-se dins de l'Unió Republicana,

fou possible signar una coalició que aplegués a les tres formacions republicanes. Sense poder evitar la presentació d'una candidatura republicana dissident, la coalició confeccionà una llista de cinc noms, amb tres unionistes - Salmeron, Lerroux i Junoy -, un federal - J.M. Vallés i Ribot -, i un boter de Sant Martí de Provençals - Jaume Anglès -, triat, aquest darrer, per

acord de

gressites.

~~Front aquesta candidatura per majories s'hi presentaren dues més: la regionalista i la carlista.~~

Regionalistes i carlistes passaren en el curt interval de dos anys d'aliats a enemics polítics. Mentre la Lliga debatia el caràcter polític a assumir en un futur immediat i proseguia defensant un tarannà interclassista, pactava aliances electorals amb catòlics i carlins com a mitjà d'assegurar-se el vot de les dretes, ~~salvaguardar, així, una estructura social que calia preservar de qualsevol canvi que la posés en perill.~~ No obstant, aquesta política d'apropament vers la dreta li valgué ben aviat l'oposició de l'ala més liberal del partit que, momentanament, es mantingué dins de la disciplina regionalista al confeccionar^{se} cara els comicis generals, una candidatura estrictament lligaire, amb representats de les dues tendències: Albert Rusiñol, Lluís Domènech i Montaner i Lluís Ferrer Vidal foren els homes del sector més conservador, mentre Jaume Carner i Ildefons Sunyol representaven al sector més liberal.

Respecte la candidatura per majories preparada pels carlins, cal entendre-la molt més com una candidatura d'afirmació de la seva personalitat política --reivindiquen el dret a ser "el porta-estandarte del regionalismo cristiano" - davant el perill assimilacionista de la Lliga, que no com una llista presentada només en defensa dels interessos catòlics que, en la seva opinió, ara restaven abandonats per la Lliga.

Quant als partits dinàstics, optaren pel retraïment després de valorar llurs escasses possibilitats d'èxit.

Els plantejament electorals de la Lliga continuaven sustentant-se en un accidentalisme polític

9) i en l'explotació de la dicotomia ^{del}centralisme - endosat ara al seu principal enemic, els republicans - contra ^{el}autonomisme. Els carlins, doncs, són practicament marginats d'una lluita presentada només como una *disputa* entre catalanistes i republicans. Uns catalanistes, però, que apareixen fornits d'un autonomisme tan precari com el que reflexava consignes *de la mena de*: "L'autonomia és la civilització", "Catalunya pels catalans" o bé "Per manar, cada hū a sa terra".

Per contra, la presència d'una candidatura carlista era rebuda amb alegria per les forces republicanes que veien en ella un element divisor del vot conservador i, en conseqüència, un perjudici directe al seu primer contricant, el regionalisme. Si la Lliga identificava centralisme amb republicanisme, els republicans fan coincidir regionalisme amb caciquisme. ~~campanya, tot assegurant que amb la derrota de la Lliga s'acabarà amb el caciquisme i serà possible la proclamació de la desitjada~~ *(d'altra part,)* República. Lerroux i les seves "meriendas democràtiques" es converteixen *(l'element)* en l'animador d'aquesta campanya basada, de nou, donada la vaguetat política i programaàtica, en l'explotació personal de la figura de Salmeron, desplaçat expresament a Barcelona i als districtes on hi havia candidatura republicana.

La victòria republicana

Celebrada la votació amb plena normalitat, es comprova com la major activitat pre-electoral havia donat els seus fruits, ja ^{-45%-} que la participació es duplicà en relació amb l'anterior legislatura. Un increment participatiu que provenia de la mobilització de bona part de l'electorat abstencionista i indiferent que aquest any havia sortit de casa per anar a votar a la Unió Republicana, candidatura que, amb sorpresa de tothom, augmentava en 30.000 vots la xifra de sufragis assolida només dos anys endarrera. Els republicans s'enduen les majories, mentre els regionalistes guanyaven les mino-

ries, tot reduint el total dels seus sufragis gràcies al destorb de la candidatura carlina, que reuní uns 5000 vots.

Els factors explicatius de la massiva aflluència a les urnes de l'electorat barceloní i del seu decantament vers Unió Republicana - els regionalistes només superaren en vots als republicans al districte III - són diversos: d'una banda hi havia una conjuntura política i social favorable a la captació del vot obrer per un dirigent capaç de conjuminar fortes dosmes de demagògia i populisme com Lerroux; d'altra, tampoc ^{no} s'ha d'oblidar la crisi interna que patia el regionalisme ^{per} la neutralitat governativa, que portà al triomf dels republicans a les principals capitals de província, i a la ^(subsegüent) caiguda del govern Silvela davant la insatisfacció que els resultats havien provocat en el rei i en les pròpies files conservadores.

Aquest any, però, l'ofensiva antidinàstica no restà circumscrita a la ciutat de Barcelona. Unió Republicana aconseguia arrabassar alguns districtes rurals als dinàstics, de tal manera que la distribució de les 44 actes catalanes començava a mostrar menys desproporcions que en èpoques passades. La relació 25 escons dinàstics contra 19 de les oposicions republicana -14 actes - i regionalista -5 actes - posava en evidència que Catalunya s'estava allunyant de les pautes electorals vigents a Espanya on, a desgrat de la major netetat electoral, els dinàstics reuniren 323 escons front 80 de les oposicions.

En suma, el camí iniciat el 1901 ^{a Catalunya} per regionalistes i republicans s'endevinava difícil de truncar, tot i ^{que} les divisions en el si de la Lliga i les dificultats que immediatament sorgirien en el de la Unió Republicana per a mantenir units grups força heterogenis ^{facilitava}, en gran manera, els treballs governamentals encaminats a neutralitzar l'avançada anti-

dinàstica,

No obstant, la Lliga reaccionaria aviat procurant saldar les discrepancies internes que l'havien afeblit. La perdua de la fracció contrària a assumir una imatge conservadora i dretana posaria fi a les tensions, i marcaria l'inici d'una nova etapa, durant la qual es produí una plena confluència entre la burgesia catalana i el partit regionalista.

Districte	població	cens electoral	% cens població	votants	% participació	% abstenció
I		7.732		3.553	46,0	54,1
II		10.283		4.879	47,4	52,6
III		9.320		4.743	50,9	49,1
IV		11.697		4.837	41,3	58,7
V		14.025		5.080	36,2	63,8
VI		15.172		6.709	44,2	55,8
VII		17.297		8.013	46,3	53,7
VIII		10.729		5.144	47,9	52,1
IX		7.395		3.384	45,8	54,2
X		7.474		3.538	47,3	52,7
Total						
Barcelona		111.124		49.880	44,9	55,1

CANDIDATURES	DISTRICTES										Total Barcelona
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	

- UNIO REPUBLICANA
 * Nicolás Salmerón
 * Alejandro Lerroux
 * J.M. Vallés i Ribot
 * Emili Junoy i Gelavert
 * J. Anglés Peñanosa

VOTACIÓ MITJANA	3.040	2.725	1.749	2.556	3.751	4.016	6.644	3.708	2.820	3.071	34.080
% sobre cens	39,3	26,5	18,8	21,9	26,7	26,5	38,4	14,6	38,1	41,1	30,7
% sobre votants	85,6	55,9	36,9	52,8	73,8	59,9	82,9	72,1	83,3	86,8	68,3

CANDIDATURES	DISTRICTES										Total Barcelona
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	

- Lliga Regionalista
 * Albert Rusiñol
 * Ll. Domènech i Montaner
 I. Sunyer i Casanovas
 Jaume Carner i Romeu
 Ll. Ferrer Vidal i Soler

VOTACIÓ MITJANA	396	1.509	2.045	1.583	927	1.969	787	915	296	299	10.726
% sobre cens	5,1	14,7	21,9	13,5	6,6	13,0	4,5	8,5	4,0	4,0	9,7
% sobre votants	11,1	30,9	53,1	32,7	18,2	29,3	9,8	17,8	8,7	8,5	21,5

12)

Les eleccions legislatives del 10 de setembre de 1905

La delimitació d'espais polítics: un període de tempteig

Pel juny de 1905, i després de cinc governs conservadors, els liberals ^{foren cridats al torn} ~~foren cridats al torn~~. Montero Rios fou nomenat cap de govern i acceptat com cap de les diverses tendències en que es trobava dividit el seu partit, ^{convocant} ~~Les~~ eleccions generals pel 10 de setembre d'aquest any. García Prieto, com Ministre de la Governació, inicià molt aviat els preparatius per assolir la majoria parlamentaria necessària per a romandre en el poder. La unió, tot just conjuntural, produïda en les files liberals obligaria al govern a controlar acuradament les urnes - l'èxit republicà de 1903 no podia repetir-se -, comprometent la major transigència que anys enrera els liberals havien demostrat davant l'oposició antidinàstica.

Però a Catalunya ^{ja} ~~era~~ difícil exercir un estricte control governamental de les actes. Els comicis municipals de novembre de 1903 demostraren de nou que a Barcelona, i altres poblacions catalanes importants, es refermava allò que es volia neutralitzar: la implantació republicana, triomfadora tant en aquests comicis com en les eleccions provincials de març de 1905.

Tot i aquests ^{èxits} ~~èxits~~, el període 1903 - 1905 ^{continua} ~~fou un mo-~~ ment de ~~reorganització i tempteig~~ tant per part de regionalistes com de republicans. Aquests darrers ^{com un moment de reorganització} no aconseguien consolidar la fràgil Unió Republicana, menys, superar les dificultats que impedien mantenir una ampla coalició electoral entre progressistes, federals i unionistes. Per això, no ha d'extranyar que la confecció de la candidatura republicana cara els comicis generals acabés provocant una dissidència dins les files unionistes - traduïda en la candidatura d'"Unión Radical Revolucionaria" - i, ^{que la llista unionista} ~~alhora,~~ no rebés el suport de tots els grupuscles ^{les} ~~les~~ federals. ~~Amb tot la llista d'Unió Republicana resta inalterada fins el dia de la votació. La inte-~~

13)

Els candidats seleccionats per la junta municipal d'Unió Republicana foren: A. Lerroux - de nou principal organitzador de la confrontació - i N. Salmerón, ambdós designats consecutivament desde 1901 ^{vi/} E. Junoy, R. Rodríguez Mendez i P. Pi i Sunyer

Amb el retraïment de dinàstics i carlins, els únics contricants a vèncer pels republicans - la candidatura republicana dissident no passava de ser purament testimonial - eren els regionalistes que, finalment, apareixien com un grup compacte a l'haver perdut l'ala més liberal, reunida, des de novembre de 1904, a l'entorn del setmanari "El Poble Català".

Aquest nou grup, definit com republicà i catalanista, restà al marge de la contesa, tot esperant, en un futur immediat, adquirir estructura orgànica per tal de disputar a la Lliga el camp del catalanisme polític.

Després de perdre el grup socialment més avançat, la posició dretana de la Lliga dins l'espectre polític català restava dibuixada més clarament que mai. No obstant, els regionalistes es resistien a abandonar la carta de l'interclassisme i insistien en presentar-se com un bloc superador de la *qüestió Social*, preocupat només per una inconcreta defensa de Catalunya.

Amb tot, conscients d'om els arribaria el suport electoral, els regionalistes van preparar una candidatura que no deixés de comptar amb representants de les forces conservadores i dretanes de Catalunya. Els candidats designats foren: Ignasi Girona, Frederic Rahola - directament vinculats als interessos econòmics de la burgesia -, Josep Puig i Cadafalch, Josep Pella i Francesc Cambó, membre de la Comissió d'Acció Política i màxim dirigent del partit.

La campanya electoral d'aquest any va resultar, en comparació amb la desenvolupada el 1903, mancada de força i entusiasme. Ni regionalistes ni republicans es molestaren en renovar els seus instruments propagandístics. La Lliga continuava demanant el vot per "Catalunya", i seguia clamant "fora cunerisme i caciquisme". Els republicans es limitaven a prometre de bell nou una República al servei de la classe obrera. ^(i però) Aquest ensupiment fou contrarrestat ^{relatiu de l')} per l'augment d'activitat demostrat als districtes rurals pels quals, uns i altres, mostraren major interès.

El 10 de setembre, en un ambient d'indiferència els electors van depositar els seus vots a les urnes. Els escrutinis palesaren una baixa acusada de la participació - prop de 20 punts inferior a l'enregistrada el 1903 -, i renovaren la victòria republicana, mentre la Lliga restava amb les minories.

Les acostumades valoracions dels resultats es realitzaren en un marc de moderació; els republicans no podien mostrar-se massa optimistes ^{doncs} havien perdut 10.800 vots - inclús alguns denunciaren la ineptitud en crear i movilitzar la consciència nacional catalana -, ^{mentre} els regionalistes mesuraven la seva eufòria ja que, tot i haver guanyat 2500 sufragis, no faltaven veus que els atribuïen exclusivament al suport de la dreta i de les entitats econòmiques representades en la seva candidatura. Ultra això, la Lliga va haver de suportar l'escàndol per certes irregularitats produïdes al districte V en favor del seu candidat Josep Pella, que com a possible autor i beneficiari d'aquestes fou expulsat del partit.

15) ^{Tot} i la baixa participativa, els sufragis emesos ^{molt} no modificaren ^{la} correlació de forces que des de 1901 s'havia configurat ^{al llarg} dels districtes barcelonins: els republicans guanyaren, per ordre de votació, als districtes X, I, VII, IX, VIII, V, VI, i II, mentre els regionalistes mantenien la fidelitat del districte III i incorporaven el IV al seu haver. És evident que la Lliga Regionalista tenia assegurat el vot dels sectors burgesos de l'Eixample, però això no implicava un suport ferm i incondicional ^{de} la dreta, ja que només al districte III va assolir una votació amplament majoritaria amb un 66% de vots al seu favor. ~~Aquests resultats, doncs, indicaven als regionalistes el camí que els calia seguir si volien una clara orientació del vot conservadors vers les seves files, i, sens dubte, el primer pas a donar era l'abandó de les vaguetats ideològiques que l'havien acompanyat fins ara.~~

Quant al repartiment dels 44 escons catalans, la proporció dinàstics-oposició es mantingué pràcticament igual que el 1903, 26 contra 18, encara que la trajectòria iniciada feia cinc anys continués sense desviar-se de l'objectiu de crear una nova

força que dificultés cada cop més l'hegemonia dinàstica a Catalunya. ^{i amb l'erosió} L'oposició republicana ^{i amb ferocitat} encara ocupava el primer lloc en aquesta cursa per a reemplaçar els partits monàrquics, però mentre llur manca de cohesió feia possible la pèrdua de 3 escons els regionalistes ^{i amb ferocitat} demostraven que s'havien adaptat a la situació creada a partir de la defecció de l'ala més liberal del partit i sumaven dos actes a les guanyades el 1903. La recuperació regionalista només feia que començar, per tal com potenciant la seva vocació conservadora aconseguiria un altre increment de sufragis en les eleccions municipals de novembre d'aquest any, circumstància que esdevindria factor indirecte del futur moviment de la Solidaritat Catalana.

10 de setembre de 1.905 (legislatives)

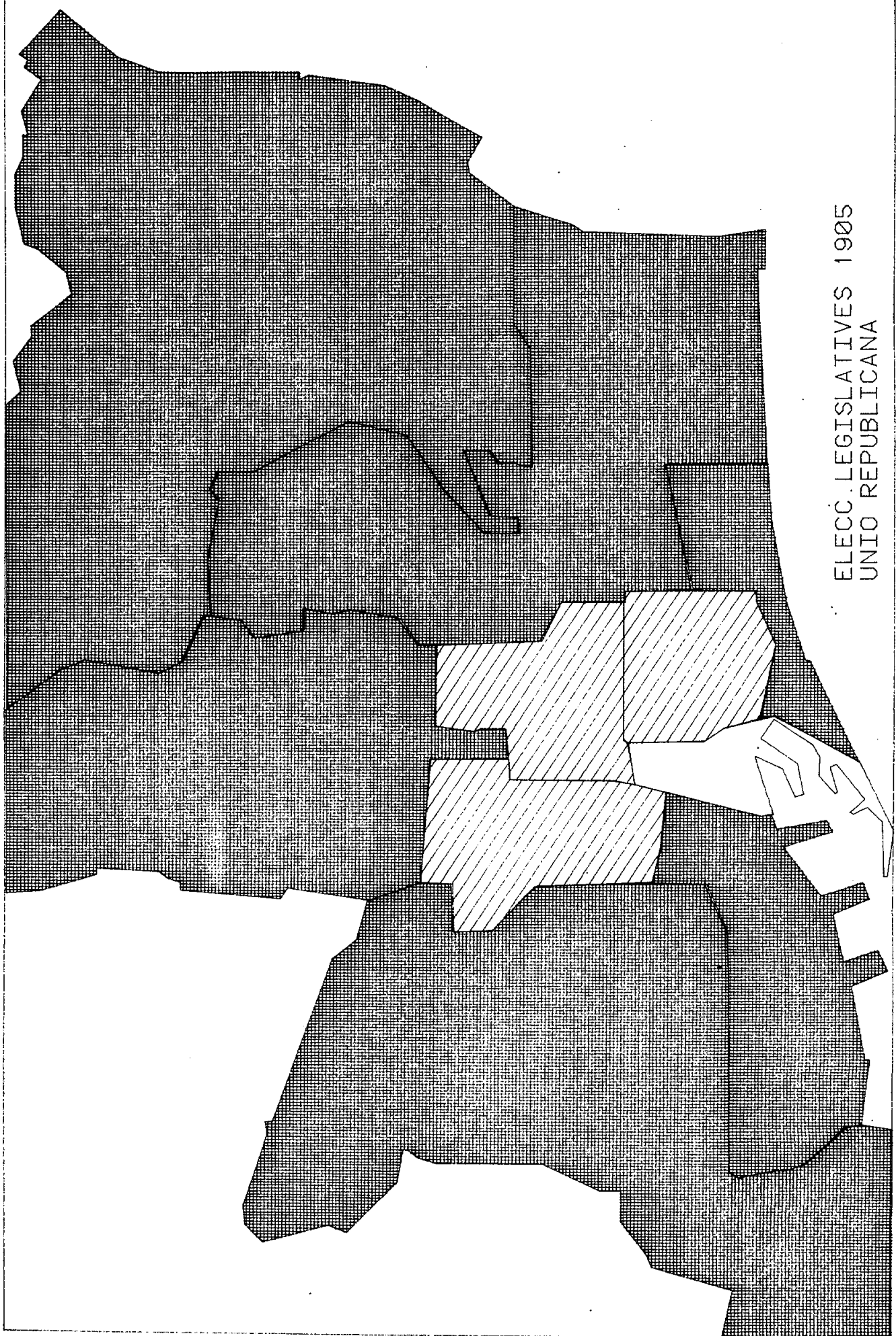
Districte	Població	Cens electoral	% cens població	votants	% participació	% abstenció
I		8.991		2.952	32,8	67,2
II		12.841		3.819	29,7	70,3
III		11.301		3.490	30,9	69,1
IV		14.030		3.834	27,4	72,7
V		16.214		3.529	21,8	78,3
VI		19.353		5.316	27,5	72,5
VII		20.600		5.326	25,9	74,1
VIII		12.886		3.853	29,9	70,1
IX		8.899		2.721	30,6	69,4
X		8.153		2.664	32,7	67,3
Total						
Barcelona		133.268		37.504	28,1	71,9

W. 01/12

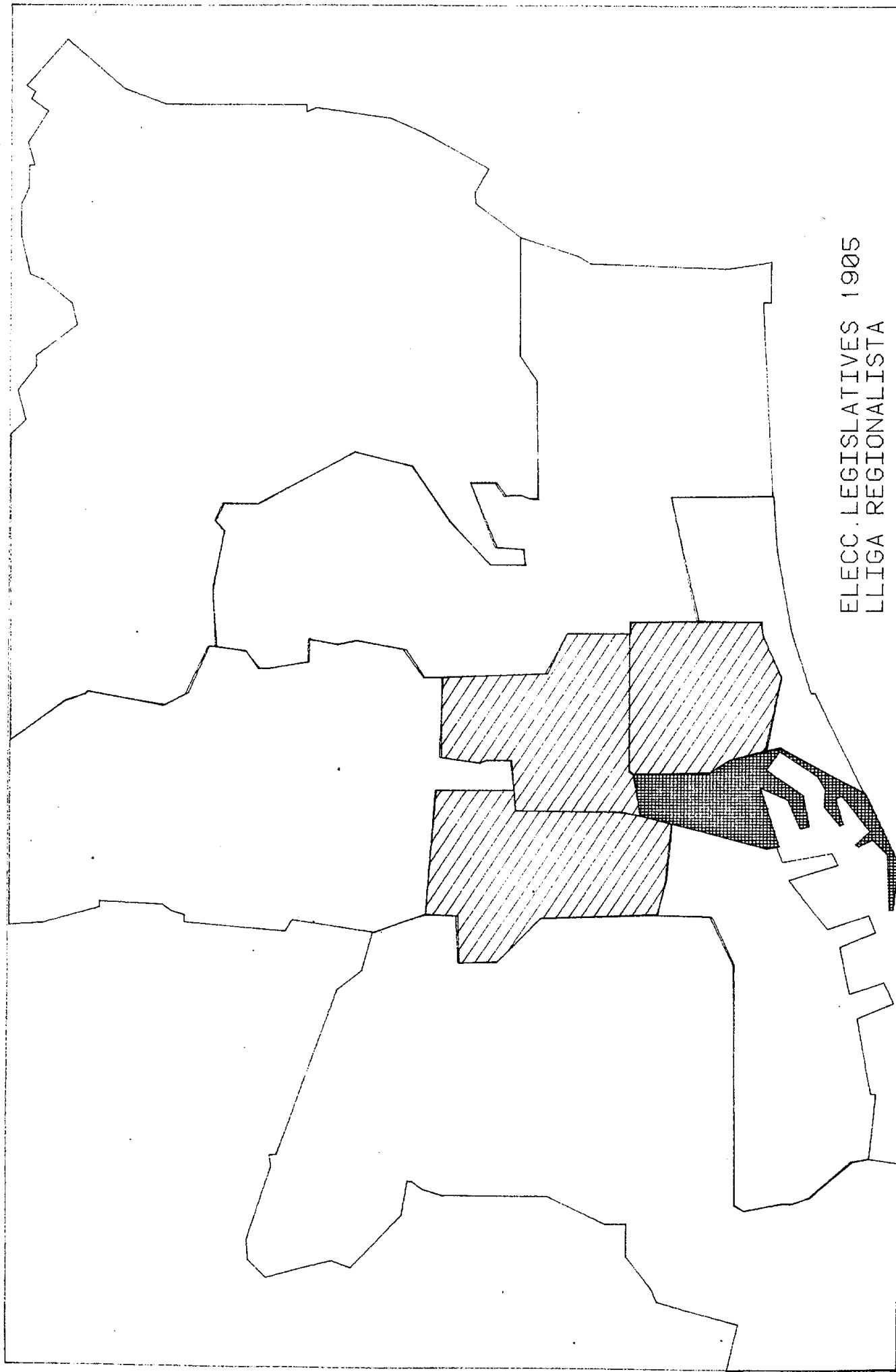
W. 01/12

DISTRICTES												
CANDIDATURES		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	Total Barcelona
- UNIO REPUBLICANA												
* Rafael Rodríguez Méndez												
* Nicolás Salmerón Alonso												
* Pere Pi i Sunyer												
* Alejandro Lerroux García												
* Emili Junoy i Gelabert												
VOTACIÓ MITJANA		2.397	2.083	1.132	1.821	2.351	3.050	4.245	2.700	2.034	2.207	24.020
% sobre cens		26,7	16,2	10,0	13,0	14,5	15,8	20,6	21,0	22,9	27,1	18,0
% sobre votants		82,0	54,5	32,4	47,5	66,6	57,4	79,7	70,1	74,8	82,8	64,1

DISTRICTES												
CANDIDATURES		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	Total Barcelona
- Lliga Regionalista												
* Ignasi Girona i Vilanova												
* Frederic Rahola Trèmols												
Frances Cambó i Batlle												
Josep Puig i Cadafalch												
Josep Pella i Forgas												
VOTACIÓ MITJANA		538	1.702	2.316	1.986	1.135	2.213	1.125	1.097	680	439	13.131
% cens electoral		6,0	13,3	20,5	14,2	7,0	11,4	5,0	8,5	7,6	5,4	9,8
% sobre votants		18,2	44,6	66,4	51,8	32,2	41,6	19,2	28,5	25,0	16,5	35,0

ELEC. LEGISLATIVES 1905
UNIO REPUBLICANA

ELECC. LEGISLATIVES 1905
LLIGA REGIONALISTA

Eleccions legislatives de 21 d'abril de 1907

La Solidaritat Catalana

El novembre de 1905 van celebrar-se nous comicis municipals per a la renovació de l'Ajuntament de Barcelona. L'increment de vots en favor de la Lliga Regionalista i la celebració d'aquest avenç electoral va donar lloc a la publicació d'un acudit al setmanari regionalista "Cu-Cut!" que enfurismà els militars, que reaccionaren destrossant les redaccions de l'esmentat setmanari i del diari "La Veu de Catalunya". Aquesta acció generà l'adhesió de bona part de l'exèrcit, forçant la dimissió de Montero Rios, davant de la disjuntiva de reprimir o tolerar el moviment. La crisi es solucionà amb la formació d'un nou govern presidit per Moret, que es mostrà disposat a primar les prerrogatives jurídiques de l'estament militar sobre el civil, redactant la Llei de Jurisdiccions. Aprovada aquesta llei per les Corts, l'exèrcit restà satisfet, però prengué vida a Catalunya un moviment de contraofensiva que aplegava tot l'espectre catalanista, des de les forces carlines fins a les republicanes, agrupades al voltant de la defensa de les reivindicacions autonomistes negades i reprimides per la política centralista. Aquest moviment de Solidaritat Catalana es convertiria aviat en entesa electoral, i col·laboraria notòriament en la transformació de la correlació de forces polítiques ja iniciada abans dels incidents esmentats.

La decisió d'un sector del republicanisme unionista d'integrar-se dins del moviment solidari provocà el trencament d'Unió Republicana doncs el nucli més nombrós del partit s'havia decantat vers la tendència comandada per Lerroux, decididament espanyolista. Pels lerrouxistes, Solidaritat era una coalició conservadora, burgesa i enemiga de la classe obrera.

Pel que fa als republicans nacionalistes reunits a l'entorn d'"El Poble Català", s'integraren com a grup, encara sense estructura orgànica dins de la Solidaritat. Mentrestant, s'acabaven els pre-

paratius, iniciats el 1904, per convertir-se en un partit nacionalista democràtic i republicà, tasca acabada pel gener de 1907, moment en que s'inagura el Centre Nacionalista Republicà de Barcelona, que reunia als republicans ex-regionalistes, junt a alguns republicans independents, federals, unionistes, i a membres de la Unió Catalanista.

Coincidint amb el neixament del Centre Nacionalista Republicà es produí el canvi de torn. Maura, com a cap dels conservadors, substituï els liberals en el govern. Les acostumades eleccions a Corts foren convocades per al mes d'abril d'aquest any.

La Lliga esdevingué el grup millor situat per a dirigir la Solidaritat, circumstància que els regionalistes instrumentaren per intentar endegar la seva estratègia principal: assolir una progressiva hegemonia de la burgesia catalana dins l'Estat espanyol. Fou per això que la Lliga evità d'enfrontar-se als seus companys de coalició entrant en debats programàtics que provoquessin la desfeta, a la llarga inevitable, d'aquest ample front interclassista.

En aquest sentit, els punts bàsics del programa solidari es limitaren a plantejar uns objectius compartits per tots, com la pretensió de construir la Diputació Catalana o la d'aconseguir una ampla representació parlamentària, resultat d'una lluita encaminada, segons tothom, a derrotar el centralisme i el caciquisme. Així, enfront les eleccions generals, els solidaris aparegueren com els defensors de Catalunya dels seus enemics, identificats a Barcelona amb els llerrouxites, i als districtes rurals amb el monàrquics. Aquesta defensa es realitzà des de supòsits molt primaris i generalitzables, de tal manera que qualsevol català pogués sentir-se protagonista d'un acte de resistència en el moment de votar Solidaritat.

Amb els comicis provincials del 10 de març del 1907, Solidaritat havia pogut mesurar fins a quin punt gaudia del suport popular. La victòria assolida en les urnes l'animà a intentar copar totes les actes catalanes en la consulta general, a celebrar ^{pel} mes d'abril. Per tal motiu, només deixà sense candidatura solidària el districte lleidatà de Sort-Viella i el tarragoní de Roquetes, tots dos feus liberals.

Mentre als districtes uninominals la confrontació es produïa ^{generalment,} entre dinàstics i solidaris, a Barcelona aquesta es lliurà entre solidaris i lerrouxistes. Tal era l'abast d'un moviment tan polifrom que els dinàstics renunciaren a participar en la lluita per les actes de la capital, tot recomanant, a darrera hora, el vot per Solidaritat.

Solidaris i lerrouxistes

La candidatura solidària preparà una llista de set noms, disposada a anar al "copo". La llista reservava algun lloc a representants dels diversos partits coaligats, restant només sense candidat propi els carlins: Nicolas Salmerón i Emili Junoy eren els homes d'Unió Republicana; Francesc Cambó, Josep Puig i Cadafalch els de la Lliga Regionalista; Josep Ma Vallés i Ribot era designat en nom dels federals; Ildefons Sunyol pels republicans nacionalistes, i el catalanista Francesc Macià, tot i presentar-se pel districte lleidatà de les Borges Blanques, fou proposat per Cambó per ocupar un lloc en la llista barcelonina al no haver-hi acord entre regionalistes i republicans a l'hora d'incorporar un candidat carlí.

La llista lerrouxista la integraven Alejandro Lerroux, Josep Ma Serrallera, Nicolas Estévanez, Josep A. Mir i Miró i Josep Sol i Ortega, que, dient-se autonomista, es mostrava contrari al catalanisme de la Lliga al que atribuïa intencions separatistes.

La preparació de la votació seguia una marxa normal fins que l'atemptat sofert per Salmerón i Cambó a Hostafrancs, atribuït a elements lerrouxistes, radicalitzà l'ambient i, indirectament, proporcionà a Solidaritat l'instrument que necessitava per a desviar l'atenció de l'electorat d'un programa inconcret on l'únic punt precisat sense vaguetat era la petició vers la derogació de la llei de Jurisdiccions. A partir d'aquest fet, l'elecció fou presentada com una batalla que enfrontava l'"ordre" solidari i el "desordre" lerrouxista. Però val a dir que els arguments efectistes foren emprats per uns i altres, que tancaven la campanya demanant el vot per "Catalunya i la nova Espanya" segons "La Veu de Catalunya", i per "Catalunya i Espanya" segons l'òrgan antisolitari "El Progreso".

el lleuit triomf solidari

L'elecció fou una victòria aclaparant pels solidaris, que guanyaren majories i minories. L'electorat es movilitzà massivament, apropant-se l'índex de participació a un històric 60%. D'altra part l'increment de vots afavorí gairebé en exclusiva als solidaris que guanyaren a tots els districtes barcelonins, tret del districte I - la Barceloneta i el Poble Nou - de base social obrera i de ferma orientació republicano-lerrouxista.

Ultra aquest districte, els antisolitaris continuaren amb bones votacions als districtes X, VII, V, i IX. Al reducte regionalista per excel·lència, el districte III, fou l'indret on Solidaritat hi assolí la millor votació - 85% dels vots - i on s'enregistrà la més alta participació - 67% - de Barcelona.

Certament, la victòria solidària donava elements per que la premsa adicta la valorés com una derrota del lerrouxisme, del caciquisme i del centralisme, però els resultats palesaven, també, que una part de la classe obrera se sentia abans ^{*filos o anti*} que autonomista, antimonàrquica, sentiment capitalitzat profitosament per Lerroux, que

sabé enquadrar en les seves files bona part del proletariat no decantat vers l'abstenció.

Respecte als resultats de tot Catalunya, Solidaritat va aconseguir els seus objectius a 40 dels 44 districtes electorals. Recordem que dos no havien estat pretesos (Sort-Viella i Roquetes) mentre altres dos (Tortosa i Torroella de Montgrí) foren perduts en favor dels dinàstics. Aquesta victòria, però, a penes tingué transcendència al Congrés de diputats on els governamentals comptaven amb 252 escons front 152 de ^(Edes) les oposicions ^(inclosa la dinàstica). Amb tot, aquesta conjuntura solidària fou molt important per al futur electoral de Catalunya, ja que ~~si bé no esposà una demanda definitiva sobre el caciquisme, com la premsa solidària afirmava en aquells moments d'euforia, si que~~ va significar el desvetllament de l'activitat política de molts districtes rurals i la disgregació del poder polític provincial, que des d'ara arreu estarà repartit entre monàrquics, republicans i regionalistes, guanyadors, gràcies a Solidaritat Catalana, d'unes actes irrecuperables per les forces dinàstiques.

No fou, però, contra el que proclamava l'euforia de la premsa solidària, una victòria contra el caciquisme. Més aviat, una bona part de les forces vives dels districtes rurals van convertir-se cap a la causa solidària, sense, per això, fer professió de major moralitat política o de respecte, en el futur, de la voluntat lliurement expressada en les urnes.

Finalment, només remarcar que fins que el difícil equilibri de forces catalanistes resulta insostenible i provoca el trencament de Solidaritat no es pot copsar el veritable sentit d'aquests comicis reeixits especialment en consolidar nuclis d'oposició als partits dinàstics, els quals saberen mantenir, fora de Barcelona,

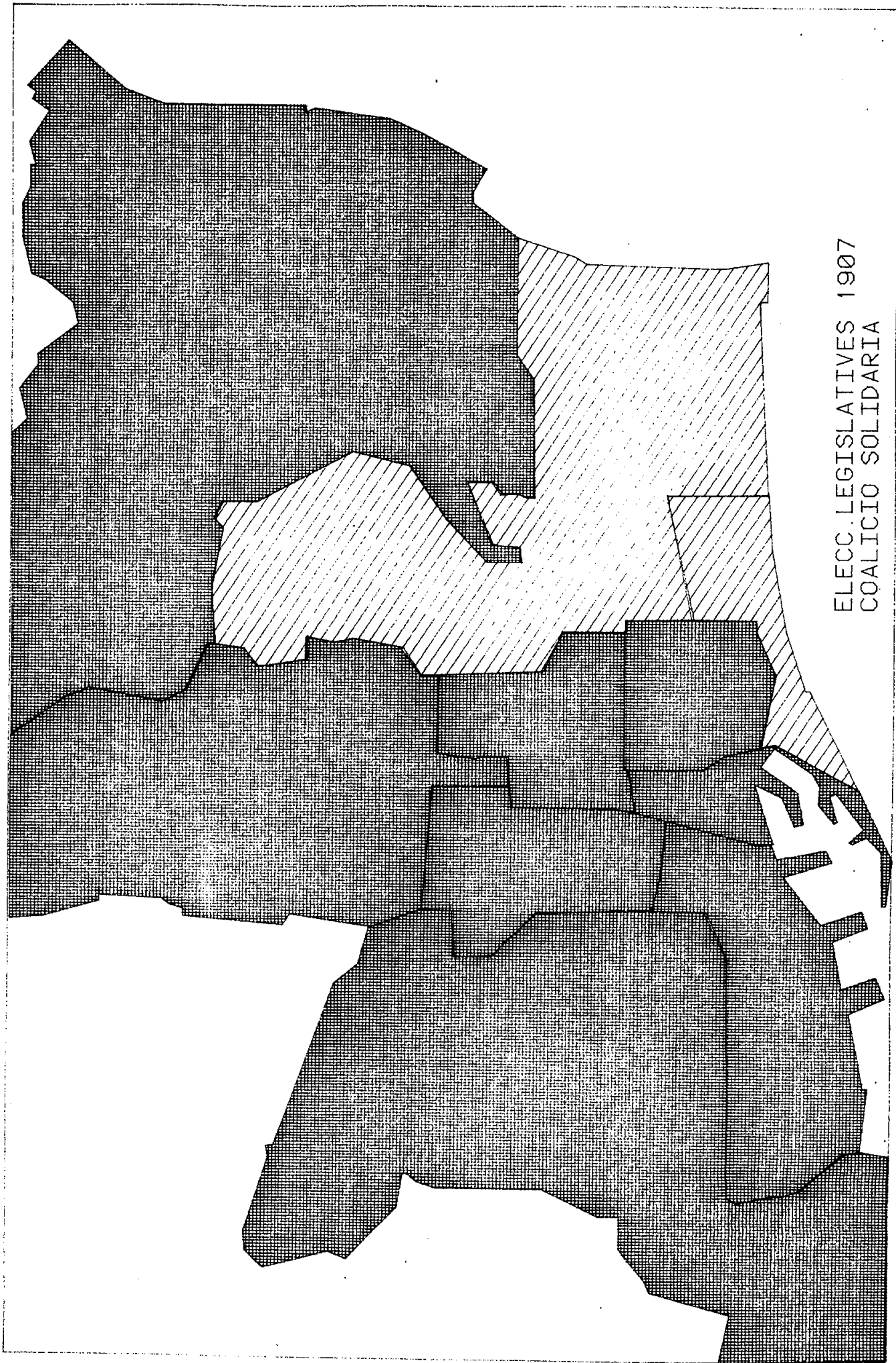
uns reductes de poder importants i ~~aparegueren també~~ aprengueren , també, a contemporitzar amb els que de mica en mica es crearien a l'entorn d'alguns personatges vinguts a la vida política amb les eleccions de Solidaritat.

Districte	població	cens electoral	% cens població	votants	% participació	% abstenció
I		8.315		4.582	55,1	44,9
II		12.156		7.704	63,4	36,6
III		9.767		6.584	67,4	32,6
IV		12.646		8.005	63,3	36,7
V		13.191		6.716	50,9	49,1
VI		18.743		11.826	63,1	36,9
VII		20.302		11.540	56,8	43,2
VIII		13.398		8.248	61,6	38,4
IX		8.276		4.844	58,5	41,5
X		7.618		4.327	56,8	43,2
Total		124.412		74.376	59,8	40,2
Barcelona						

↓
conversió al cens de 1906

CANDIDATURES	DISTRICTES										Total Barcelona
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	
- COALICIÓ SOLIDARIA											
* Nicolás Salmerón											
* Francesc Cambó											
* Josep Puig i Cadafalch											
* Emilio Junoy i Calabert											
* Francesc Macià i Llusa											
* J.M. Vallés i Ribot											
* Ildefons Sunyol											
VOTACIÓ MITJANA	2.196	5.602	5.627	6.243	4.405	8.674	7.408	6.453	3.499	2.351	52.458
% sobre cens	26,4	46,1	57,6	49,4	33,4	46,3	36,5	48,2	42,3	30,9	42,2
% sobre votants	47,9	72,7	85,5	78,0	65,6	73,3	64,2	78,2	72,2	54,3	70,5

CANDIDATURES	DISTRICTES										Total Barcelona
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	
- COALICIÓ ANTISOLIDARIA											
Joan Sol i Ortega											
A. Ferroux Garcia											
Nicolás Estébanez											
J.M. Serrallera i Costa											
J.A. Mir i Miró											
VOTACIÓ MITJANA	2.386	2.102	956	1.762	2.311	3.152	4.132	1.795	1.345	1.976	21.917
% sobre cens	28,7	17,3	9,8	13,9	17,5	16,8	20,3	13,4	16,3	25,2	17,6
% sobre votants	52,1	27,3	14,5	22,0	34,4	26,6	35,8	21,8	27,8	45,7	29,5

ELECC. LEGISLATIVES 1907
COALICION SOLIDARIA

ESTADOS UNIDOS MEXICANOS

A *françès* *legislatiu* 4

ELECCIONS COMPLEMENTÀRIES DEL 13 DE DESEMBRE DEL 1908

El canvi del clima polític

L'empenta del triomf esclatant obtingut per Solidaritat Catalana l'abril del 1907 es veié sotmesa, durant la segona meitat d'aquell any i bona part del següent, a un fort desgast polític, tant a Madrid com a Barcelona. A desgrat dels seus 40 diputats i 14 senadors, els esforços parlamentaris del moviment resultaren estèrils davant la resistència de les majories monàrquico-caciquils a ambdues cambres, i no assoliren cap dels objectius contemplats en el Programa del Tivoli -ni la derogació de la llei de Jurisdiccions ni, menys encara, l'obtenció de mesures descentralitzadores-. D'altra banda, i per la seva mateixa amplitud, el front solidari començà a presentar esquerdes: el sector més dretà -carlins i regionalistes- es deixava estimar per Maura tot mostrant-se a favor del projecte de llei d'Administració Local, mentre que l'ala republicana s'hi oposava per considerar el dit projecte governamental regressiu i antidemocràtic; idèntica divisió entre esquerra i dreta es produïa al si de la majoria solidària a l'Ajuntament de Barcelona, entorn del renovador Pressupost Extraordinari de Cultura per al 1908. Com és lògic, i de resultes de tot això, entre els votants de la Solidaritat l'eufòria inicial anava essent substituïda pel desencís.

Per la seva part, el republicanisme antisolidari aconseguia capejar prou bé els efectes de la derrota en les eleccions del 1907, enfortia les seves estructures organitzatives i àdhuc es projectava per Espanya amb la fundació -de moment, més simbòlica que efectiva- a Santander, a la primavera del 1908, del Partido Republicano Radical. L'exili de Lerroux aquell febrer, perseguit per un banal delictes d'impremta, no féu sinó augmentar la cohesió d'una força política que conservava sòlides arrels populars

2

2

i que veia com la decadència de la Solidaritat li anava donant la raó.

Una convocatòria atípica

En aquestes condicions, i segurament amb ànim de sondejar l'estat de l'opinió catalana -és a dir, de mesurar l'empenta de la Solidaritat-, el govern conservador decidí convocar per al desembre una elecció parcial que cobrís les diverses vacants creades en la representació parlamentària de Barcelona per l'acta doble de Macià, la mort de Salmerón i la renúncia d'I. Sunyol, a les quals s'afegida a darrera hora una nova renúncia, la d'E. Junoy.

Hi havia, per tant, quatre escons en disputa, i la direcció solidària considerà que un nou copo de tots ells reverdiria els marcits llorers de l'aliança, retornant-li el prestigi erosionat. Doncs, hom presentà al cos electoral una candidatura de quatre noms -Ramon Albó, Jaume Cruells, Francesc Sunyer i Capdevila i Francesc Layret-, que associava inharmònicament l'ultracatolicisme d'un Albó al provat esquerranisme d'un Layret en un moment que l'atmosfera d'unió sagrada de l'any anterior ja estava molt esvaïda.

Entre els antisolidaris, l'elecció representà, sobretot, l'ocasió d'obtenir per a llur líder emigrat la investidura parlamentària que li permetés el retorn a Espanya, i també l'oportunitat de trencar la marginació en la que havien estat reclosos al llarg del darrer any i mig, veient refrendada per les urnes llur implantació social. Amb aquests objectius, oferiren als votants una candidatura per majories que tenia el nom d'Alejandro Lerroux com a principal reclam, flanquejat pels d'Hermenegildo Giner de los Ríos i Joan Sol i Ortega, el qual, tot i ésser ja senador per Guadalajara, representava insubstituïble-

ment el component antisolidari no lerrouxista.

Quant al contingut i desenvolupament de la campanya, Solidaritat la plantejà com una pura i simple repetició de la d'abril del 1907 -els "bons catalans" enfront dels "enemics de Catalunya"-, sense voler adonar-se que el clima d'exaltació patriòtica assolit en aquella ocasió era irreproducible i que, a més, la situació havia canviat molt en els últims vint mesos. Per contra, la propaganda antisolidària, prudent i hàbil, es recolzà molt en la vindicació de la figura de Lerroux i posà l'èmfasi en la defensa de la Llibertat i el Progrés amenaçats per Maura i les seus aliats catalans, evitant les estridències espanyolistes de l'any anterior.

Els resultats, un punt d'inflexió

Amb una baixa global de la participació en set punts -del 60 al 53 %-, la Solidaritat sofí, el 13 de desembre, una pèrdua de 15.000 votants que reflectia bé la decepció de moltes de les expectatives creades pel moviment unitari, i el rebuig a la instrumentalització d'aquest per part de la dreta regionalista. Com que, a més, els 38.000 sufragis solidaris s'havien de dispersar entre quatre noms, la mecànica electoral vigent atorgà els tres locs de majoria a Lerroux, Giner i Sol, que n'havien recollit 30.000, guanyant 8.000 vots en relació a les darreres legislatives. La quarta plaça de diputat era per al lligaire Ramon Albó.

Per barris, el lerrouxisme s'imposava a les zones obreres tant del centre com de la perifèria -districtes I (Barceloneta-Poble Nou), V (esquerra de les Rambles), VII (Sants-Hostafrancs-Poble Sec) i X (Clot-Sant Martí)-, mentre els solidaris mantenien llur primacia a la resta de la ciutat. Hom podria dir, en conclusió, que els districtes començaven a retornar a les tradicions polítiques anteriors al terratrèmol de la Solidaritat.

Imprevist per tothom, l'èxit antisolidari fou objecte de valoracions molt desiguals: mentre en els cercles dinàstics de Madrid hom hi veia "el triunfo de España" i l'ensulsiada del catalanisme, els lerrouxistes en subratllaven el significat esquerrà i antimaurista, i la Solidaritat tractava de minimitzar-lo parlant d'un simple "accident de càlcul" ("La Veu de Catalunya", 15.XII.1908). En qualsevol cas, el caràcter "tècnic" de la victòria no pot fer oblidar el seu profund significat polític, el fet que aquesta representa un punt d'inflexió en la dinàmica electoral de Barcelona: a partir del desembre de 1908, el republicanisme lerrouxista recupera el protagonisme a la ciutat i Solidaritat Catalana es pot donar per morta; ho confirmaran, el maig següent, els resultats ^{de} les eleccions municipals, i el juliol els esdeveniments revolucionaris de la Setmana Tràgica.

JOAN B. CULLA I CLARÀ

Districte	població	cens electoral	% cens població	votants	% participació	% abstenció
I		8.366		4.447	53,2	46,8
II		11.833		7.175	60,6	39,4
III		9.571		5.754	60,1	39,9
IV		12.896		7.245	56,2	43,8
V		11.906		5.953	50,0	50,0
VI		18.884		10.772	57,0	43,0
VII		20.830		10.463	50,2	49,8
VIII		12.284		7.050	57,4	42,6
IX		7.913		4.487	56,7	43,3
X		7.414		4.143	55,9	44,1
Total		121.897		67.489	55,4	44,6
Barcelona						

13 dicembre 1908 (legislatives)
(paricals)

53

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	Total
- COALICIÓ ANTISOLIDÀRIA	3,033	2,844	1,379	2,407	3,063	4,221	5,825	2,707	2,037	2,623	30,139
VOTACIÓ MITJANA	36,25	24,03	14,40	18,66	25,72	22,35	27,96	22,03	25,74	35,37	24,72
% sobre cens	68,20	39,63	23,96	33,22	51,45	39,18	47,67	38,39	45,39	63,31	44,66

Alejandro Benaviz Garcia
Hernandez Roldo Jimenez de los Rios
Joan Sol i Ortega

20

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	Total Barcelona
- COACIÓ I SOLIDARIA											
VOTACIÓ NITJANIA	1414	4331	4.375	4838	2890	6551	4638	4343	2450	1520	37.350
% sobre cens	16,90	36,60	45,71	37,51	24,27	34,69	22,26	35,31	30,96	20,50	30,64
% sobre votants	31,79	60,36	76,03	66,77	48,54	60,81	44,32	61,60	54,60	36,68	55,37

Ramon Albó ; Martí
Jaume Guals ; Sallars
Francesc Layret ; Foix
Francesc Surroca i Capdevila

ELECCIONS GENERALS DEL 8 DE MAIG DEL 1910

Les conseqüències de la Setmana Tràgica

La revolta popular, anticlerical i antibel·licista del juliol del 1909 a Barcelona, i la severa repressió que la seguí, afectaren profundament el panorama polític espanyol i català. A nivell estatal, Maura hagué de dimitir el 20 d'octubre davant el blasme de l'opinió interna i estrangera i, en un clima ben allunyat dels versallescos canvis de govern propis de la Restauració, pujà al poder el partit liberal encapçalat pel vell i insegur Segismundo Moret. A Catalunya, la diversa actitud de les dues ales solidàries enfront de la "revolució de juliol" i de la reacció governamental enterrà definitivament el moviment unitari nascut el 1906, i els tres grups republicans que havien ~~format~~ compostat l'esquerra de Solidaritat -federal, Unió Republicana i Centre Nacionalista Republicà- acceleraren llur procés d'integració, procés que culminarien l'abril del 1907 fusionant-se en un nou partit, la Unió Federal Nacionalista Republicana.

Pel que fa als lerrouxistes, tot i l'actuació poc nirosa de la major part dels dirigents durant la Setmana Tràgica, aconseguiren sortir del 1909 amb llur aurèola popular gairebé intacta i, encara més, convertits en els herois i els beneficiaris polítics d'aquell episodi subversiu, com ho demostraria a bastament el veredict de les urnes a les municipals del desembre; d'altra banda, la inclusió del Partit Radical, juntament amb el PSOE i els republicans espanyols més o menys obedients a l'autoritat de Gumersindo de Azcárate, dins una Conjunción Republicano-Socialista donà a Lerroux un paper molt destacat en el conjunt de les escaurres peninsulars.

Així les coses, els problemes de liderat de la família liberal en el govern retardaren l'esperada dissolució de Corts fins que, el febrer del 1910, Moret es retirà cedint el lloc a

José Canalejas, que havia fet figura d'enfant terrible del partit i representava, ara, una línia reformista, de democratització i acostament del règim als interessos de la burgesia més pròpiament capitalista. Les eleccions legislatives foren fixades per al 8 de maig i s'havien de celebrar, per primer cop, d'acord amb la nova llei electoral del 1907, que establia l'obligatorietat del vot i l'elecció automàtica en cas de candidatura única (el famós article 29).

Quatre aspirants a les majories

Diluída la bipolarització que havia caracteritzat la política barcelonina durant l'època de la Solidaritat, quatre opcions ben diferenciades concórren en aquesta ocasió davant del cos electoral. Potser la més novedosa és la coalició de dretes formada pels carlins, els conservadors i la ultramuntana Defensa Social, que presentava entre els seus cinc candidats el marquès de Sentmenat i el comte de Santa Maria de Pomés i que, no havent pogut obtenir l'adhesió del regionalisme, s'erigeix en baluard de l'ordre i de la religió -"¡Viva Barcelona católica!" ("Diario de Barcelona", 6.V.1910)-, amb l'esperança de capitalitzar la por de certs sectors socials a una eventual repetició de la recent "semana sangrienta".

La Lliga -que, com acabem de veure, ha rebutjat les propostes d'una gran aliança de dretes-, cercarà insistentment l'entesa amb el catalanisme republicà entorn -encara- del Programa del Tívoli i, en no aconseguir-ho, s'autoconsiderarà l'hereva legítima de les essències de la Solidaritat, menant una campanya de caire centrista i perfil borrós -defensa de la "personalitat catalana", accidentalisme, interclassisme...-, potser perquè no pot invocar ni el monopoli del conservadurisme ni el del catalanisme. Per sostenir aquestes banderes, els regionalistes

7

designen cinc personalitats d'ampli prestigi social: Raimon d'Abadal, el marquès de Camps, Narcís Verdager, Josep Puig i Cadafalch i Francesc Cambó.

Que, per al regionalisme, l'enemic a batre sigui, en darrer terme, la UFNR, no és casual, perquè el nou partit republicà-nacionalista es proclama també el veritable defensor de l'esperit solidari, i perquè ambdues forces es disputen la torxa de les reivindicacions autonomistes catalanes. Des de la Unió Federal, en canvi, hom considera que el vertader adversari és "la demagògia roja", el lerrouxisme, l'actuació del qual en la revolta de l'any anterior és objecte de severíssims judicis i al que hom veu com un factor de pertorbació que caldria eliminar de la política catalana. A més de tot això, la UFNR planteja els comicis a manera de test sobre el seu propi futur com a organització, i espera recollir un bon resultat amb una llista en la que destaquen, com a lligam amb la tradició, el veterà Vallès i Ribot, i com a gran esperança del partit Pere Coromines.

També els lerrouxistes opinen que la veritable lluita està entaulada entre ells i la Unió Federal, contra la qual etziben el gros dels atacs i dels impropis, encara que, enfortits pels èxits en les dues eleccions locals del 1909 i comptant, a més, amb les simpaties del govern Canalejas, tendeixen a minimitzar les possibilitats de "ese ejército bisoño, acopio de letras y de fuerzas diversas" ("La Rebeldía", 29.IV.1910). Esperant, doncs, veure ratificada la seva hegemonia a la ciutat, el Partit Radical torna a presentar el tercet triomfador el de setembre de 1908 -Lerroux, Sol, Giner-, completant-lo amb l'hisendat hispano-argentí Toribio Sánchez i el lloctinent del caudillo, Emiliano Iglesias.

Rotunda victòria republicana

Esperonats, segurament, per l'amenaça legal de sancions si no ho feien, els electors acudiren el 8 de maig a les urnes en proporció molt alta per als costums de l'època -un 53 %-, que no fou en especial als districtes mesocràtics i benestants -el II, el III i el IV-. Del total de sufragis emesos, quasi un 40 % fou per als radicals, els quals s'afirmaven com la primera força a tots els barris excepte al centre burgès i a Gràcia-Sant Gervasi, i obtenien els cinc escons de majoria amb un avantatge de 7.000 vots sobre la UFNR. Aquesta recollia el 30 % dels vots, les dues actes de minoria per a Lluís de Zulueta i Pere Coromines i una ratificació suficient de l'opinió pública per a emprendre amb raonable optimisme la seva marxa com a partit. Quant a lligaires i dretans, malgrat haver aplegat un 20 i un 10 % dels sufragis, respectivament, llur divisió els deixava sense representació parlamentària a la capital del Principat.

En el conjunt de Catalunya, la correlació de forces que es desprèn del repartiment de les 44 actes en joc és bastant diferent. Amb 16 diputats, els dos partits dinàstics recuperen bona part del terreny que hagueren de cedir davant la Solidaritat, mentre la Lliga -9 escons- constata que, sense aliats, encara no pot ésser el motor de la política catalana, i els carlins -2 diputats- tornen a llur posició residual; els republicans, en canvi, totalitzen 17 actes (5 radicals i 12 de la UFNR i afins), fent honor a la sòlida tradició antimonàrquica del país. Tanmateix, al nou Congrés dels diputats, el partit liberal disposa de més de 220 escons, confortable majoria que ha de permetre a Canalejas desenvolupar sense entrebancs la seva tasca governamental.

JOAN B. GULLA I CLARA

Districte	població	cens electoral	% cens/ població	votants	% participació	% abstenció
I		9.353		4.765	50,9	49,1
I		13.390		8.209	61,3	38,7
III		10.211		6.732	65,9	34,1
IV		14.480		8.987	62,1	37,9
V		14.322		6.776	47,3	52,7
VI		21.307		12.675	59,5	40,5
VII		23.350		12.037	51,5	48,5
VIII		13.751		7.924	57,6	42,4
IX		9.075		5.058	55,7	44,3
X		8.453		4.577	54,1	45,9
Total						
Barcelona		137.692		77.740	56,5	43,5

8 de maig 1910 (legislatures)

CANDIDATURES	DISTRICTS										Total Barcelona
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	
- REPUBLICANA RADICAL											
* Hermenegildo Giner de los Rios											
* Joan Sol i Ortega											
* Alejandro Lerroux											
* Toribio Sánchez											
* Emiliano Iglesias											
VOTACIÓ MITJANA	3.032	2.983	1.346	2.479	3.078	4.150	6.154	2.677	1.996	2.621	30.516
% sobre cens	32,4	22,3	13,2	17,1	21,5	19,5	26,4	19,5	22,0	31,0	22,4
% sobre votants	63,6	36,3	20,0	27,6	45,4	32,7	51,1	33,8	39,5	57,3	39,3

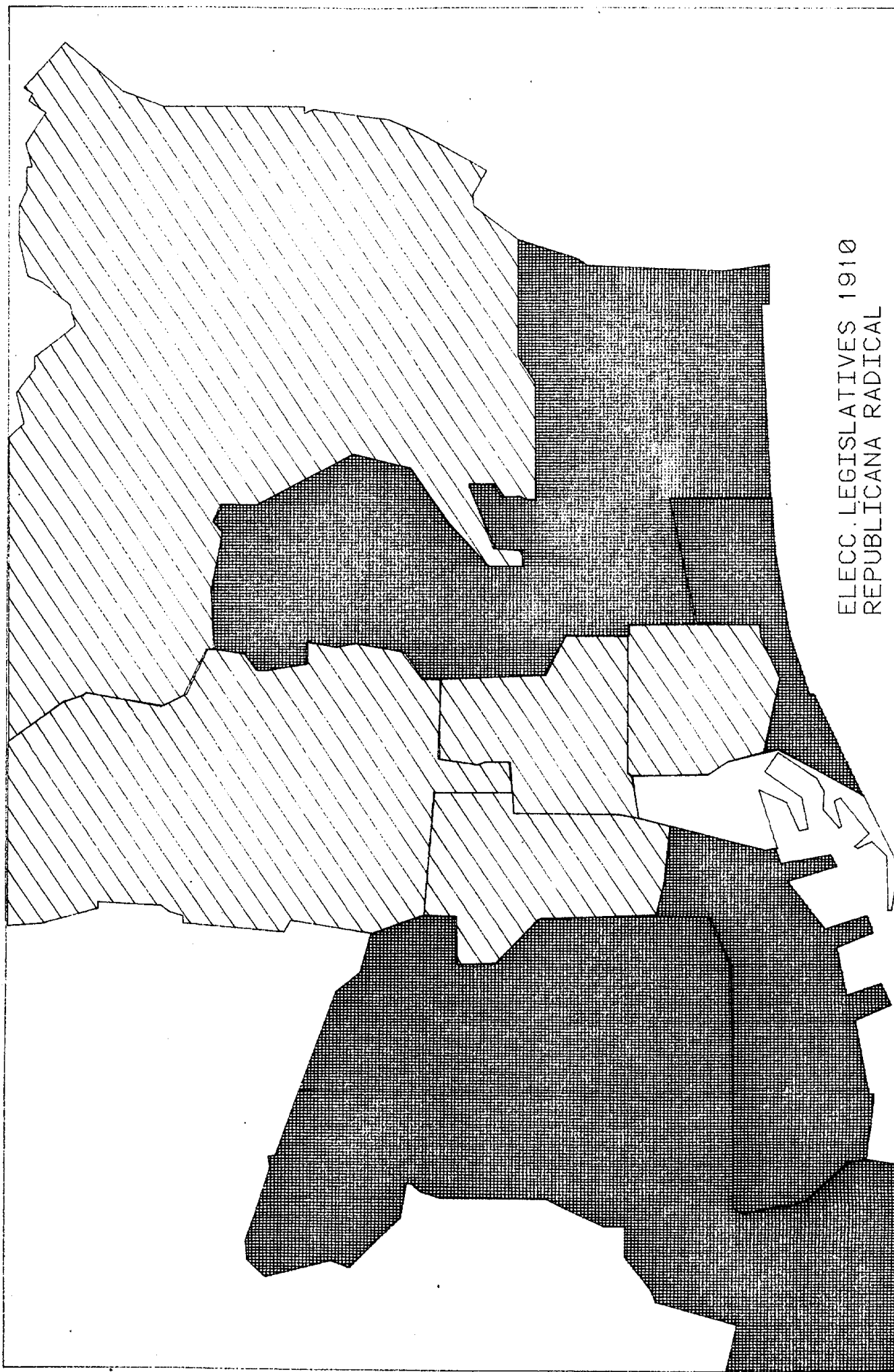
CANDIDATURES	DISTRICTS										Total Barcelona
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	
- U. P. N. R.											
* Pere Corominas											
* Lluís de Zulueta											
Josep M ^e Vallés i Ribot											
Josep Farruella											
Carles M. Soldevila											
VOTACIÓ MITJANA	1.077	2.226	1.962	2.507	2.269	4.079	3.605	2.823	1.573	1.182	23.303
% sobre cens	11,5	16,6	19,2	17,3	15,8	19,1	15,4	20,5	17,3	14,0	17,1
% sobre votants	22,6	27,1	29,1	27,9	33,5	32,2	30,0	35,6	31,1	25,8	30,0

CANDIDATURES	DISTRICTES										Total Barcelona
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	
- Lliga Regionalista											
Francesc Cambó											
Ramón d'Abadal											
J. Puig i Cadafalch											
Narcís Verdaguer i Callís											
Carles de Camps i Olzinelles											
VOTACIÓ MITJANA	473	2.008	2.163	2.347	934	2.956	1.413	1.520	985	577	15.376
% sobre cens	5,1	15,0	21,2	16,2	6,5	13,9	6,1	11,1	10,9	6,8	11,3
% sobre votants	9,9	24,5	32,1	26,1	13,8	23,3	11,7	19,2	19,5	12,6	19,8

Eleccions 8 de maig del 1.910 (legislatives)

<u>Altres candidatures</u>	<u>Cap de llista</u>	<u>Vots cap llista</u>	<u>% cens</u>	<u>% votants</u>
- COALICIO DE DRETES	-Joaquim de Sentmenat Patiño	9.202	6,7	11,6

ELECC. LEGISLATIVES 1910
REPUBLICANA RADICAL

ELECCIONS GENERALS DEL 8 DE MARÇ DEL 1914

La fractura dels partits dinàstics i la concessió de la Mancomunitat

Els quatre llargs anys transcorreguts entre les eleccions a Corts de 1910 i les de 1914 marquen un tombant decisiu en la crisi que el règim de la Restauració venia arrossegant des del canvi de segle, i representen també una frontissa en la dinàmica política catalana. A Barcelona, els diversos comicis de caràcter local i provincial celebrats el 1911 i el 1913 han registrat una lenta però inexorable decadència de les forces republicanes: la UFNR, incapaç de mobilitzar les classes populars de la ciutat entorn d'un nacionalisme d'esquerreres, no ha sabut consolidar el seu espai sociopolític; el Partit Radical, forçat per Lerroux a una involució ~~na~~ dretana, i desacreditat per escàndols i dissidències, ha començat a perdre base obrera. Paral·lelament, la Lliga ha fet un esforç per atraure's i satel·litzar els nuclis dretans menors (jaumins, Defensa Social, conservadors, integristes) i, beneficiant-se de l'afebliment republicà, ha emprès una trajectòria ascendent i expansiva. És justament amb l'objectiu de consolidar aquesta tendència que, el maig del 1911, el regionalisme promou la demanda d'una Mancomunitat de les quatre Diputacions catalanes.

A Madrid, la petició és ben acollida pel gabinet Canalejas, que hi veu un pont estès vers la burgesia perifèrica i s'esforça per treure del Parlament una llei de Mancomunitats oberta a totes les "regions" peninsulars. Quan la dita llei només ha estat aprovada pel Congrés, però, Canalejas és assassinat -novembre del 1912- i la seva desaparició esberla no solament l'impuls reformista del govern, sinó també la fràgil unitat del partit liberal. Durant l'any següent, el comte de Romanones intenta trampejar una situació cada cop més deteriorada fins que, l'octubre del 1913, la revolta de molts parlamentaris li-